

Muntanya

www.cec.cat

ANY 141

JUNY 2017

921

ANY PUIG I CADAFAALCH

La Missió
Arqueològica
de 1907

CAIAC DE MAR

Expedició a
la Patagònia xilena

ENTITATS

El Centre
Excursionista
de València

COMARQUES

La costa salvatge
del Baix Ebre

BARRANQUISME

Nous descensos
a l'Alt Urgell

PERSONATGES

L'esquiador i alpinista
Josep Maria Soler i Coll

3,95 €

9 770212 211006

Alpinicia't

58è Campament de vacances Antoni Gelabert
De l'1 al 15 d'agost
La Fouly (Alps suïssos) / Izaba (Pirineus)

PIRINEUS

- **15 dies:** Socis 440 € / No socis 528 €
- **1 setmana:** Socis 262 € / No socis 314 €

ALPS

- **15 dies:** Socis 585 € / No socis 702 €
- **1 setmana:** Socis 348 € / No socis 417 €

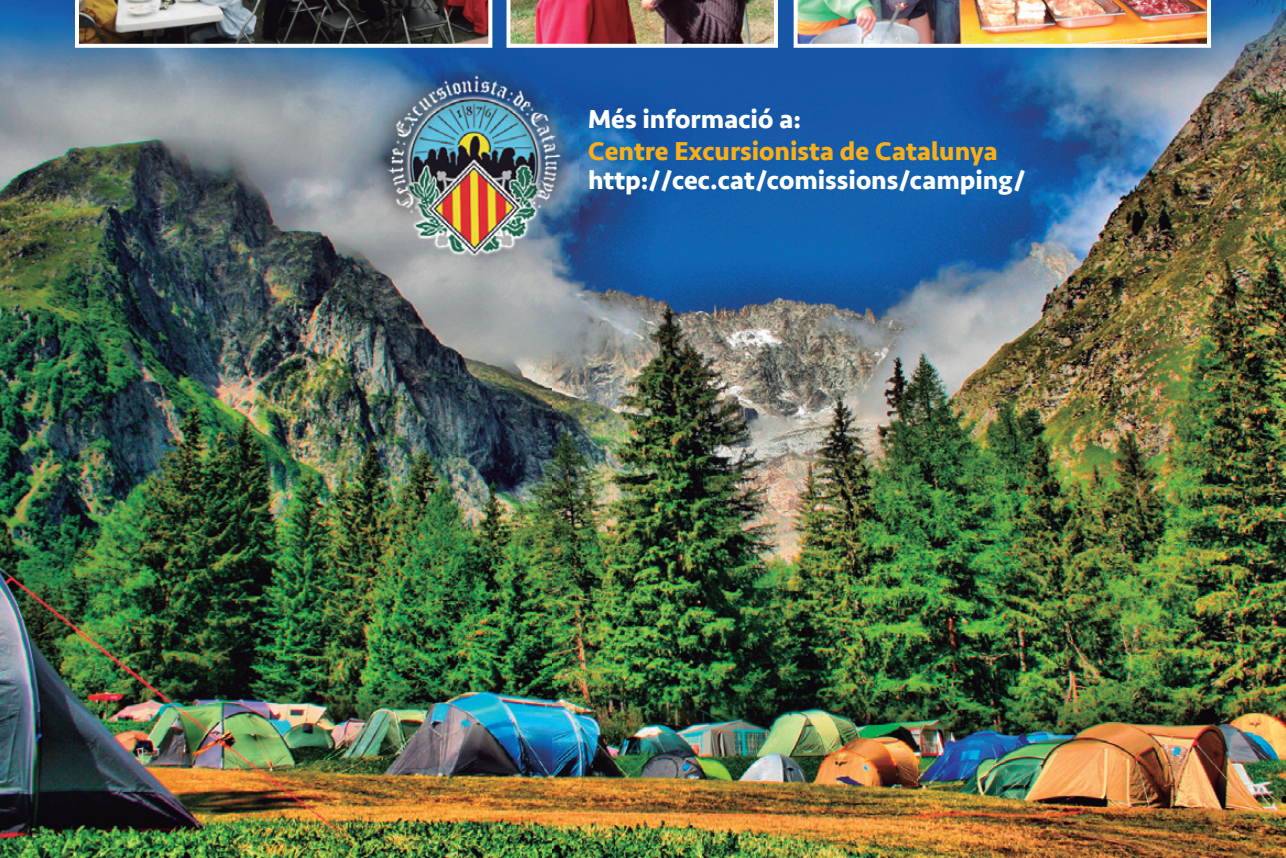
DESCOMPTES
DE FINS AL
85%
PER ALS MENORS
D'EDAT

TOT INCLÒS:

pensió completa
envelat comunitari
guies de muntanya
parcelsa • tallers • jocs

Més informació a:
Centre Excursionista de Catalunya
<http://cec.cat/comissions/camping/>

**Redacció,
administració
i publicitat**

Centre Excursionista
de Catalunya
Paradís, 10
08002 Barcelona
☎ 933 152 311
revista.muntanya@cec.cat

Director

Ferran Alexandri
ferran.muntanya@cec.cat

Consell assessor

Joan Campañà, Enric
Nosàs, Josep M. Sala

Consell de redacció

David Mengual,
Mari Nivera, Damià Pérez,
Joan Quintana, Albert
Vidal, Enric Soler

Edició i correcció

Ferran Alexandri

Disseny i maquetació

Estudi Toni Inglès

Cartografia

Albert Martínez

Subscripcions i vendes

Marina Simó
☎ 933 152 311
coordinacio@cec.cat

Atenció al lector

Ernest Godó
ernest.muntanya@cec.cat

Distribució a llibreries

Llibreria Altair
☎ 933 427 177

Impressió

SAGRIFIC

Dipòsit legal:

B-545-1958
ISSN:0212-2111

La revista *Muntanya* respecta les opinions expressades a través dels articles dels seus col·laboradors, però no les comparteix necessàriament, fent propis només els continguts de l'editorial.

La revista *Muntanya*, editada pel Centre Excursionista de Catalunya, segons el que preveu l'article 32.1 paràgraf segon del TRL-PI vigent, s'oposa expressament a què qualsevol de les pàgines d'aquesta revista, o bé una part d'aquestes pàgines, siguin utilitzades per a la realització de resums de premsa. Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser feta amb l'autorització dels titulars, tret de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta publicació (www.conlicencia.com;
☎ 917 021 970 / 932 720 445).

Associació de Publicacions
Periòdiques en Català

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Muntanya

ANY 141 • JUNY 2017

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA / CLUB ALPÍ CATALÀ

SUMARI

8 LA COSTA PERDUDA. UNA AVENTURA EN CAIC PER LA PATAGÒNIA XILENA

Roger Rovira

Dos experts expedicionaris recorren en solitari 324 MN (600 km) per mar, en un territori gegantí, verge i despoblat. Una costa traïdora i plena de trampes, a prop de la temuda franja dels quaranta rugents.

18 PUIG I CADAFALECH I LA MISSIÓ ARQUEOLÒGICA DE 1907

Enric Soler i Raspall

L'any 1907 l'Institut d'Estudis Catalans va encarregar a l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch un projecte per donar a conèixer el patrimoni de les esglésies romàniques de les valls pirinenques.

30 EL CENTRE EXCURSIONISTA DE VALÈNCIA (CEV). UN REFERENT DE L'EXCURSIONISME VALÈNCIÀ

Carles Ferris

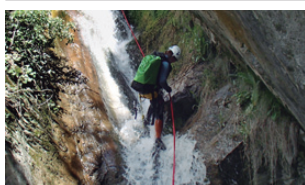
L'any 1946 naixia el CEV amb el propòsit de liderar el moviment muntanyenc valencià. Setanta anys després el CEV s'ha vist abocat a tancar la seva seu i a dissoldre's.

38 LA COSTA SALVATGE DEL BAIX EBRE. DE L'AMETLLA DE MAR A L'AMPOLLA

Valentí Zapater

Un visió singular dels paisatges poc coneguts de l'espai natural del Cap de Santes Creus i un dels trams més ben conservats de la costa meridional catalana.

48 BARRANCS DE L'ALT URGELL. NOUS DESCENSOS

Mari Nivera i Damià Pérez

Els barrancs de l'Alt Urgell es troben en un escenari privilegiat. La morfologia d'aquestes valls ha format barrancades i estimbals de gran bellesa i varietat per a tots els públics.

56 JOSEP MARIA SOLER I COLL ESQUIADOR, ALPINISTA I AGRÒNOM

Francesc Roma i Casanovas

Tot i que Josep Maria Soler i Coll (1893-1971) ha estat un dels enginyers agrònoms i investigadors més importants del país, també cal destacar el seu vessant excursionista.

SECCIONS

4 EDITORIAL 5 LA COLUMNA 6 ARA FA 45 ANYS... 7 MATERIAL NOU
64 NOVETATS EDITORIALS 66 CRÒNICA ALPINA 68 VIES D'ESCALADA
72 L'EXCURSIÓ 74 DESCOBERTES FAMILIARS 76 L'ENTREVISTA 80 NOTÍCIES

Una porta oberta a gaudir la natura

Aquesta es la primera ocasió en què puc adreçar-me a tots el socis, i també a la societat en general, com a president del Centre Excursionista de Catalunya, a través d'aquest mitjà tant estimat i emblemàtic que representa la revista *Muntanya*. Vull aprofitar l'avinentesa, doncs, per valorar un nou inici de mandat, però també per agrair a tots els socis el suport i les complicitats generades darrerament.

Al Centre hem iniciat un projecte de renovació total que ens ha de garantir superar les totes les dificultats que, malauradament, venim arrossegant en els últims anys, i alhora ens ha de permetre mobilitzar l'excel·lent massa social que posseïm, per convertir el nostre club en una porta oberta a gaudir la natura en tota la seva dimensió. Tant des dels aspectes esportius com també des dels vessants lúdics, científics i culturals.

ROGER ROVIRA

Amb això recuperarem la nostra aportació de valor a la societat catalana, on hem de trobar les sinergies, cooperacions i aliances necessàries. El nostre, és un projecte basat en el treball en equip, on tothom se senti interpel·lat i acollit i on tothom pugui donar el millor de si mateix.

Us convido a incorporar-vos amb il·lusió al nou projecte. ¡Fem CEC!

Eduard Cayón i Costa
President del Centre Excursionista de Catalunya

2017: Any Puig i Cadafalch

Amb motiu dels 150 anys del naixement de l'arquitecte mataroní, el passat 14 de desembre fou presentat oficialment per la Generalitat de Catalunya l'Any Puig i Cadafalch, que se celebra enguany. Aquesta commemoració se centra en la seva obra arquitectònica, arqueològica o d'historiador de l'art; però l'efemèride també coincideix amb el centenari de la seva presidència de la Mancomunitat de Catalunya, des d'on va impulsar projectes de gran importància per al país.

El Centre Excursionista de Catalunya s'afegeix a aquesta celebració amb l'organització d'unes jornades amb motiu a l'expedició historicoarqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans a la Vall d'Aran i la Ribagorça l'any 1907, comandada pel mateix Puig i Cadafalch, perquè fou soci del Centre des de 1895 fins a la seva mort, esdevinguda l'any 1956.

Un dels articles destacats d'aquesta edició, escrit per Enric Soler i Raspall, arran del seu llibre *Pantocràtor*, ens recorda els fets que dugueren al coneixement del conjunt d'Esglésies romàniques de la Vall de Boí, declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO el 30 de novembre del 2000.

Ferran Alexandri
Director de *Muntanya*

GETTY IMAGES

Portada: L'església romànica de Sant Climent de Taüll (Vall de Boí).

Moment de canvi

Enric Faura

Les xifres són inapel·lables. 430 entitats associades a la FEEC, prop de 40.000 federats, més de 75.000 membres d'entitats excursionistes, centenars de milers de persones que realitzen activitats a la natura, un increment exponencial de proves esportives i participants. Mai com ara hi ha hagut tantes persones fent activitats en el medi natural, gaudint dels esports de muntanya i de l'excursionisme.

Davant d'aquesta allau de practicants, esportistes i activats, les entitats excursionistes es troben immerses en fortes tensions, intentant donar resposta a les noves demandes dels seus associats i dels temps actuals, amb unes estructures antiquades i uns recursos escassíssims. S'enfronten a la competència d'altres actors, cerquen un difícil equilibri entre la professionalització parcial i el voluntariat i debaten el rol que han de tenir en el segle XXI. Les entitats intenten adaptar-se a una nova realitat, a unes noves exigències socials i a unes transformacions que posen al límit uns recursos escassos i a vegades qüestionen la seva mateixa identitat. La majoria d'entitats es van crear en un context molt diferent a l'actual i per donar resposta a necessitats distintes. Algunes s'intenten adaptar i evolucionar, convivint amb joves entitats creades a partir del nou paradigma, i altres busquen noves solucions, des de fusions a transformacions cap a entitats de serveis, mentre que algunes (poques) viuen una dolça decadència. El desafiament per a les entitats és enorme, amb molts reptes, poques certeses, en un

context on els canvis van molt ràpids i la reacció és inevitablement lenta. El decalatge entre la brillantor d'activitats i practicants excursionistes i les dificultats de les entitats és dolorós i cal encarar-lo.

El Centre Excursionista de Catalunya també es veu afectat per aquest nou paradigma i s'enfronta a la necessitat de canvis. Amb una història i una trajectòria impressionant, amb un llegat de pes que l'honora però que no pot actuar com a ròssec, ha d'adaptar-se als nous temps, definir nous objectius i trobar els recursos per poder assolir-los. És evident que el Centre ha entès perfectament la necessitat d'assumir nous models, ja que fa temps que ha endegat un llarg procés de canvi i evolució, amb la presa de mesures de tot tipus, algunes dures, no sempre ben compreses ni acceptades.

Ara s'obre un nou període, amb un nou equip, on s'albira una nova etapa que exigirà la presa de decisions dràstiques. No s'ha de tenir por a prendre mesures, potser a equivocar-se, tenir capacitat de reacció i, per tant, de rectificació. Els reptes són gegantins, els recursos limitats, el temps curt. El Centre s'ha de reinventar per projectar-se cap al futur, trobar una nova identitat que sedueixi les noves generacions. Altres entitats similars ho han fet i el Centre té els elements per aconseguir-ho.

La història del Centre mostra com ha superat dificultats gegantines, s'ha adaptat sempre a les noves realitats històriques i socials i ha superat tots els entrebancs. Ara ho ha de tornar a fer. Cal adaptar-se al segle XXI, canviant de model, objectius i metodologia. Li cal una estructura moderna, molt àgil, lleugera i transversal. Cal coratge, encert i generositat.

iMolta sort!

ROGER ROVIRA

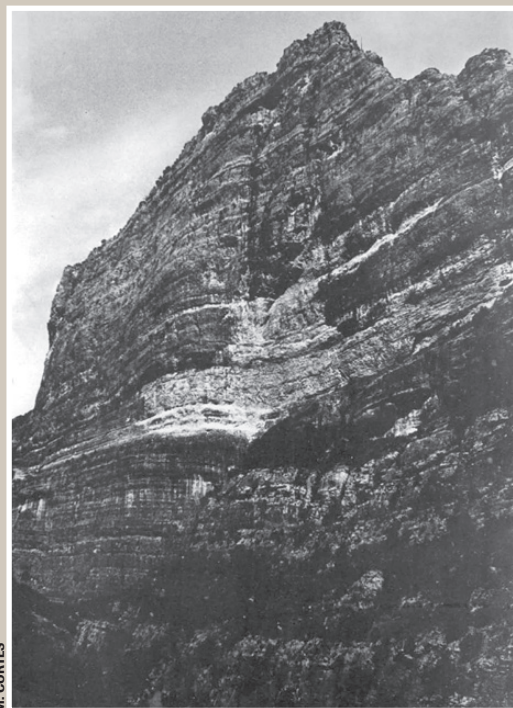
La primera escalada a la roca Regina

Just al mes de juny farà 45 anys que es va escalar per primera vegada la cara sud de la roca Regina al Montsec d'Ares. Un article signat per Ramon Galí, amb fotos de Kildo Carreté i Manuel Cortès, publicat el n° 661 de *Muntanya*, el juny de 1972 ens ho recorda. Llegim-ne alguns fragments rellevants:

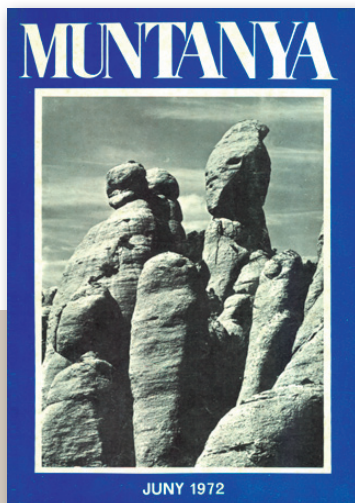
Som a fi de novembre de l'any 1971 i acabem d'obrir una via d'escalada a la Roca Regina, paret impressionant que sembla barrar el pas als qui es proposin d'enfilar-se aigües amunt del barranc del Bosc. Ignoro com caldrà classificar aquesta roca en ciència geològica, però puc afirmar, sense mena de dubte, que un cop hom l'ha vista una vegada li cau damunt el seu encantament com si s'hagués abeurat en una font embruixada.

Aquest contrafort, gairebé banyat per les aigües de la Noguera Pallaresa, anomenat Roca Regina, és situat a l'extrem oriental del nord de la serralada del Montsec d'Ares. El seu cim, on s'acaba la via d'escalada, és una elevació secundària d'aquest serrat, que té l'origen prop de Moró.

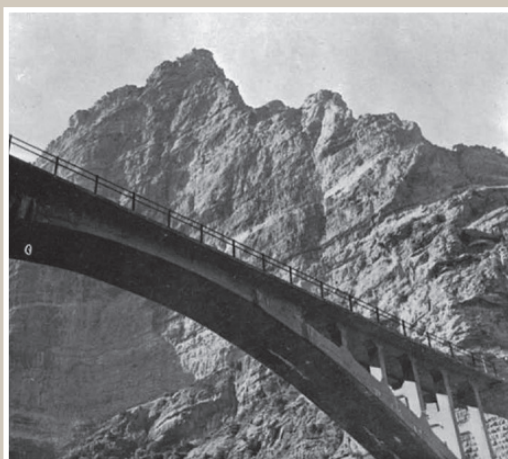
La Roca presenta una paret de les més pures que tenim a Catalunya, amb uns 450 metres d'alçada i uns 800 d'amplada. És gairebé llisa i presenta solament dues irregularitats: els punts on l'escalador haurà de lluitar amb afany.

M. CORTÈS

Podeu
llegir sencer
el n° 661 a

H. CARRETÉ

Els ulls de l'escalador no veuen aquesta paret com a barrera d'una barrancada integrada a la muntanya, que al vessant nord serà una esquena suau poblada per bosc aspre i sec, ni se sent atret pel barranc del Bosc que masega la base d'aquesta paret. Ell calcula l'amplada de les fissures, la volada dels repeus i altres detalls.

La paret té, a un terç, un gran sostre, situat a la dreta, aproximadament a mitja alçada. Ací hi ha una via, encara inacabada. És la via de Martí i Cèsar, ambdós escaladors del GEDE. Al terç i a l'esquerra, hi ha un diedre poc assenyalat que s'inicia al peu i s'enfila amunt per aquest mur ple de misteri. Un cop a la meitat, un diedre seguit de bosc penjat és perceptible de baix estant. Continua el diedre fins a un seguit de sostres, cinquanta metres més amunt.

L'escalador se sent com l'enginyer que construí el viaducte de prop de la carretera. Se sent com aquells romànics del segle passat. Calculador? Sentimental? Tanmateix, una roca poques comoditats podrà oferir-li per a pensar-hi.

BOTES DE MUNTANYA MONTERA AKU

AKU fa un pas innovador enfront dels seus competidors en desenvolupar el nou sistema ELICA en el disseny de les soles. La clau d'aquesta revolucionària construcció resideix en respectar el moviment natural que el peu fa en caminar. Si tenim en compte els diferents punts de recolzament i

pressió, el nou sistema ELICA incorpora diferents gruixos, graus d'inclinació i nivells de duresa a la sola, plataforma interior, mitja-sola i tacs, per aconseguir una adaptació perfecta de la bota al moviment o balanceig natural del peu. El resultat: un rendiment de l'usuari millor a cada pas i menys fatiga al final del recorregut.

Les noves MONTERA incorporen tots els avantatges del sistema ELICA i més encara: ergonomia, un tall amb un disseny específic en forma de costelles per envoltar el peu i garantir més estabilitat en terrenys difícils. El collari del turmell està format per material *stretch* que s'adapta més bé a la flexió en aquesta zona.

Pell camussa d'1,8 mm, membrana Gore-Tex® Performance, proteccions Liba Smart a la puntera i sola MICHELIN® PULSAR adherent i amb tacs específics per aprofitar l'impuls de cada pas, completen la MONTERA GTX. Pes: 530 g (½ parell). Preu: 159,90 €

www.aku.it

BASTONS TRAIL-RUN I OUTDOOR (GRIVEL)

GRIVEL torna a innovar amb la incorporació dels nous bastons TRAIL i el seu enginyós sistema de plegat *The Knee*: imitant la flexió d'un genoll, cada tram passa a unir-se per mitjà d'una funda lliscant en material de fibra de plàstic que a més afegeix més resistència al bastó. Un cop plegats, un cordó elàstic permet mantenir-los units per transportar-los còmodament a la motxilla.

Fabricats a Itàlia, fets en alumini 7075 per aconseguir la millor ràtio lleugeresa / resistència. Altament polivalents en qualsevol activitat de muntanya (*trail-run*, *hiking*, *ski-muntanya*) on l'usuari aprecii la lleugeresa i les seves dimensions reduïdes un cop plegats. Estan equipats amb una puntera per a l'estiu i per a l'hivern, així com d'una

corretja amovible i un ampli mànec cobert d'escuma EVA per a un millor agafada en les pujades.

TRAIL THREE 3 seccions.

Pes: 260 g (½ parell).

Regulable de: 112 – 122 – 130 cm.

Preu: 50 € (½ parell)

www.grivel.com

MOTXILLA DRY-HIKE 32 DE FERRINO

FERRINO amplia la seva col·laboració amb OUTDRY® per aconseguir una gamma més completa de motxilles 100% impermeables. La impermeabilitat està garantida gràcies a la combinació de poliuretà i poliamida elàstica i al procés de

laminatge patentat per OUTDRY®. Amb pressió i escalfor, s'aconsegueix que la membrana quedi totalment adherida al teixit exterior de la motxilla, cosa que també permet que s'adapti perfectament als diferents relleus, incloses les costures i segellant qualsevol possible punt d'entrada d'aigua. Amb la nova DRY-HIKE 32 la polivalència està garantida. L'usuari gaudirà de la tranquil·litat de programar la seva ruta sense por de la pluja.

Característiques:

- Teixit exterior: Diamond HD + reforços Supertex laminats amb teixit impermeable Outdry®: 10.000 mm columna aigua.
- Peces metàl·liques en duralumini.
- Cintes portamaterials amovibles o escamotejables (raquetes, estoreta...)
- Butxaques laterals elàstiques.
- Cintes de compressió lateral.
- 2 portabastons.
- Lloc per a la bossa d'hidratació.
- Cinta estabilitzadora regulable en pit amb xiulet d'emergència
- Cinturó amb butxaques amb cremallera.
- Respatller DNS amb malla i estructura preformada que manté el respatller allunyat de l'esquena.
- Capacitat: 32 l. Pes: 1.750 g. Preu: 135 €

www.ferrino.it

La costa perduda

Una aventura en caiac per la Patagònia xilena

Text i fotografia de **Roger Rovira**

Blocs de gel enormes suren al mar en arribar a la glacera Bernardo.

El gener del 2016, durant l'estiu austral, amb l'expedicionari xilè Cristian Donoso, iniciem un viatge de 600 km (324 NM) en caiac de mar per l'interior del parc nacional Bernardo O'Higgins, el més gran de Xile i el desè més gran del món. Un territori gegantí, verge i despoblat. En un extrem, presidit pels Andes, s'estén l'immens Campo de Hielo Sur, impeding tot accés terrestre. Entremig, un inabastable laberint de canals i fiords. I a l'altre costat, el Pacífic. Una costa traïdora i plena de trampes, situada a la temuda franja dels quaranta rugents. Una costa totalment deshabitada que roman pràcticament oculta i que és cap a on precisament la nostra curiositat ens empeny.

El 23 de novembre del 2006, en un punt de l'oceà Antàrtic, situat a 1.000 MN al sud de Ciutat del Cap (Sud-àfrica), el navegant gal·lès Alex Thomson està fent la volta al món en solitari competint per la Velux 5 Oceans Race. Tot d'una, la ruptura de l'orsa deixa el veler patrocinat per Hugo Boss en una situació crítica i el seu tripulant és rescatat per un altre participant en una maniobra difícil. L'embarcació queda abandonada i es dona per fet el seu naufragi imminent.

El 31 gener del 2016, en el punt més crític i remot del nostre recorregut, localitzem l'*Hugo Boss* a més de 20.000 km (a unes 11.000 MN) d'on va ser abandonat fa gairebé 10 anys. Vam trobar l'*Hugo Boss* quan, de fet, estàvem buscant un altre naufragi molt més antic.

Aquesta zona, on l'oceà colpeja sense pietat un litoral ple de baixos, roques i illots, va ser testimoni el 14 maig 1741 de la fi de la fragata *Wager*, que formava part de l'esquadra anglesa capitanejada pel comodor Anson, amb la missió de combatre el domini espanyol de les costes del Pacífic. Finalment, van ser les terribles condicions meteorològiques les que van vèncer els dos exèrcits. El relat que van deixar Lord Byron i altres dels escassos supervivents de la *Wager*, van convertir el seu anhel desesperat per mantenir-se en vida en gairebé una llegenda. El lloc on es creu actualment que va tenir lloc el naufragi no coincideix amb les descripcions que van donar els supervivents. És per això que en aquesta expedició hem recorregut el mateix desolat territori per on van lluitar aquells homes desgraciats, amb l'esperança de trobar algun indici de la presència de la nau. Amb aquesta excusa ens dirigim a una àrea remota d'on no tenim més dades que les imat-

ges de satèl·lit que hem escrutat amb avidesa. No hem trobat cap ressenya de ningú que ens hagi precedit mai en la part oceànica del recorregut i molt menys en caiac.

ABANS DE COMENÇAR

Però l'aventura comença bastant abans de fer la primera palada. El dia 15 de gener del 2016 em trobo amb el Cristian Donoso a Coyhaique, capital de la regió d'Aysén, ja dins de la Patagònia xilena. Arribar a Caleta Tortel resseguint la carretera austral durant 455 km i vorejant parcs naturals com els de Cerro Castillo, Laguna San Rafael, Lago Cochrane o Lago General Carrera es ja una experiència en si mateix. El Lago General Carrera el segon més gran de l'Amèrica del Sud, va ser unes setmanes abans de la nostra arribada escenari d'un malaurat accident de caiac. Douglas Tompkins, el conegut conservacionista i creador de la companyia North Face, hi va perdre la vida. Aquest lloc es conegut per l'anomenada *Catedral de Màrmol*, un indret màgic que s'ha convertit en la principal atracció turística de la regió. Nosaltres no

L'indret de Caleta Tortel, punt d'inici i final de la nostra ruta.

podem resistir la temptació de visitar aquest monument natural amb els caiacs, malgrat les pegues burocràtiques que trobem. Aquest conjunt de túnels, generats per la dissolució diferencial dels marbres, són un exemple magnífic de fenomen càrstic i una excusa perfecte per fer una pausa en el nostre camí.

Normalment, Caleta Tortel és el destí final dels viatgers que fan la carretera Austral. Per a nosaltres, en aquesta ocasió, serà el punt d'inici de la nostra ruta. Aquí no hi ha cotxes ni carers, només una xarxa de passarel·les de fusta que s'enfilen des del mar per unir entre si les petites edificacions de fusta. Aquest petit poble, connectat recentment amb la carretera austral, no disposava de cap accés terrestre fins al 2003. A Tortel ens trobem amb la Silvia, una amiga del Cristian, que viu en una cabana als afores del poble, en una illa fluvial del delta del riu Baker, el riu més cabalós de Xile. La Silvia ens acompanya fins al poble i ens ajuda amb els preparatius finals. Prop de casa seva hi ha un cementiri envoltat de misteri: la Isla de los Muertos. El 1950, enmig de la densa vegetació austral, van ser descobertes en aquest lloc 33 creus de fusta que amagaven un misteri. ¿Qui eren

Campament amb bones vistes sobre la glacera.

aquelles persones enterrades allà? ¿Què els havia passat? Només en una creu hi havia una inscripció. A falta d'una investigació oficial, la teoria més acceptada diu que un grup de centenars de treballadors provinents de Chiloé van ser abandonats en aquell lloc sense aliment. D'aquesta manera sembla que l'empresa fustera que els havia contractat s'estalviava els seus salaris.

UNA DRECERA INDÍGENA

Hem d'embotir dins dels caiacs tot el que necessitarem durant aproximadament un mes. La roba, la tenda, el material per cuinar, per dormir, per fotografiar, per a emergències i comunicacions i, evidentment, el menjar. No pasarem per cap lloc habitat en tot el recorregut, així que no podem deixar-nos res. Dels nostres caiacs i del que duem a dins dependrà totalment la nostra sort en les pròximes setmanes.

Porto molts dies de viatges i preparatius, de presses per enllestir-ho, ja des de molt abans d'agafar el primer avió. Mesos pensant en aquest moment, en la logística, les dates, el re-

corregut i mil detalls més i ara m'adono que ni tan sols m'he aturat a pensar on m'estic posant. No és el primer cop que faig una cosa així i sé perfectament el que m'espera i els riscos que correrem. ¿Però, realment tinc ganes de passar per tot això? ¿O només m'he deixat endur pel pas dels esdeveniments? Ara ja és el corrent del Baker qui m'empeny riu avall. Diem adéu a la Silvia quan passem per davant de casa seva. ¡Ara sí, ja no hi ha marxa enrere!

El nostre primer objectiu és localitzar el petit Istmo Indios, a tres jornades de camí des de Tortel. Des d'allà haurem de portar els caiacs per terra, uns 500 m, no sabem per quin tipus de terreny, però això ens estalviarà una volta de 80 km a la península Swett. Durant aquestes primeres etapes ens sorprenen unes temperatures inusualment altes, segurament degudes al fenomen d'*El Niño*. Després de voltar per una platja plena de pals, localitzem un petit corriol entre la vegetació. Van ser els kawésqar, els antics pobladors d'aquests territoris, els qui van construir aquest pas. És una

**Un confiat mascle d'huemul,
(*Hippocamelus bisulcus*).**

sort trobar-lo equipat amb els antics pals travessers que utilitzaven per transportar les seves canoes. L'àrea del parc nacional Bernardo O'Higgins coincideix amb els territoris que recorrien les canoes dels kawésqar a la recerca de marisc, lleons marins i ocells. La major part dels últims representants d'aquest grup indígena viuen actualment a Puerto Edén, no gaire lluny d'on ens trobem i han abandonat totalment els seus costums ancestrals. Sort en van tenir, els pocs supervivents de la *Wager*, de creuar-se amb aquests nòmades canoers, sense els quals la seva supervivència no hauria estat possible. Durant els següents dies trobarem corrals de pesca i altres signes de la seva antiga presència. Encara que només siguin uns centenars de metres, el transport del material per terra suposa unes hores d'intens esforç.

PROBLEMES INESPERATS

Ben aviat anem comprovant com n'és de difícil trobar bons llocs per acampar. Emergent de la mateixa vora de la mar es desenvolupa una impenetrable i retorçada jungla freda. Les platges,

gairebé inexistents, desapareixen sota la marea alta convertint la tasca de trobar un lloc adequat per passar la nit en un repte quotidià desesperant. L'espai és de vegades tan just, que hem d'estar vigilant fins a la marea alta, sigui a l'hora que sigui, per comprovar que el nivell de l'aigua no superi la marca de la darrera marea i ens obligui a desmuntar el campament, cosa que ens passa en un parell d'ocasions. I per si això fos poc, núvols de mosquits ens ataquen sense pietat abans fins i tot de tocar a terra. Segurament les temperatures inusualment altes n'han produït una explosió demogràfica. El calvari s'allarga des que ens acostem a terra fins que ens tanquem dins de la tenda. I l'aigua, una altra tasca quotidiana, imprescindible, però no sempre fàcil d'aconseguir. Estàvem mentalitzats per tot. Pel vent, el fred, la gana, el cansament... ¡però no pels mosquits i la calor!

En fi, de tota manera, aquí les condicions poden canviar en qualsevol moment. Seguim avançant, ara amb vent i pluja cap al nostre següent objectiu, el que hauria de ser un dels plats forts del nostre viatge.

**Colònia de llops o lleons marins sud-americans
(*Otaria flavescens*), al canal Messier.**

EL REGNE DEL GEL

Allà on acaben els tentacles del mar, els fiords moren contra el Campo de Hielo Sur, la massa de gel més gran del planeta fora de les zones polars. Els fronts de les glaceres desemboquen al mar escopint trossos de gel que romanen flotant com sentinelles gelosos d'unes glaceres amenaçades pel retrocés constant. Arribem a la glacera Bernardo després d'avançar per un llarg fiord amb fort vent de popa, fent surf entre onades curtes i verticals. L'enorme paret de glaç es deixa veure des de molts quilòmetres abans d'arribar-hi. La pluja i el fred han deixat enrere la calor i els mosquits encara que només sigui temporalment. La panoràmica imponent d'aquest indret comparteix protagonisme amb la major població coneguda d'huemuls (*Hippocamelus bisulcus*). Aquest confiat cérvol endèmic dels Andes australs ha patit, com tant altres espècies, una dràstica disminució

dels seus membres fins a esdevenir una espècie en perill d'extinció. Els voltants de la glacera proporcionen a l'espècie un oasi de tranquil·litat i bones pastures com hem pogut observar fins i tot des dels caiacs. Estar aquí, navegar entre enormes fragments de gel, envoltats d'una bellesa salvatge i desbordant em reconcilia amb el sentit d'aquest viatge. Sé que queden moltes coses per superar i que serà dur, però ara ho tinc clar: ¡valia la pena!

Al límit del fiord es troba la casa dels guardes, que protegeixen la població d'huemuls. Aquestes seran les úniques persones amb les que ens creuem en tot el recorregut. Un te calent i una mica de pa casolà al costat d'una estufa de llenya són poc més que un luxe exquisit en les nostres circumstàncies, i això que encara ens queda la part més llarga i difícil per davant.

CAMÍ DE L'OCEÀ

Per sort no són els mosquits els únics habitants d'aquest lloc. A mesura que ens allunyem de Tortel, les trobades amb dofins, corbs marins, llúdrigues i espectaculars colònies de lleons marins, es van fent més freqüents i ajuden a trencar una mica la monotonia de les hores i hores de paleig. Aquests grups de *lobos*, com en

diuen aquí, de vegades mig amagats a la vegetació, es detecten molt abans per l'oïda i per l'olfacte que per la vista. Impressiona especialment la mida descomunal dels mascles, gelosos vigilants del seu grup.

Les properes jornades ens van acostant cada vegada més al nostre objectiu principal, la misteriosa costa oceànica del parc Bernardo O'Higgins. La curiositat i la inquietud van creixent a mesura que ens hi acostem jornada a jornada. Abans hem de creuar els amples canals Messier i Fallos, on el corrent ens obliga a calcular bé els horaris. Ja fa dies que ens acompanya la pluja. Tot està mullat, el cansament comença a acumular-se i continuen els problemes per trobar llocs per acampar. Les dimensions, la solitud aspra del paisatge, la boira, la pluja. Tot el que ens envolta és inhòspit i molt poc hospitalari. Com a consol, comencem a notar com els caiacs van buidant-se una mica.

Ja han passat dotze dies des que vam sortir de Tortel i estem recorrent el canal Octubre, el darrer abans d'arribar a l'oceà obert. Hem observat com ha anat canviant el paisatge, més obert i de vegetació més esclarissada. Es respira un ambient més marítim. De sobte, dos pingüins salten davant del meu caic, apareixent i desapareixent àgilment sota l'aigua. M'assalta la il·lusió de trobar alguna colònia de pingüins de Magallanes allí fora, però caldrà esperar fins demà, encara ens queda un últim campament dins dels canals. Una nit més i per fi el Pacífic. ¿Com serà? ¿Quines condicions meteorològiques trobarem?

LA COSTA TROBADA

El Pacífic ens rep amb onades d'un metre i mig i un vent moderat, condicions excel·lents tenint en compte on ens trobem. Després de tants i tants dies seguint estrets canals, l'ampli horitzó, els forts trencants i una costa d'alts turons ens endinsa en un ambient imponent. No sabem quan duraran aquestes condicions, així que tal i com teníem previst, ens llancem cap a l'illa Torpedo, allunyada a escassos quilòmetres de la costa, confiant en trobar algun bon lloc per desembarcar. Haurem d'estar molt atents a les previsions fins que no tornem a la

Pingüins de Magallanes (*Spheniscus magellanicus*) a la costa del Pacífic.

Sorprenents
cascades enmig del
laberint de fiords.

**La troballa de l'*Hugo Boss*
a 20.000 km d'on va desaparèixer.**

seguretat dels canals. Superada amb precaució una zona de petits trencants, desembarquem en un dels llocs més remots on mai haguem estat. ¡I aquí hi ha els pingüins! ¿Hauran vist mai cap altre ésser humà? Durant hores passegem per la costa de l'illa entre colònies de pingüins que entren i surten de l'aigua amb indiferència entre les onades. ¡Aquest lloc és realment increïble!

Però el descobriment més xocant el fem a l'extrem oposat de l'illa. Un veler de competició, l'*Hugo Boss*, sorprenentment lluny de l'aigua. ¿Quin temporal ha pogut portar fins aquí les restes d'aquesta embarcació? Malauradament les sorpreses no s'han acabat. A poca distància també localitzem l'esquelet d'un rorqual boreal (*Balaenoptera borealis*).

Uns dies més tard, ens toparem amb un altre exemplar de la mateixa espècie, mort recentment. Tot indica que aquestes troballes estan relacionades amb la notícia que va fer pública la revista *National Geographic* el novembre de 2015, on es relatava el descobriment de prop de 400 balenes mortes, un dels episodis de mort massiva de cetacis més importants

de les últimes dècades en tot el món. La publicació va estar envoltada de certa polèmica, ja que els científics van arribar amb la coneguda societat nord-americana a un acord de confidencialitat a canvi del finançament de les investigacions. Les autoritats xilenes van formalitzar una queixa per les implicacions que en matèria de salut pública i de medi ambient podia tenir l'omissió voluntària d'aquesta informació durant els mesos que van passar des de la troballa fins al moment de la publicació.

Però tornem on érem. Dia rere dia, seguim avançant per aquest litoral, a poc a poc, a la recerca d'algun rastre de la fragata *Wager*. Les previsions anuncien força onades; per això avui hem fet un tros molt curt, per poder seguir explorant per terra esperant que passi el temporal. Malgrat les onades, hem pogut avançar bé fins aquesta badia que concordaria amb la descripció del lloc del naufragi que va fer Lord Byron, el supervivent més il·lustre de la tragèdia. Tot i això, no en trobem cap prova concloent. Se'ns posa la pell de gallina en imaginar aquella gent intentant sobreviure un hivern en aquest lloc, sense abríc ni refugi ni aliment. De moment, sembla que aquest misteri s'amaga sota les fosques aigües del pacífic, ¿potser per sempre?

EL LLARG RETORN

En l'última etapa abans d'endinsar-nos de nou a la seguretat dels canals per començar el llarg retorn a Tortel, ens sorprèn un mar d'onades gegantines com mai abans havíem hagut d'afrontar. Sembla que la previsió s'ha endarrerit i el temporal ha arribat quan ja érem lluny de la costa. El corrent i el vent ens ajuden a avançar ràpid, però també ens impedeixen tornar enrere. Tampoc ens podem apropar a la costa, amagada entre la boira i una infinitat de perilloses rompents. No tenim més remei que mantenir el rumb durant unes esgotadores hores entre onades de més de 5 metres d'altura fins que 20 km (10,8 MN) més tard i no sense moltes dificultats aconseguim ficar-nos en el canal que forma l'illa Campana amb la petita illa Breaksea.

Arrecerats de nou. Aquests darrers dies han estat increïbles i esgotadors. Ara, per davant, ja només ens queda acabar. No serà un mer tràmit, però sobre el paper ja em deixat enrere les majors dificultats. El camí encara ens guarda alguna sorpresa, com la de la troballa de la balena morta. Set dies per un laberint de canals ens separen de Tortel. El llarg retorn a la civilització. Un prometedor compte enrere per poder abandonar la nostra avorrida dieta: una barreja de civada, *granola* (barra de cereals) i llet en pols per esmorzar i dinar, i pasta bullida per sopar. Descansar, dutxar-se, canviar-se de roba, dormir en un llit, deixar enrere els mosquits... les comoditats del nostre món quotidià aviat tornaran, però el que aquí hem viscut, romanirà en la nostra memòria per sempre. ¿I no es tractava justament d'això?

ALBERT MARTÍNEZ (BASE GOOGLE MAPS / MOUNTAIN HIG MAPS)

L'esvelt campanar de Santa Eulàlia d'Erill la Vall, edifici que forma part del conjunt d'Esglésies romàniques de la Vall de Boí que van ser declarades Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO l'any 2000.

Puig i Cadafalch

I LA MISSIÓ
ARQUEOLÒGICA
DE 1907

Text d'**Enric Soler i Raspall**

En el 150è aniversari del naixement de l'arquitecte, historiador de l'art i polític Josep Puig i Cadafalch, volem donar a conèixer la recuperació d'un important camí històric que ens apropa al nostre passat.

Retrat de Josep Puig i Cadafalch
fet per Ramon Casas i conservat
al MNAC a Barcelona.

EL NAIXEMENT D'UN PROJECTE

Va ser de manera fortuïta, mentre visitava una exposició al CaixaForum Barcelona, quan vaig descobrir a la llibreria un catàleg que la Fundació "la Caixa" havia editat juntament amb la Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic per commemorar una gran efemèride.

ELS CINC PROTAGONISTES D'AQUESTA HISTÒRIA ENDEGAREN UN CAMÍ QUE ELS DURIA PER QUATRE VALLS PIRINENQUES, AMB L'OBJECTIU DE DOCUMENTAR, INVENTARIAR I VALORITZAR EL QUE HI HAVIA A LES ESGLÉSIES ROMÀNIQUES

El 2007 s'havien complert cent anys d'ençà que els cinc protagonistes d'aquesta història endegaren un camí que els duria per quatre valls pirinenques, amb l'objectiu de documentar, inventariar i valoritzar el que hi havia a les esglésies romàniques d'aquelles valls, aleshores remotes i de difícil accés, des de la capital.

El catàleg em va fascinar, ja que hi havia reproduïdes, pàgina per pàgina, els quaderns de dos dels expedicionaris, a més d'estar pro-

fusament il·lustrat amb les fotografies d'un altre dels personatges d'aquesta llarga travessada, que al final va durar 14 dies. La informació recollida durant el recorregut va servir per a la posterior salvaguarda d'escultures, pintures i altres béns eclesiàstics, al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), al Museu Episcopal de Vic, al Maricel de Sitges i a altres organismes, públics i privats.

Immediatament em vaig preguntar si algú havia reproduït aquest viatge, ja que es tractava de tota una travessa pirinenca i si algú n'havia escrit alguna cosa. Davant la negativa de totes dues preguntes, vaig decidir posar fil a l'agulla i començar a documentar-me, de cara a refer la ruta (si això era possible) i escriure un nou llibre. Així va néixer el meu projecte, arran d'un altre de ja existent, que em duria indefectiblement cap als inicis del segle xx.

El refugi i l'estany de Colomers, en plena ruta entre les valls d'Aran i Boí.

ENRIC SOLER

L'EQUIP DE LA MISSIÓ ARQUEOLÒGICA DE 1907

El dia 18 de juny de 1907, fruit de l'empenta d'Enric Prat de la Riba –aleshores president de la Diputació de Barcelona– es va crear l'Institut d'Estudis Catalans, amb l'objectiu de valorar el patrimoni natural, històric i humà de Catalunya; per la qual cosa es va dotar el conjunt d'un marcat caràcter patriòtic. Aquell mateix any, hom demanava a l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch que redactés un ambiciós projecte per donar a conèixer l'estat dels béns mobles i immobles de les esglésies romàniques que hi havia escampades per quatre valls pirinenques.

L'equip no va gens arbitrari. Els vincles que s'endevinen entre ells ens ofereixen un grup cohesionat que va treballar intensament durant els catorze dies que va durar l'expedició. En primer lloc, hi havia **Josep Puig i Cadafalch**, que tenia 40 anys. En aquell temps, ja era un arquitecte reputat, capdavanter del moviment modernista català. El desvetllament pel romànic li havia inculcat el seu mestre, l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner (disset anys més gran que ell), que curiosament havia recorregut aquestes mateixes valls pallese, ribagorçanes i araneses entre els anys 1904 i 1905.

Josep Gudiol i Cunill, de 35 anys, participava en aquesta expedició amb una doble funció: en primer lloc, com a conservador del Museu Episcopal de Vic, ja que va ser l'encarregat –com demostren les metòdiques anotacions en els seus dos diaris– d'inventariar els béns immobles de les esglésies. Això és: la disposició dels diferents elements en els retaules, els instruments litúrgics, la descripció de les pintures murals, etc. Però, d'altra banda, hi anava com a càrrec estamental religiós. Per això duia dos documents signats pels bisbes d'Urgell i de Vic que funcionaven com a salconduits, per poder accedir sense traves a tots els edificis religiosos que hi havia al seu pas.

Adolf Mas i Ginestà, de 47 anys, aleshores ja era un fotògraf d'un cert reconeixement. Havia coincidit amb Puig i Cadafalch a la cerveseria i cabaret Els Quatre Gats, situat a l'edifici

ELS EXPEDICIONARIS DE LA MISSIÓ DE 1907

1

2

3

4

5

1. Josep Puig i Cadafalch (1867-1956)
2. Josep Gudiol i Cunill (1872-1931)
3. Adolf Mas i Ginestà (1860-1936)
4. Guillem Maria de Brocà i de Montagut (1850-1918)
5. Josep Goday i Casals (1881-1936)

de la casa Martí, edificat precisament per Puig i Cadafalch. Era director i gerent d'*Establiments Mass* des de 1905 i el seu rigor a l'hora de treballar –especialment pel que fa a la fotografia del patrimoni historicoartístic– li va valer poder-se incorporar a l'equip.

El jurista **Guillem Maria de Brocà i de Montagut**, de 57 anys, havia estat un dels creadors de l'Institut d'Estudis Catalans i, per tant, coneixia Puig i Cadafalch. Sempre s'ha dit que s'havia afegit a l'expedició perquè volia fer

Josep Puig i Cadafalch i un dels guies, contemplant Bossòst des d'una mica més avall d'Eth Portilhòn (1907).

ADOLF IMAS (© FUNDACIÓ INSTITUT AMATLLER D'ART HISPÀNIC. ARXIU IMAS)

un estudi sobre la jurisprudència i el dret civil català a la franja de ponent. Però el cert és que, com consta en una cita de l'excursionista Ceferí Rocafort, en un dels butlletins del Centre Excursionista de Catalunya, Guillem Maria de

tariar tota la vall en un sol dia, la seva versatilitat i resolució a l'hora de treballar no va ser menys que la del seu mestre, amb qui seguiria col·laborant després de la travessa. Vet aquí, doncs, l'equip de la missió arqueològica que el dia 30 d'agost de 1907 partí de Barcelona per dirigir-se, amb tren, a Narbona i a Tolosa de Llenguadoc.

¿PER QUÈ VAN COMENÇAR AQUEST RECORREGUT PER TERRES DE LA CATALUNYA DEL NORD?

Brocà, a més a més, havia estat diverses vegades a Caldes de Boí i, per tant, el recorregut des d'allà en direcció al sud, ja els seria conegut.

Finalment, també hi anava **Josep Goday i Casals**, de 26 anys, en qualitat d'ajudant de Puig i Cadafalch. Això no obstant, s'ha de dir que, com es va poder comprovar especialment en la tasca que van fer a la Vall d'Aran, on es van separar en dos grups per recórrer i inven-

LA VALL DE LUISHON I LA VALL D'ARAN

¿Per què van començar aquest recorregut per terres de la Catalunya del Nord? Hi ha dos motius de pes. En primer lloc, al museu del monestir dels Agustins de Tolosa hi havia amuntegat –més que no pas emmagatzemat– una quantitat ingent de material romànic i preromànic (urnes i esteles funeràries) provinent de les esglésies d'aquella regió. Actualment po-

ADOLF MAS (© FUNDACIÓ INSTITUT AMATLLER D'ART HISPÀNIC. ARXIU MAS)

**La comitiva ascendint al Portilhòn.
En primer terme, conduint el grup, Josep
Puig i Cadafalch (1907).**

dem visitar el Museu dels Agustinians, on quedarem meravellats de tots els vestigis que s'hi exposen, especialment de la sala dels Capitells. A més, a la vila hi havia la majestuosa església de Sant Sadurní, de la qual no en podien obviar la visita, atès que era un dels punts destacats del camí de Sant Jaume. I en segon lloc, resultava imperatiu inventariar les petites esglésies romàniques de la vall de l'Arbost -Sant Pe, Casós de l'Arbost i Sant Aventí- veritables exponents del romànic pirinenc, de les quals se'n tenien molt poques notícies.

Així doncs, la ruta de la missió arqueològica -com la que vaig poder recuperar, 107 anys més tard- comença a Banhèras de Luishon. Des d'allà, abans de començar a tressar cap al

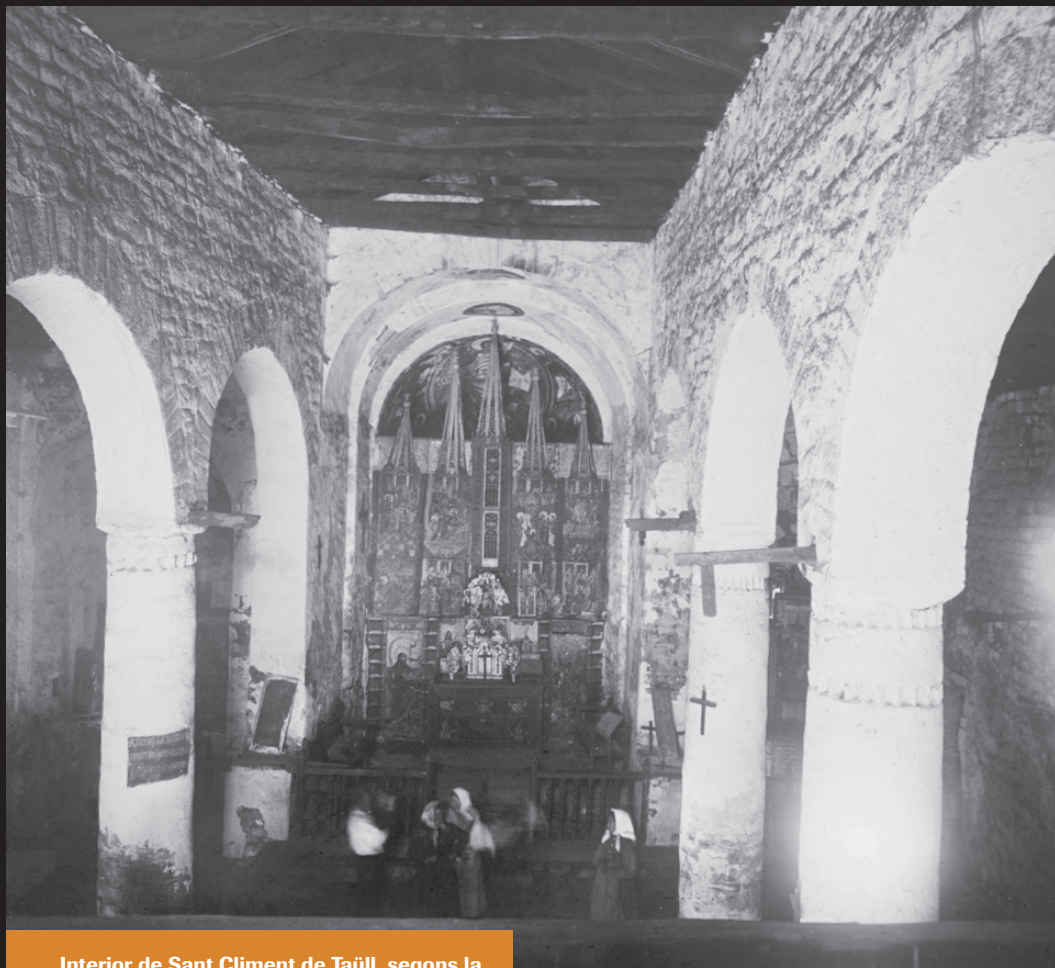
sud, convé visitar la bonica vall de l'Arbost. Després, enfilant-nos pels boscos esponerosos de faigs i roures que envolten el poble de Luishon ascendim fins al Portilhòn, porta d'accés a la Vall d'Aran. Justament, en algun punt d'aquesta ascensió, Adolf Mas va immortalit-

**S'HI POT COMPROVAR L'EQUIPAMENT QUE DUIEN: 90 KG
DE MATERIAL FOTOGRÀFIC A LLOMS DE MATXOS I CAVALLS**

zar una fotografia, de gran valor per a la posteritat, perquè s'hi veu l'equip comandat per Puig i Cadafalch, que està situat en primer terme, mirant la càmera. S'hi pot comprovar l'equipament que duien: 90 kg de material fotogràfic a llocs de matxos i cavalls.

Des del Portilhòn (1.293 m), el camí baixa fins a Bossòst on, seguint la llera del riu Garo-

Interior de Sant Climent de Taüll, segons la fotografia que va fer Adolf Mas l'any 1907.

ADOLF MAS (AFCEC)

na, s'arriba a Viella. Allà, l'equip de es va repartir en dos grups per pentinar tota la vall en un sol dia, de manera que, després d'un jorn de treball veritablement maratonianà, van fer nit a Salardú. Actualment, nosaltres també podem fer-ho, fent nit al refugi Juli Soler i Santaló.

L'EQUIP DE 1907 VA TENIR UN GUIA D'EXCEPCIÓ. NI MÉS NI MENYS QUE JULI SOLER I SANTALÓ

Aquí és on la història ens proporciona la primera picada d'ullet perquè, si bé Guillem Maria de Brocà era bon coneixedor de la vall de Boí i de la ruta que s'estenia cap al sud des de Caldes de Boí, l'equip de 1907 va tenir el privilegi de ser acompanyat durant la seva estada a l'Aran per un guia d'excepció. Ni més ni menys que Juli Soler i Santaló, el qual el 1903 havia escrit

Excursions per l'Alta Ribagorça i el 1906, (just l'any abans de l'expedició) *La Vall d'Aran*.

UNA JORNADA PERILLOSA

El dia 3 de setembre de 1907 va començar molt d'hora. Mossèn Gudiol, que havia pernoctat a Salardú, s'havia aixecat a un quart de quatre del matí per oficiar missa. A les cinc s'havia posat en marxa cap a Salardú, on havia trobat a tots els membres de l'equip encara adormits, extenuats. Van aixecar-se a les sis, però no sortiren del poble fins a les vuit tocadetes, cavalcant a llocs de cinc matxos, i un altre de reforç per als embalsams fotogràfics. Diu Gudiol que «a les tres hores de camí ja'm recordava de l'entrada a l'infern explicada pel Dant». Quan van iniciar l'última pujada fins al port de Caldes, ara ja a peu, el

**Le figures del Davallament
d'Erill la Vall, arrenglerades a la paret
després de la descoberta (1907).**

ADOLF MAS (©FUNDACIÓ INSTITUT AMATLLER D'ART HISPÀNIC. ARXIU MAS)

cel estava cobert, del tot núvol i el terra moll. Estaven exhausts. Eren quarts de dues quan creuaren el coll, les cames els feien figa i encara els faltava tota la llarga davallada fins a Caldes de Boí. Actualment, no cal dir-ho, la xarxa de refugis permet fer-ho amb molta més confortabilitat. Els camins estan suficientment marcats, fitats i indicats en plànols i coordenades GPS. Els refugis de Colomers i Ventosa i Calvell permeten partir aquesta llarga jornada en dues, de manera que no té res a veure amb aquella altra expedició, de fa més de cent anys.

En baixar del port es varen perdre: «Feya un fred terrible y a les tres de la tarde trobarem un lloc abrigat entre dues roques per entre les que sortia ayga y'ns aturarem per menjar algo.» Novament al camí, Adolf Mas va rellis-

car, va caure d'esquena i va rebre una forta sotragada. Quan ja fosquejava, continuaven perduts, baixant com bonament podien per entre el rocam. Per sort, van trobar un nombrós ramat d'ovelles i quan s'hi atansaren, veieren el pastor. Aleshores, diu Gudiol: «Vé en Puig i

**QUAN JA FOSQUEJAVA, CONTINUAVEN PERDUTS,
BAIXANT COM BONAMENT PODIEN PER ENTRE EL ROCAM**

Cadafalch y en Goday y li demanem que'ns tregui d'aquell lloch.» El pastor va accedir a fer-ho i iniciaren el lent descens entre les afraus de les llastres de la Morta. A quarts de vuit, ja a les fosques, el pastor i un dels traguers que duïen es va avançar, deixant-los amb l'intent d'encendre foc. Passades dues hores, vingueren els reforços i així, després d'una

aventura autènticament èpica, arribaren a Caldes de Boí a la una de la nit, setze hores després d'haver iniciat l'ascens pel vessant aranès, on «els banyistes nos dispensaren una carinyosa rebuda.»

Després de l'espant d'aquell dia, van roman- dre un jorn de descans a Caldes de Boí, per re- fer-se i reposar forces. Va ser allà on mossèn Gudiol va escriure un article que es publicaria l'11 de setembre del mateix any a la *Gazeta Montanyesa* de Vic, titulat: «Jornada perillosa».

LA VALL DE BOÍ: LES TROBALLES ROMÀNIQUES MÉS IMPRESSIONANTS

Des de Caldes de Boí, avui dia –com abans– es baixa pel camí de l'Aigua, un sender preciós, frescal, que comunica el pantà d'Escales i el que queda del monestir de Lavaix amb el balneari de Caldes de Boí. A més a més, tots els pobles de la vall estan perfectament comunicats per mitjà dels antics senders de transhumància i els camins que utilitzaren des de sempre els seus habitants per anar al poble veí o per baixar al Pont de Suert. L'equip de 1907 va baixar fins a Erill la Vall, on van quedar

A TAÜLL VAN PODER CONTEMPLAR LA MAJESTUOSITAT DE SANTA MARIA I DE SANT CLIMENT ON, DARRERE DEL RETAULE MAJOR D'AQUEST DARRER TEMPLE APAREIXIA, HIERÀTIC I MAJESTUÓS, EL PANTOCRÀTOR

completament fascinats per l'esveltesa del campanar de Santa Eulàlia. Però, a més a més, van trobar un dels dos *Davallaments* (l'altre va aparèixer a Durro) i, gràcies a la seva descoberta i a les fotografies que en va fer Adolf Mas, posteriorment es van poder salvar, tot i que repartits entre dos espais. Una part està al MNAC i una altra al Museu Episcopal de Vic.

Uns anys més tard, mossèn Gudiol escriu- ria, pletòric: «sempre recordaré amb fruïció el moment d'entreveure aquestes escultures dintre del clos profund, on sens dubte havien estat deixades perquè s'anessin consumint en ésser tretes del culte públic.» Actualment, an- nex a l'església hi ha el Centre del Romànic de la Vall de Boí que, a part de coordinar les visi-

tes a les esglésies de tota la vall, disposa d'un petit i molt interessant circuit pedagògic me- reixedor d'una visita. Un dels personatges tea- tralitzats que hi surten, explicant la seva sin- gladura és Josep Puig i Cadafalch.

A Boí, van trobar el vestigi més important i únic en tota la vall. Les pintures exteriors als murs de l'església de Sant Esteve. A Taüll van poder contemplar la majestuositat de Santa Maria i de Sant Climent on, darrere del retaule major d'aquest darrer temple apareixia, hierà- tic i majestuós, el Pantocràtor, el Crist en ma- jestat que tres anys abans ja havia fotografiat Lluís Domènech i Montaner al seu pas per la Vall de Boí. Aquell va ser un dia pletòric.

L'equip va travessar el pont sobre la Nogue- ra Ribagorçana per arribar a Barruera i jo vaig fer el mateix. A partir d'aquí, la davallada fins al Pont de Suert és plàcida i sense complicaci- ons. Val la pena allargar la ruta, seguint el ma- teix camí de l'Aigua fins al pantà d'Escales per veure les ruïnes de l'antic monestir de Lavaix, que tant Domènech i Montaner com Adolf Mas fotografiaren. A partir d'aquí, l'equip de la missió arqueològica va seguir el camí més lò- gic: davallar seguint les aigües de la Noguera Ribagorçana per un bonic camí empedrat que aleshores hi ha- via, visitar l'imponent monestir de So- peira, seguir cap a Areny i, des d'allà, enfil·lar-se cap a Sant Esteve del Mall i

Roda d'Isàvena. Un cop hi arribaren van com- pletar el viatge fins al monestir d'Ovarra, que jeia protegit pels cingles, enclavat entre munta- nyes, en un atzucac geològic. Ara, però, amb el pantà d'Escales, aquesta ruta no és factible. ¿Què es pot fer, doncs?

EL CAMÍ DEL BISBE RAMON: OVARRA I RODA D'ISÀVENA

La solució a aquest atzucac me'l va propor- cionar la història, però no la del segle passat, sinó la història medieval. Resulta que Sant Ramon, bisbe de Roda d'Isàvena, l'any 1123 es va des-

---

Detall del Pantocràtor de l'absis de l'església de Sant Climent de Taüll, actualment al MNAC.

plaçar fins a la vall de Boí per consagrar les esglésies de Santa Maria i de Sant Climent de Taüll. ¿Per on va anar? Doncs per un camí històric, que encara avui dia es coneix com el *camí del bisbe Ramon* que, de Roda va fins a Ovarra i des d'allà s'enfila pels congostos del Paso de la Croqueta i ens porta a encadenar un seguit de bonics pobles amb molt encant (Bonansa, Alins...) fins al Pont de Suert. Fet a l'inrevés, va ser la solució que vaig adoptar per poder arribar a Roda d'Isàvena, a través de la Ribagorça. A Ovarra vaig tenir el privilegi de redescobrir l'antiga verge romànica d'Ovarra, a partir d'una frase que va pronunciar la guia Rosa Monclús durant la visita que vaig fer a primera hora del

ENRIC SOLER

Pont d'estil romànic que creua les aigües del riu Isàvena, abans d'arribar a Roda d'Isàvena.

EL CEC ORGANITZA UN CAP DE SETMANA A LA VALL DE BOÍ

Aprofitant la celebració d'aquest triple aniversari que dona lloc a Any Puig i Cadafalch (150è aniversari del naixement de l'arquitecte, 100è aniversari del seu nomenament com a president de la Mancomunitat i 110è aniversari de la missió arqueològica de 1907) el Centre Excursionista de Catalunya està preparant un intens cap de setmana a la vall de Boí per viure en pròpia pell l'esperit de la missió arqueològica. Per això del 30 de juny al 2 de juliol, farà un viatge d'apropament geogràfic, romànic i històric, que inclourà visites guiades a les esglésies, dues xerrades específiques, una

escenificació teatralitzada i l'assoliment d'un dels cims més emblemàtics de la contrada.

El viatge està programat per membres del CEC i conduït per Enric Soler i Raspall, amb l'objectiu de comparar el viatge que va fer la missió arqueològica, amb el que va dur a terme ell, més de cent anys més tard, per tal de recuperar aquesta interessant ruta històrica.

Enric Soler dalt del port de Caldes (2.567 m), el punt més alt del recorregut.

ENRIC SOLER

matí. Aquesta verge, que allà ningú sabia quina cara feia, ja que feia anys que romania en una col·lecció privada. Gràcies al catàleg que es va editar, a propòsit d'una exposició de verges marianes que es va fer a la Fundació Marès de Barcelona, vaig poder rastrejar el catàleg fins a arribar a la descripció de la verge.

Els membres de l'expedició, quan van passar per aquí, van trobar el monestir ple a vessar d'elements sacres, tal com va apressar-se a deixar-ne constància fotogràfica Adolf Mas. També van quedar impressionats amb el sarcòfag del cavaller Ramon de Peralta i Despés.

Puig i Cadafalch i el seu equip van tornar a Barcelona a partir de Roda d'Isàvena i jo vaig fer el mateix, 107 anys més tard, amb el camí fet, la motxilla carregada d'il·lusions, un bon reportatge fotogràfic i, el més important, amb el material suficient per escriure el meu darrer llibre: *Pantocràtor, seguint Puig i Cadafalch i la Missió Arqueològica de 1907*.

A l'arribada, els membres de l'expedició van ser rebuts amb tots els honors i fruit del seu intens treball, a partir de l'any 1919 es van poder iniciar els tràmits d'arrencament de les pintures murals més importants de les esglésies pirinenques, per acabar dotant de contingut el fons museístic del que posteriorment serien el importants Museu Episcopal de Vic i el Museu Nacional d'Art de Catalunya, on es preservava el llegat romànic més important de tot Catalunya.

Santa Maria d'Ovarra, al peu de la Serra de Sis.

WIKIMEDIA COMMONS

Agraïm la labor de Núria Peiris (Arxiu Mas) i de Berenguer Vidal (AFCEC) per la cessió de les fotografies històriques que il·lustren aquest article.

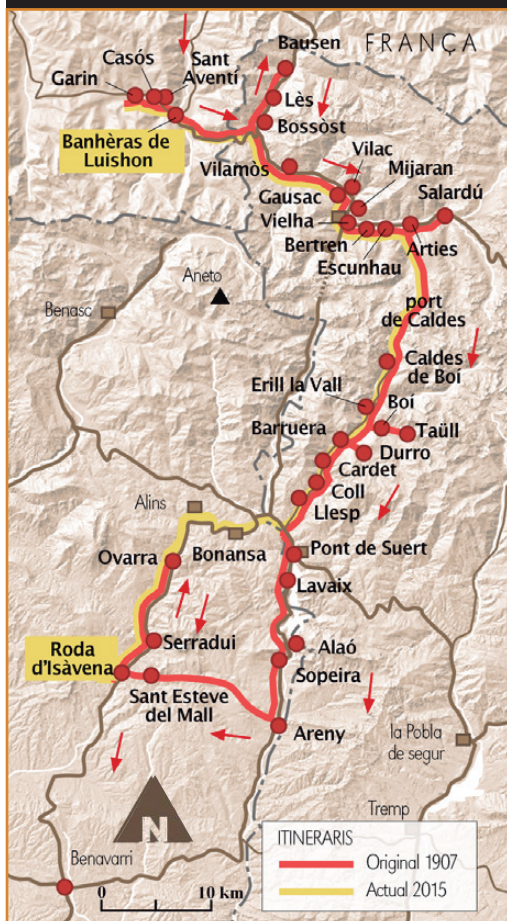
BIBLIOGRAFIA Bàsica

DDAA. *La missió arqueològica de 1907 als Pirineus*. Catàleg d'exposició. Santiago Alcolea Blanch. Ed. Fundació "la Caixa", 2008.

GUARDIA, Milagros / LORÉS, Immaculada. *El Pirineu romànic vist per Josep Gudiol i Emili Gandia*. Barcelona: Garsineu, 2013.

CAMPS, Jordi / PAGÈS, Montserrat / YLLA-CATALÀ, Gemma. *Puig i Cadafalch i la col·lecció de pintura romànica del MNAC*. Barcelona: MNAC, 2001.

SOLER I RASPALL, Enric. *Pantocràtor*. Barcelona: Tushita Edicions, 2016.

ALBERT MARTINEZ

El Centre Excursionista de València (CEV)

Un referent de l'excursionisme valencià

Text de **Carles Ferris**

Soci del CEV des de 1982 i exdirector de l'Institut Valencià d'Excursionisme i Natura

L'any 1946 naixia el CEV amb el propòsit de liderar el moviment muntanyenc valencià; però després de 70 anys d'un projecte associatiu que ha unit generacions de valencians, dedicat a la promoció del medi ambient i de l'excursionisme, el CEV s'ha vist abocat a tancar la seva seu i a dissoldre's, un final immerescut per a una de les entitats més importants del País Valencià.

Un agraïment especial als socis de l'arxiu històric del CEV, al vicepresident Santiago Herrero i a la gerent Carmen Sanchis, per ajudar en moments difícils al procés de liquidació de l'entitat i facilitar el trànsit cap a una nova entitat excursionista hereva dels valors culturals i socials del CEV i la Colla Excursionista el Sol.

Seu social del CEV, inaugurada el 1995; des del 2007 és propietat de Bankia.

Fa dos anys vaig estar en una conferència al Centre Excursionista de Catalunya parlant sobre els senders i parcs naturals del País Valencià, i en acabar els socis em van preguntar per qüestions que no eren estrictament muntanyenques. Estaven preocupats no només pels casos de corrupció i malbaratament, sinó també per les notícies que arribaven a Catalunya de problemes amb el suport institucional de la Generalitat i ajuntaments. Efectivament vaig explicar que el nostre club estava passant per un moment delicat fruit diverses causes. D'entre elles la falta d'ajudes a projectes culturals, ambientals i esportius des de les administracions públiques, errors acumulats en la gestió al llarg dels anys i, en part, la pèrdua de socis per la crisi econòmica. Ha estat un llarg procés en el qual tot i els compromisos públics i en privat

de la classe política valenciana d'ajudar el CEV a superar el concurs de creditors, la veritat és que va ser morir el meu germà, el president del club, i tots aquells compromisos han desaparegut o la resposta ha estat nul·la i incerta.

De fet els tres acords que teníem amb l'actual Ajuntament de València sembla que no es produiran tal com estava pactat: ni la compra per part de la ciutat del local que va ser embar-

Membres de l'expedició valenciana a Grenlàndia l'any 1970.

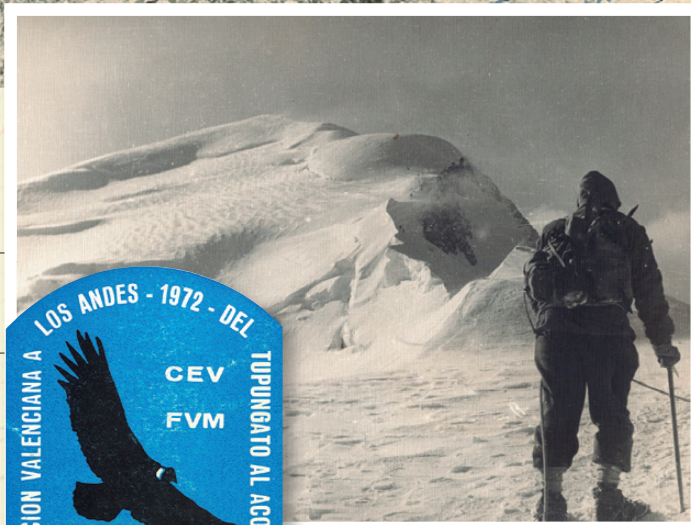

Antonio Daza, expresidente de la Federació Valenciana de Muntanyisme, al cim del Maupas (3.111 m).

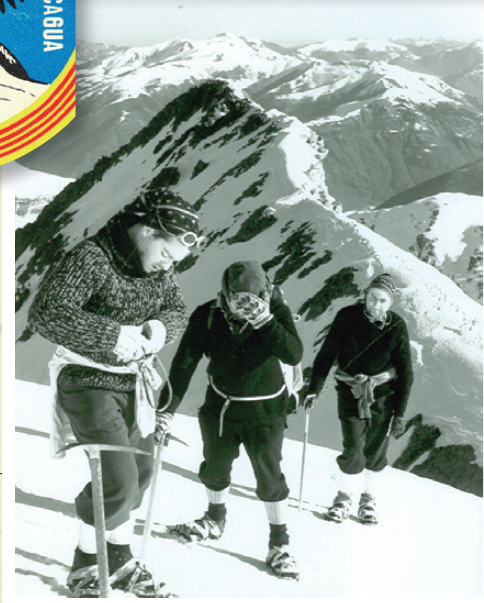
Pujant al Mont Blanc l'any 1956.

Escut de l'expedició al Andes del 1972.

Primeres acampades a la serra Calderona a la dècada de 1950.

Encordada durant l'ascensió al Mont Blanc (1956).

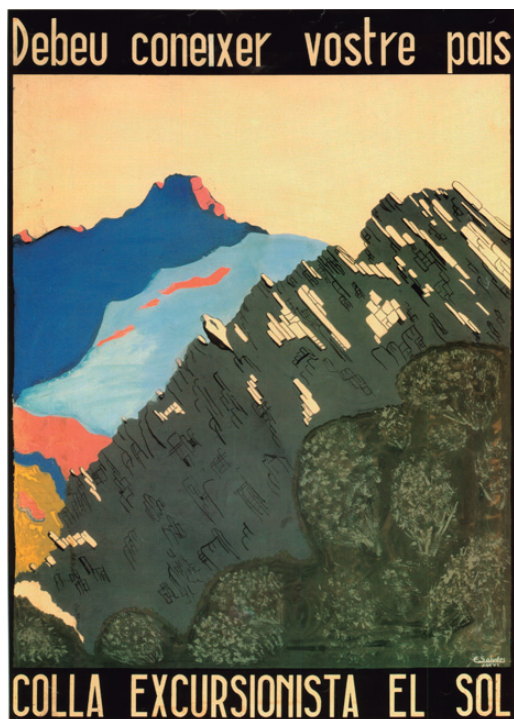
gat per Bankia al CEV per destinar-lo a una Biblioteca Municipal, deixant una sala per a l'arxiu històric del CEV, ni la cessió d'un local amb un lloguer social per traslladar l'entitat, ni tan sols la renovació del conveni per a la prestació d'activitats esportives a l'aire lliure que l'Ajuntament va mantenir fins al 2012 i que servia per pagar el desorbitat IBI i reduir el préstec hipotecari.

Aquesta situació econòmica em va recordar que també el CEC, igual que altres entitats a l'estat espanyol, ha patit problemes similars, i que cada un ha hagut de solucionar de la millor manera possible amb l'acord dels seus socis. Ara després de la dissolució definitiva del CEV voldria explicar els orígens de l'excursionisme al País Valencià i com aquesta entitat i altres predecessores han influït en la creació d'altres centres excursionistes i de la Federació Valenciana de Muntanyisme.

ELS INICIS DEL CEV

El CEV és hereu de la tradició excursionista i cultural de la societat Lo Rat Penat, que va crear el 1886 el grup excursionista L'Oronella, impulsat per Constantí Llombart i Teodor Llorente. Malauradament, Lo Rat Penat en la dictadura franquista es va acostar a postures secessionistes en el tema de la llengua, encara que havia estat una institució que en els seus orígens defensava la unitat de la llengua amb les seves diferències territorials. Més tard, de 1920 fins a la guerra civil espanyola, es crea la Colla Excursionista el Sol, un grup d'excursionistes que promouien l'esport a l'aire lliure, l'esperant i la vida saludable vegetariana i un vincle progressista que bevia de l'educació a l'aire lliure com a escola de vida. Aquest grup va desaparèixer amb la guerra civil i vam haver d'esperar que passés la Segona Guerra Mundial per crear les bases del CEV.

El CEV neix després de la Segona Guerra Mundial, el 1946, fruit de l'acord entre diverses entitats excursionistes, esportives i culturals, sent el seu primer acte fundacional una acampada al paratge de Sant Esperit de la Muntanya, a la serra Calderona, un parc natu-

Cartell del concurs de muntanya del juliol de 1936 de la Colla Excursionista el Sol.

ral en el qual el CEV ha desenvolupat nombroses activitats i projectes socials (refugis, sender europeu GR 10, equipament escalada, topografia de cavitats, voluntariat ambiental...) que l'han portat a formar part de la junta rectora del parc, i que un soci del CEV en sigui el president (Carles Ferris), una sòcia consellera de

EL 1920 ES CREA LA COLLA EXCURSIONISTA EL SOL, UN GRUP D'EXCURSIONISTES QUE PROMOUEN L'ESPORT A L'AIRE LLIURE I LA VIDA SALUDABLE

Medi Ambient (Elena Cebrián, de l'actual Govern valencià) i una altra sòcia, directora general d'Espais Naturals (Mari Angels Ull) en la dècada de 1990.

A partir dels anys 40, el CEV lidera el moviment muntanyenc valencià i s'hi uneixen altres grups excursionistes que fan la competència al Front de Joventuts. La dècada de 1950 és una època de grans projectes esportius i culturals amb el naixement del Trofeu Cavanilles o les primeres escalades i exploracions subterrànies per tot l'ample i llarg del País Valencià.

ELS ANYS DE CONSOLIDACIÓ

Els anys 60 són la dècada de la consolidació de l'entitat i de la gestació de la Federació Valenciana de Muntanyisme, creada pel CEV i altres entitats excursionistes d'Alacant i Castelló en 1964. Més tard, el CEV ajudaria a crear les federacions d'espeleologia, esquí, piragüisme, triatló i busseig, a més de crear en els anys 70 seccions culturals de gran transcendència per a la societat valenciana, com la Secció d'Etnografia i la d'Ecologia, planter de professionals que han liderat el Museu d'Etnologia i Prehistòria de la Diputació de València i de responsables de la gestió ambiental i dels parcs naturals (directors de parcs, presidents de juntes, diputats

El 1986 es crea l'Escola Valenciana d'Aire Lliure, la primera escola d'educadors de temps lliure reconeguda per la Generalitat Valenciana, que bevia de les fonts de l'escoltisme més progressista i renovador, del moviment associatiu veïnal i dels corrents pedagògics de la Institució de Lliure Ensenyament, impulsores del laïcisme, el coneixement del territori i la coeducació en la natura. Les relacions d'aquesta escola amb l'excursionisme català i els moviments de renovació pedagògica són evidents, ja que a finals dels anys 80 van tenir lloc unes jornades sobre excursionisme infantil i juvenil al CEC, on educadors del CEV i l'Escola Azimut van treballar per consolidar a Catalunya i al País Valencià entitats excursionistes amb grups juvenils. Més tard es van fer Jornades a Alcoi i Elda per recuperar i reforçar el paper educador dels grups juvenils seguint la tradició renovada de l'escoltisme català i valencià, representat en Batista i Roca a Barcelona i Emili Beut a València.

A mitjan 1980 es crea el Centre de Documentació i Informació de Muntanya, que es converteix en un referent de la bibliografia excursionista i esportiva del País Valencià, disposant actualment d'un important volum de llibres, revistes, mapes i vídeos que han estat consultats per milers de socis i ciutadans de València.

EL PRIMER VOLUNTARIAT AMBIENTAL

La dècada de 1990 marca un moment especial en els objectius del CEV, ja que els tràgics incendis forestals de 1992 i 1993 en diverses muntanyes del País Valencià, genera un fort moviment en l'entitat que reclamava una intervenció associativa per sensibilitzar els usuaris de l'ús del foc i d'una correcta utilització dels espais naturals. En 1993 el CEV, al costat d'altres entitats (escoltes, Creu Roja ...), organitza el primer voluntariat ambiental a Penyalgosa i l'Albufera, sent el precedent de l'ordre de voluntariat ambiental que roman fins avui amb el suport de la Generalitat. Des de 1993 fins al 2016, el CEV ha organitzat voluntariat ambiental tots els estius a la serra Calderona, Alt Tú-

ELS ANYS 60 SÓN LA DÈCADA DE LA CONSOLIDACIÓ I DE LA GESTACIÓ DE LA FEDERACIÓ VALENCIANA DE MUNTANYISME, CREADA PEL CEV I ALTRES ENTITATS EXCURSIONISTES D'ALACANT I CASTELLÓ

ecologistes a les Corts Valencianes, responsables de la campanya de prevenció d'incendis de la Generalitat, consellera de Medi Ambient...)

El 1976 es va començar el marcatge del sender europeu de gran recorregut GR 7 a Fredes (els Ports) en un senzill acte de traspàs del pinzell per part del Dr. Aguadé, que un any abans havia marcat el primer senyal a Tivissa, i que ara delegava als excursionistes valencians la missió de marcar el GR 7 fins a Múrcia. Es triga gairebé 20 anys i els companys catalans van acompanyar als veterans del CEV des de Morella fins a Alcoi, ja a la frontera lingüística al sud d'Alacant.

COMENCEN ELS CANVIS SOCIALS AL CEV

La dècada del 1980 representa els canvis socials en l'entitat, que tenia un nombre reduït de socis i no tenia una estructura professionalitzada. Cap a la meitat de la dècada el CEV va acordar canviar la forma de gestionar l'entitat que, a partir de llavors fins al 2017, mantindria una fórmula mixta de voluntariat a través de les seccions esportives i professionals amb l'escola de formació, l'activitat organitzada amb autobusos i viatges i personal dedicat a la gestió dels refugis i activitats escolars a la natura.

Expedició valenciana a l'Everest, el 1991.

Rafa Vidaurre i Coque Pérez abans d'arribar al cim de l'Everest.

ria i Penyagolosa, mobilitzant milers de voluntaris amb una formació avalada per la Universitat de València i amb un fort impacte social i mediàtic.

PRIMERA ASCENSIÓ VALENCIANA A L'EVEREST

En l'àmbit esportiu, l'any 1991 marca el major repte alpinístic de l'entitat amb la primera ascensió valenciana a l'Everest, al costat dels companys aragonesos de Peña Guara. Aquesta fita esportiva no va ser casual, ja que abans s'havien format muntanyencs valencians al pic Lenin (1981) i en el Nanga Parbat (1986, primer huit mil valencià) i l'Annapurna (1987). *Everest 91* és la culminació d'un treball de for-

mació i preparació de generacions de muntanyencs valencians que s'inicia a finals de 1950: expedicions com Grenlàndia 70 (medalla d'or de la Federació Espanyola de Muntanyisme); la primera mundial en estil alpí a la paret de l'Aconcagua (1972) o les exploracions espeleològiques a Veneçuela (1977).

Després d'aquesta gesta esportiva de l'Everest i el compromís ambiental del CEV, l'any 1995 marca de nou una nova etapa, ja que l'entitat ha d'abandonar precipitadament la seu del carrer de Cavallers per enfonament d'una biga a la pensió situada al pis superior. A partir d'aquí el CEV ha de llogar baixos comercials durant anys fins aconseguir que la Generalitat Valenciana ajudi amb el Pla RIVA

(Rehabilitació del Centre Històric) per a la compra i reforma integral d'un antic convent. La inauguració el 1995 de la nova seu suposa un gran esforç per als socis i representa una projecció social important del CEV en tots els àmbits. Representants de la classe política valenciana i associativa van ser-hi presents, inclòs el CEC, representat pel nostre estimat amic Francesc Beato, impulsor dels Aplecs dels Països Catalans.

CREACIÓ DE L'INSTITUT VALENCIÀ D'EXCURSIONISME I NATURA

El 1993 es crea l'Institut Valencià d'Excursionisme i Natura, un organisme que tenia com a objectiu recuperar i valoritzar el patrimoni cultural i natural valencià i la pràctica dels esports i el turisme de forma sostenible i responsable. Fruit del treball de socis de l'IVEN es va recuperar l'antic Trofeu de Cavanilles de 1953, reconvertit ara en premi a entitats i persones físiques, així com la creació d'una Mostra d'Artistes per la Natura liderada pel soci i pintor Joaquim Michavila, mort recentment. Els Premis Cavanilles es converteixen en un punt de trobada del teixit associatiu en el qual el CEV atorga premis no als representants polítics, sinó al teixit associatiu. D'entre els premiats cal destacar l'escriptor Enric Valor, el fotògraf Francesc Jarque i també nombroses

Grup de senderistes en els cicles d'excursions de patrimoni natural.

Marxa per la serra Calderona per reivindicar-ne la protecció (1993-2016).

entitats culturals, conservacionistes i excursionistes del país. L'IVEN crea els Premis Margalló de Medi Ambient amb Michavila, beques juvenils i culturals i promou diferents actes, com conferències sobre patrimoni rural, cicles sobre espais naturals i especialment trobades amb altres entitats de l'àmbit.

I dins del seu compromís amb el territori, el CEV crea la Plataforma Rural Valenciana, una entitat que reuneix agricultors, ramaders, ensenyants del món rural, cooperatives, ecologistes, excursionistes i moviments socials del món rural valencià. Fruit d'aquesta associació sorgeixen projectes de dinamització del món rural valencià, jornades sobre ecoturisme, projectes de valorització del patrimoni rural, pedra seca, rais pel riu Túria, vies pecuàries, arbres monumentals, paisatges agraris, etc.).

En matèria de refugis, el CEV crea la Xarxa de Centres d'Aire Lliure, amb refugis de muntanya al parc de la Calderona (El Tristan, com a escola d'excursionisme i educació ambiental), el refugi del Mas de la Costa (a Penaygolos, recuperant una antiga escola rural de la república), el refugi d'Arcos de les Salines (al massís de Javalambre a Terol) i el refugi del Sequer (a l'Alt Túria, com a centre d'esports d'aventura). Un projecte ambiciós pel qual han passat milers de socis, simpatitzants, escolars i

associacions juvenils i esportives a través de programes de formació, voluntariat ambiental i camps de treball juvenils.

CINQUANTENARI DEL CEV (1946-1996)

En el 50 aniversari del CEV (1946-1996) es va recordar el paper que havien realitzat els fundadors del CEV abans de la guerra civil, ja que hi va haver un intent frustrat de crear l'entitat al juliol de 1936, però l'esclat de la guerra va fer inviable l'acampada fundacional al bosc de la Canyada (actual parc natural del Túrria). Vuit socis fundadors que van ser recordats en el paratge de Sant Esperit de la Muntanya (serra Calderona) per commemorar l'acampada fundacional del CEV en 1946. També es va recordar als que van ser presidents del CEV, des d'Álvaro Faubel, Vicent Penyafor, Vicent Ferris, Rafa Navarro, Fernando Muñoz (que va ser president de la FEM), Dionís Roca, Vicent Martín, Vicent Garay, Gabriel Hernandis, Rafa Cebrián, Joan Senent i Joan Manuel Ferris.

EL CEV AL SEGLE XXI: LA DAVALLADA

La dècada del 2000 és un moment decisiu a l'entitat, ja que comencen a notar-se els primers símptomes de la recessió i la crisi econòmica. Malgrat tot, el CEV posa en marxa amb l'Ajuntament de València la campanya de Temps lliure i esports, que durant diversos anys permet a famílies, escolars i adults apropar-se al patrimoni cultural i natural valencià. Se signen convenis amb la Conselleria de Cultura per promocionar el patrimoni rural i la protecció de camins històrics i es promouen projectes de desenvolupament rural a l'Alt Túrria (Rural Turia) amb fons europeus, així com noves línies de promoció dels esports amb diferents col·lectius (universitats valencianes, voluntariat social i de cooperació).

La majoria d'aquests convenis de col·laboració comencen a desaparèixer amb la crisi econòmica arribant al 2012, quan ja el CEV no disposava de cap tipus de conveni que pogués ajudar a pal·liar els deutes i oferir serveis a la societat valenciana. Malgrat tot, el CEV segueix intentant buscar línies de finançament institucional sense èxit, cosa que repercuteix

Reunió de presidents del CEV en el 50è aniversari a Sant Esperit de la Muntanya, a la serra Calderona, el 1996.

en una baixada de socis i en els serveis presats, que obliguen a reduir el personal administratiu a la mínima expressió amb un ERO laboral i a perdre definitivament el local, ara en mans de Bankia, i la concessió dels tres refugis que tenia amb la Generalitat i els ajuntaments.

Han estat 70 anys d'un projecte associatiu que ha unit a generacions de valencians, on el CEV ha volgut ser la punta de llança i camp d'experimentació de noves propostes que més tard han estat repetides o adaptades per altres entitats. És evident que la Junta Directiva ha tingut grans èxits socials i esportius, però també ha tingut errors en la gestió i en el càlcul econòmic de les despeses i ingressos, cosa que ara ens obliga a dissoldre l'entitat degana de l'excursionisme valencià.

Però els socis volen continuar aquesta tasca i mantenir aquest llegat cultural i s'han posat mans a l'obra: alhora que abandonem la nostra seu social i reubiquem el nostre arxiu històric, estem posant les bases per crear una nova societat excursionista que serà hereva dels valors que el CEV va promoure i del nostre predecessor, la Colla Excursionista el Sol, que tantes coincidències té amb els valors i projectes que promou el CEC i que han estat per als valencians un exemple a seguir en ple segle XXI.

La costa salvatge del **Baix Ebre** De l'Ametlla de Mar a l'Ampolla

Text i fotografia de **Valentí Zapater**

Quan Valentí Zapater, fotògraf des de 1998, va conèixer el cap de Santes Creus, no es va poder estar de tornar-hi any rere any, ja fos a fotografiar els paisatges d'aquest espai natural o a gaudir-hi. O totes dues coses alhora. No és d'estranyar, ja que una de les seves especialitats preferides és el paisatge. I l'altra és explorar espais naturals valuosos i alhora poc coneguts.

AIGÜES TRANSPARENTS,
ROQUISSARS I PLATGES AMB
CÒDOLS, SORRA I RESTES DE
LES FULLES DE LA POSIDÒNIA.
ELS DENOMINADORS COMUNS
D'AQUEST TRAM DE COSTA

1 Cala Moros, al Perelló. Al sud de l'espai d'interès natural de Santes Creus, el municipi de Perelló té un tram de costa destacable per estar molt poc urbanitzat, des de les platges de l'Àliga i cala Moros al nord fins al cap Roig al sud.

Com en tota la costa catalana, l'excés d'urbanització ha malmès una part dels espais naturals del litoral sud. Però al mateix temps queden trams de costa poc o gens urbanitzats i amb extraordinaris valors naturals i paisatgístics. La zona litoral entre l'Ametlla de Mar i l'Ampolla és un d'aquests exemples, i el tram entre el port de l'Estany i la punta de l'Àliga és, sense cap mena de dubte, el tram més llarg i més ben conservat de la costa meridional catalana. Cales, roques, estanys litorals i prats de posidònia es combinen en paisatges únics i són el refugi d'espècies com el samaruc (*Valencia hispania*), un peixet en perill crític d'extinció.

Ens trobem concretament a l'espai natural del Cap de Santes Creus, una zona litoral protegida i de gran bellesa paisatgística, representat per 24 ha del terme de l'Ametlla de Mar i 123 ha de franja marina. Un tram de costa baixa, fortament batuda per l'aigua del mar, on es desenvolupa una màquia litoral de llentiscle (*Pistacia lentiscus*) i margalló (*Chamaerops humilis*) i la pineda de pi blanc. A la zona marina cal destacar dos hàbitats d'interès: a) els fons marins sorrencs coberts permanentment per aigües poc profundes, amb poblaments de fanerògames marines de *Zoostera* i *Zymodocea*, i b) els alguers de posidònia (*P. oceanica*).

2 Caixes preparades per posar-hi peix blau de Tarragona. Aquest peix és exclusivament de classe extra. Per capturar-lo s'utilitzen mètodes de pesca artesans, amb vaixells que empen l'art del cercol i que surten a la nit.

SARDINA, ANXOVA, SORELL, VERAT, BIS I *CYPHOCHARAX VOGA* SÓN LES ESPÈCIES RECONEGUDES COM A PEIX BLAU DE TARRAGONA

3 Pescador arreglant les xarxes al port de l'Ampolla. Els molls pesquers dels ports de l'Ampolla i l'Ametlla de Mar sumen més d'un quilòmetre i mig de longitud i allotgen 88 vaixells de pesca. Disposen de llotja i fàbrica de gel.

A CATALUNYA LA PESCA ARTESANAL REPRESENTA UNA TRADICIÓ QUE PODRIA SER LA SOLUCIÓ A LA SOBREEXPLOTACIÓ DE LA MEDITERRÀNIA

DOS MONS EN UN: L'AIGUA DOLÇA
DE LES RIERES I LA SALADA DEL
MAR, QUE ES TROBEN I CREEN
ESPÀIS PLENS DE VIDA

4 La platja de Santes Creus i l'estany Podrit
des del cap de Santes Creus. Aquest estany
és un dels dos de la zona amb presència de
samaruc (*Valencia hispanica*), un peixet en
perill d'extinció.

EL PORT DE L'ESTANY, L'ALTRE PUNT ON
ÉS POSSIBLE LA MÀGIA DE L'AIGUA DOLÇA
I SALADA QUE ES BARREJA

5 Fars al port de l'estany Gras. Al port de l'Estany, un port natural que penetra força terra endins i que
està artificialitzat, s'ha iniciat un projecte de restauració i s'han introduït 2.000 exemplars de samaruc.

EL SOL S'AMAGA. EL TARONJA
DÓNA PAS AL ROSA I AL LILA. ELS
TONS CÀLIDS DESAPAREIXEN I EL
BLAU HO ENVAEIX TOT

6 Cap de Santes Creus al vespre. A l'espai intermareal, els organismes que hi viuen estan adaptats als canvis que representa l'anada i vinguda de l'aigua i la possibilitat d'ésser arrencats del seu lloc.

LES ATZAVARES (AGAVE AMERICANA),
PLANTES ORIGINÀRIES DE MÈXIC,
CONTEMPLEN AQUEST INDRET DE
VISITA OBLIGADA

7 L'Illot, petita península al tram de costa
situat al sud de l'espai d'interès natural del
Cap de Santes Creus. Al fons, de dreta a
esquerra, la serra del Montsià, el cap Roig
i el delta de l'Ebre.

PASSERES DE FUSTA,
IMPRESINDIBLES PER
PROTEGIR LA BELLESA DE LA
VEGETACIÓ DE LES DUNES

8 GR 92 al seu pas per la platja de Santa Llúcia a l'Ampolla. Aquest sender de gran recorregut segueix tot el litoral català durant 560 km, separant-se de la costa en molts trams. Entre l'Ametlla i l'Ampolla el seu recorregut és gairebé total arran de mar.

SEMBLA COM SI ELS PINS
VOLGUessin ACARONAR L'AIGUA
DEL MAR, PERÒ L'AIRE CARREGAT
DE SAL ELS HO IMPEDEIX

9 La platja de Port Olivet, situada entre el port de l'Estany i la platja de Santes Creus. Com la majoria de platges de la zona, s'alternen la sorra, els còdols i les roques.

PLATGES ROCOSES,
TRANQUIL·LES, D'AIGÜES
CLARES I SOLITÀRIES, DE
NOMS SONORS I BELLS
COM L'ADOLÇ DEL ME

10 GR 92 al seu pas per la platja de
l'Adolç del Me, al Perelló, que marca el
límit entre la banda nord, més solitària,
i la banda sud, més concorreguda i
urbanitzada.

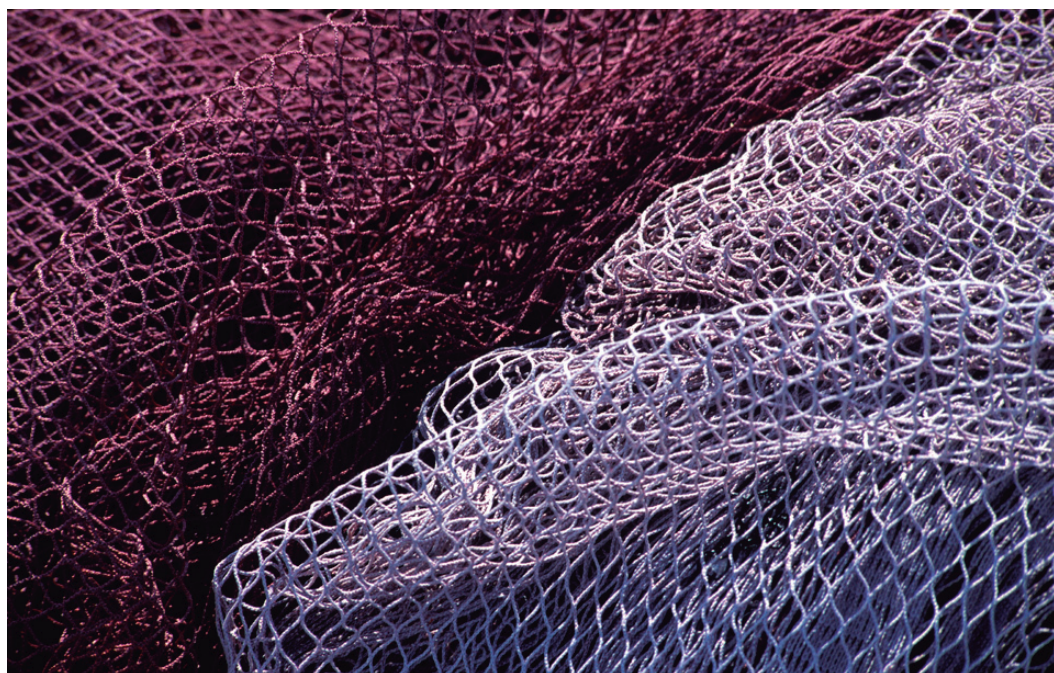

BLAU I GROC, FRED I CÀLID,
CONTRASTEN A LA CARA VESPERTINA
DEL PORT DE L'AMETLLA DE MAR

- 11** Vista de l'Ametlla de Mar al vespre des del port de pescadors. Una façana característica on destaca la silueta del campanar de l'església i les arcades dels baixos i de les galeries.

XARXES NOVES I XARXES
VELLES DESCOLORIDES PEL
SOL QUAN S'ESTENEN AL PORT

- 12** Detall de les xarxes de pescadors al port de l'Ametlla de Mar. És un dels ormeigs de pesca més habituals. Avui dia els fils són de fibres sintètiques, com el polietilè.

Barrancs de l'Alt Urgell

Nous descensos

Text de **Mari Nivera**
i **Damià Pérez**

Els barrancs de l'Alt Urgell es troben en un escenari privilegiat per practicar-ne el descens, just perquè la morfologia de les muntanyes d'aquestes valls han format barrancades i estimballs de gran bellesa i varietat per a tots els gustos i públics.

Diferents
passatges del
descens del
barranc de
Castellnou de
Calcorze.

JORDI MARTÍNEZ

L'Alt Urgell és la segona comarca més extensa de Catalunya, situada a la zona nord-occidental de Catalunya, que ocupa la conca del Segre, al bell mig de la serralada pirinenca. El Segre n'és l'espinada, solcada per un conjunt de valls laterals molt ben definides i amb paisatges ben diversos, com ara el Baridà, les valls amagades de la Vansa i de Castellbò o la conca del riu Civís.

El verd de les terres de ribera, a tocar dels rius, contrasta amb el blanc hivernal dels cims nevats i el color petri de les nombroses esglésies romàniques, d'entre les quals destaquen la catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell o Sant Climent de Coll de Nargó.

Els cims i les altes valls, que culminen amb el Salòria (2.789 m), alimenten rierols que, amb una vida de milers d'anys, han format engorjats i barrancs, cascades i badines que motivaran, sens dubte, l'aficionat al barranquisme més aventurer, allunyat dels descensos més coneguts i comercials de la comarca.

BARRANC DE CASTELLNOU

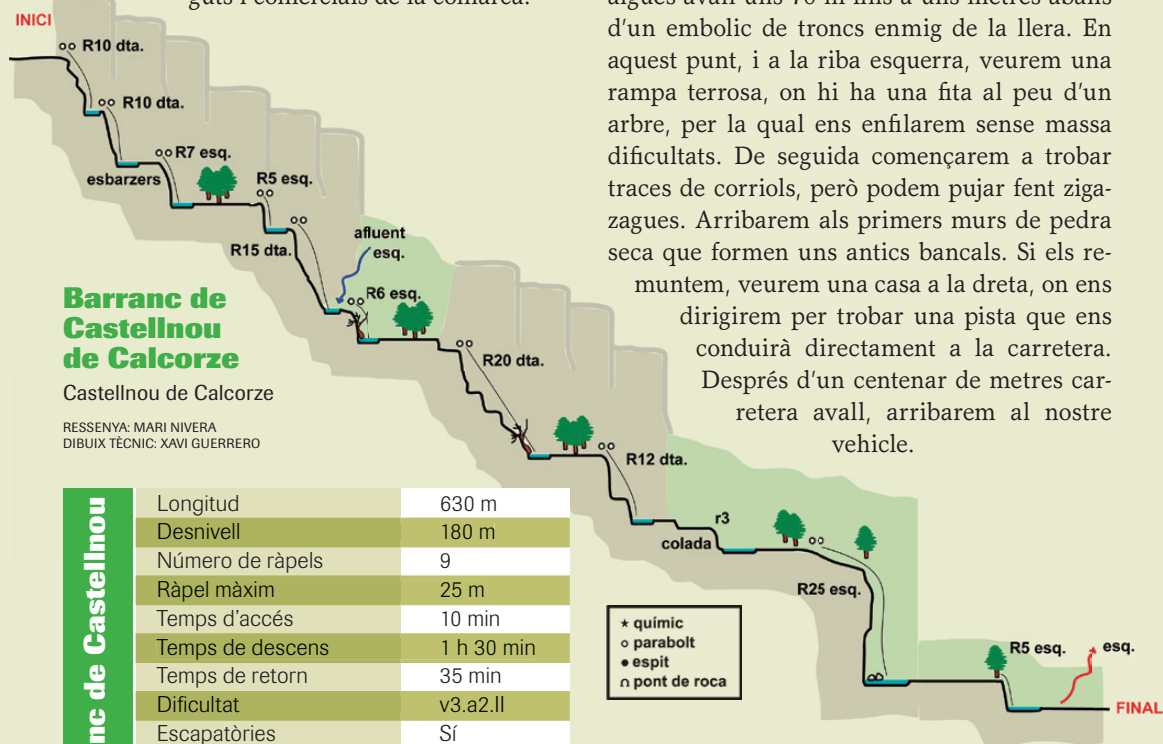
PERÍODE. Tot l'any.

HISTÒRIA. Obert per Amadeu Gallart i Feliu Melsió, el 8 d'agost del 2009.

ACCÉS. Prendrem la carretera que des de la Seu d'Urgell porta a Puigcerdà. Un cop passades les cruïlles d'Alàs i d'Arsèguel, ens desviarem a l'esquerra en direcció nord cap a Castellnou de Carcolze. Aproximadament, després de 2 km, veurem a l'esquerra una gran esplanada on podem aparcar el cotxe. Seguirem la carretera a peu, en direcció a Castellnou. Després d'uns 600 m, en un revolt molt tancat a la dreta i a la banda exterior, trobarem una tanca i la borda de Ca l'Agustí. Veurem la vall que forma el barranc darrera de la finca. Un corriol que passa per fora del terreny ens conduirà, sense perdre alçada, fins al punt més evident per accedir al descens (caseta de pastor).

RETORN. Un cop fet el últim ràpel, seguirem aigües avall uns 70 m fins a uns metres abans d'un embolic de troncs enmig de la llera. En aquest punt, i a la riba esquerra, veurem una rampa terrosa, on hi ha una fita al peu d'un arbre, per la qual ens enfilarem sense massa dificultats. De seguida començarem a trobar traces de corriols, però podem pujar fent zigzagues. Arribarem als primers murs de pedra seca que formen uns antics bancals. Si els remuntem, veurem una casa a la dreta, on ens dirigirem per trobar una pista que ens conduirà directament a la carretera.

Després d'un centenar de metres carretera avall, arribarem al nostre vehicle.

Barranc de Castellnou de Calcorze

Castellnou de Calcorze

RESENYA: MARI NIVERA
DIBUIX TÈCNIC: XAVI GUERRERO

Barranc de Castellnou

Longitud	630 m
Desnivell	180 m
Número de ràpels	9
Ràpel màxim	25 m
Temps d'accés	10 min
Temps de descens	1 h 30 min
Temps de retorn	35 min
Dificultat	v3.a2.II
Escapatòries	Sí
Roca	Calcària
Règim hídric	Perenne
Combinació de vehicles	No

CONGOST D'OSSERA

PERÍODE. Tot l'any.

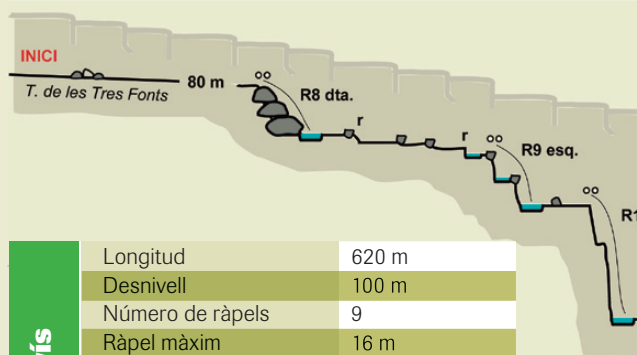
HISTÒRIA. Primer descens, desconegut.

ACCÉS. Quan arribem al poble d'Ossera (hi accedirem des de Sorribes de la Vansa), podem aparcar en una zona d'aparcament que hi ha a l'entrada del poble. Per arribar al congost d'Ossera, caldrà tornar enrere per la carretera i prendre un corriol just al primer revolt que trobem de baixada. Aquest corriol baixa fins a un rierol que, seguint-lo, ens portarà directament al congost d'Ossera.

RETORN. Quan s'acaba la part engorjada, el congost s'uneix al torrent de Coll d'Ares. A la riba esquerra trobarem un corriol que ens farà remuntar el vessant en direcció sud-oest. Ens dirigirem cap a una torre elèctrica molt propera (senyals vermells) i a continuació, el corriol retroba el sender que uneix Ossera amb Sorribes de la Vansa. Pujarem per aquest camí molt evident divisant el poble (senyals blaves).

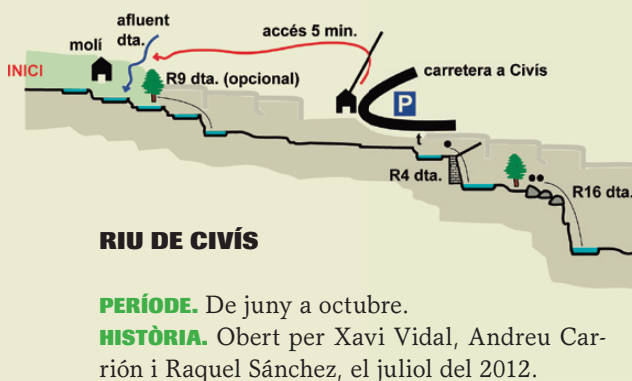
Congost d'Ossera

Longitud	425 m
Desnivell	110 m
Número de ràpels	9
Ràpel màxim	19 m
Temps d'accés	5 min
Temps de descens	2 h
Temps de retorn	40 min
Dificultat	v3.a1.I
Escapatòries	No
Roca	Calcària
Règim hídric	Perenne
Combinació de vehicles	No

Riu de Civís

Longitud	620 m
Desnivell	100 m
Número de ràpels	9
Ràpel màxim	16 m
Temps d'accés	5 min
Temps de descens	1 h 30 min
Temps de retorn	20 min
Dificultat	v3.a3.I
Escapatòries	No
Roca	Calcària i pissarra
Règim hídric	Perenne
Combinació de vehicles	No

RIU DE CIVÍS

PERÍODE. De juny a octubre.

HISTÒRIA. Obert per Xavi Vidal, Andreu Carrión i Raquel Sánchez, el juliol del 2012.

ACCÉS. Abans del poble de Civís, en un revolt tancat a la dreta, hi ha una caseta de la central elèctrica amb rètols informatius de la zona. Aquí podem aparcar el nostre vehicle. Des d'aquest punt, un camí equipat remunta el contrafort de la muntanya i s'endinsa a la vall que forma el riu. Seguint-lo aigües amunt trobarem un antic molí, punt d'entrada al llit del riu.

RETORN. Un pont ens marcarà el final del descens. Just abans d'arribar-hi, sortirem per la riba esquerra sense camí clar, però evident. Seguirem la pista cap a l'esquerra i en pocs minuts trobarem la carretera. La seguirem en sentit ascendent per trobar el cotxe després de recórrer aproximadament un quilòmetre.

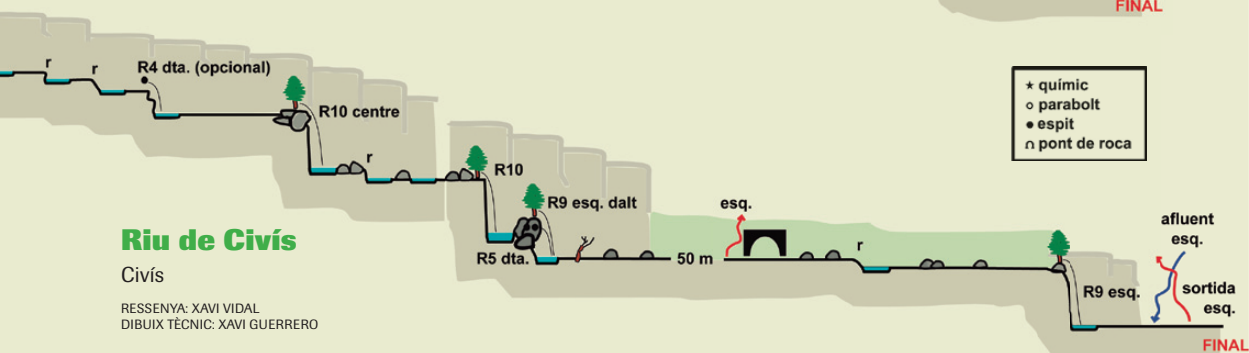
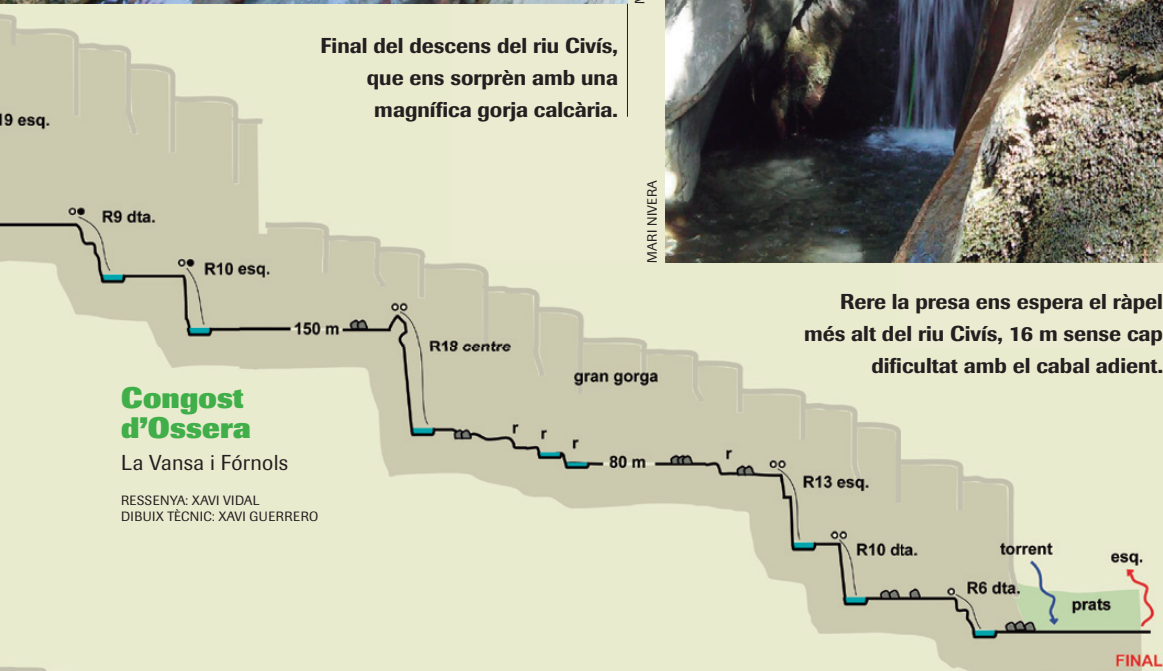

MARI NIVERA

MARI NIVERA

Final del descens del riu Civís,
que ens sorprèn amb una
magnífica gorga calcària.

Barranc de Mossers

Civís

RESSENYA: XAVI VIDAL
DIBUIX TÈCNIC: XAVI GUERRERO

TORRENT DEL PAS DE LA GUINEU O BARRANC DE LA FONT DE CODONYES

PERÍODE. Tot l'any, després de pluges.

HISTÒRIA. Obert per Xavi Vidal, Estrella Boquetas i Andreu Carrión, el 21 de novembre del 2010.

ACCÉS. Des d'Organyà, ens dirigirem a Figols i després a Romanins. Creuarem el nucli i ens dirigirem al mas de la Serra. Aparcarem el cotxe un metres abans d'arribar a la cruïlla d'aquest mas. Seguirem a peu per la pista durant un quilòmetre i, en un revolt a l'esquerra, prendrem una altra pista, en mal estat i amb marques vermelles, que més tard es tornarà un corriol. En alguns trams ens podríem despitjar però seguirem mantenint l'alçada i arribarem al torrent. Aigües avall trobarem el primer obstacle.

RETORN. Després del darrer ràpel, veurem unes colades i seguirem per sota d'aquestes aigües fins que trobem un corriol, el qual ens portarà a la font de les Codonyes. D'aquí surt una pista que en pocs minuts ens portarà al mas de la Serra i al nostre cotxe.

El pas de la Guineu, instal·lat amb parabolts amb anelles. En longitud i dificultat és perfecte per a aquells que s'inicien en aquesta activitat i volen practicar els ràpels.

Torrent del Pas de la Guineu

Figols i Alinyà

RESSENYA: XAVI VIDAL
DIBUIX TÈCNIC: XAVI GUERRERO

XAVI GUERRERO

MARI NIVERA

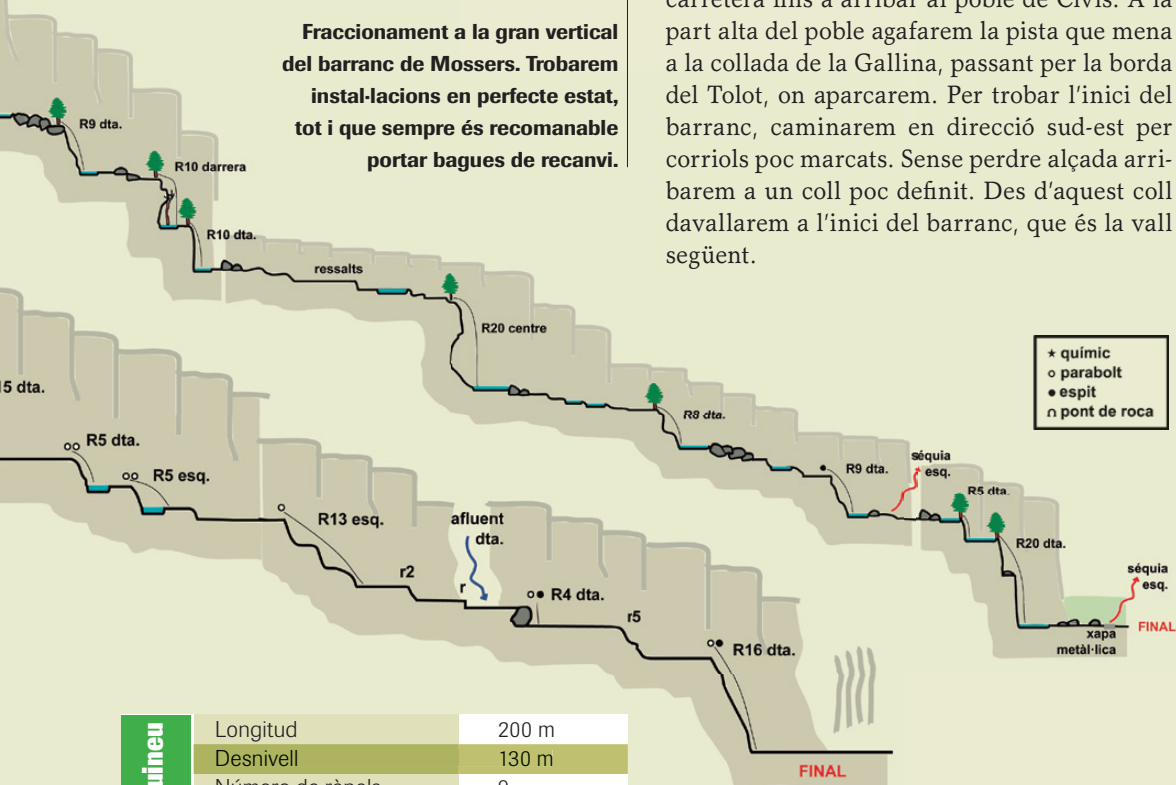
BARRANC DE MOSSERS O DE LA GARGANTA

PERÍODE. Tot l'any; règim plujós.

HISTÒRIA. Obert per Xavi Vidal, Andreu Carrión i Estrella Broquetas, el juny del 2012.

ACCÉS. Per fer aquest descens cal fer una combinació de cotxes. Primer cal deixar un vehicle de retorn i després ens dirigirem en direcció a Civís. Passat el poble d'Asnurri, i abans d'arribar a Civís, ens desviarem a la dreta per una pista que duu a cal Trullar. En creuar el barranc de Mossers aparcarem el nostre vehicle. Amb el segon cotxe, continuarem per la carretera fins a arribar al poble de Civís. A la part alta del poble agafarem la pista que mena a la collada de la Gallina, passant per la borda del Tolot, on aparcarem. Per trobar l'inici del barranc, caminarem en direcció sud-est per corriols poc marcats. Sense perdre alçada arribarem a un coll poc definit. Des d'aquest coll davallarem a l'inici del barranc, que és la vall següent.

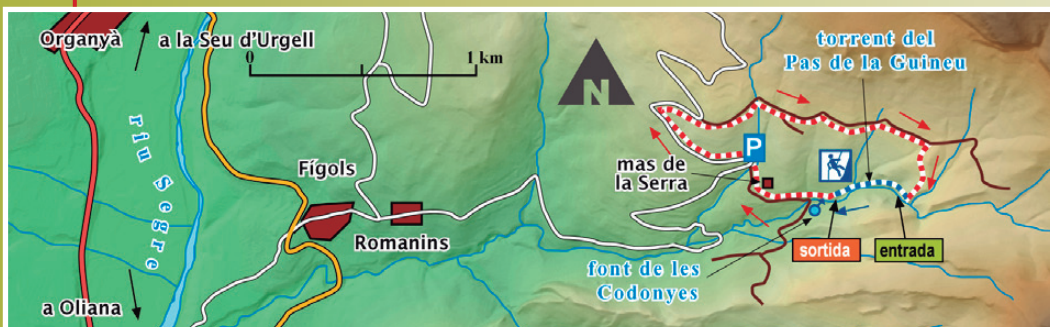
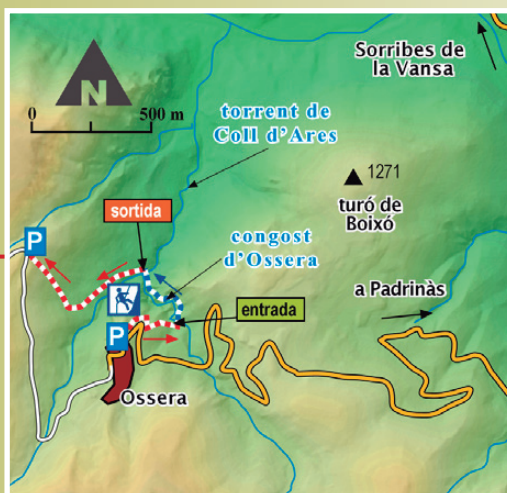
Fraccionament a la gran vertical del barranc de Mossers. Trobarem instal·lacions en perfecte estat, tot i que sempre és recomanable portar bagues de recanvi.

Torrent del pas de la Guineu

Longitud	200 m
Desnivell	130 m
Número de ràpels	9
Ràpel màxim	20 m
Temps d'accés	1 h 15 min
Temps de descens	2 h
Temps de retorn	20 min
Dificultat	v3.a1.II
Escapatòries	No
Roca	Calcària
Règim hídic	Torrencial
Combinació de vehicles	No

RETORN. Un ràpel de 20 m ens deixarà en una sèquia, on trobarem una planxa metàl·lica a mode de canaló. Ressegurem la sèquia per l'esquerra fins a una tanca. Un cop creuada, un corriol ens permetrà baixar fins a la pista que passa per sota. A la pista, continuarem a la dreta i no la deixarem fins a arribar al cotxe.

LA GUIA DE BARRANCS DE L'ALT URGELL

La guia de *Barrancs, torrents, canyons i cavitats de l'Alt Urgell* és la segona publicada dins un projecte que sorgeix de la Trobada d'Espeleologia i Canyons que s'organitza anualment a Catalunya. Aquesta nova guia està formada per 31 ressenyes, separada en sectors ben diferenciats de l'Alt Urgell: Alt Pirineu/Alt Segre, Boumort, Cadí-Moixeró, Port del Comte/Muntanya d'Alinyà i Sant Honorat/Aubenç.

Els autors, dos d'ells membres de la Comissió de Barrancs i Espeleologia del CEC, amb aquesta publicació de l'any 2014 han contribuït a la promoció no només de les seves activitats barranquistes, dels descensos o de les coves de la zona, sinó que també ens porten a prendre consciència del medi ambient, sempre fràgil. L'objectiu va encaminat alhora a la protecció i regulació d'aquests ambients i espais naturals.

Així, doncs, després de molts anys de trobades a Catalunya, van triar l'any 2014 la comarca de l'Alt Urgell, que va donar resultats força sorprenents amb noves ressenyes. Els mateixos autors han seguit aquest tasca de promoció i de preservació del medi i han elaborat dues guies més, coincidint igualment amb la trobada de Espeleologia i Canyons. Són les

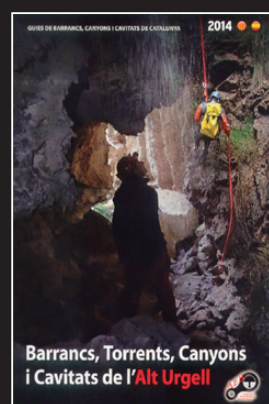
**L'aigua discorre per la nostra esquerra
orogràfica per retrobar-nos en els següents
ràpels fins al final del descens.**

guies *Barrancs, torrents, canyons i cavitats de Girona i del Pallars Sobirà*.

Enguany, des de la Comissió de Barrancs i Espeleologia del CEC es treballarà per divulgar i actualitzar els descensos de l'àrea de Barcelona així com fer arribar les nostres activitats al públic més jove.

BIBLIOGRAFIA

DOMINGO, L. /
GONZÁLEZ, C. / NIVERA,
M. / PERADALTA, E. /
PÉREZ, D. *Barrancs,
torrents, canyons i
cavitats de l'Alt
Urgell*. Barcelona:
Associació d'Espeleò-
legs i Barranquistes
(AEB), 2014. [Guies
de Barrancs,
Canyons i Cavitats de
Catalunya, 2]

Josep Maria Soler i Coll

Esquiador, alpinista i agrònom

Text de **Francesc Roma i Casanovas**

Tot i que Josep Maria Soler i Coll (Barcelona, 1893-1971) ha estat un dels enginyers agrònoms i investigadors més importants del país, també cal destacar el seu vessant excursionista.

Josep Maria Salvador Soler i Coll va néixer a Barcelona el 12 de desembre de 1893. Era fill d'una família que podríem dir benestant amb interessos agraris. Va estudiar el batxillerat als jesuïtes del carrer de Casp de Barcelona i va dedicar bona part de la seva vida esportiva a l'excursionisme i l'esquí; però també al tennis, el golf, la pesca i fins i tot, encara que esporàdicament, a les curses de cotxes.

EL PRIMER TRIMESTRE DE 1916 VA INGRESSAR AL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

La seva activitat a la muntanya va començar quan tenia quinze anys (vers 1908) fent algunes primeres excursions que ell mateix qualificà de normals i curtes per Sant Llorenç del Munt o Montserrat, o bé *travesses en tots els sentits* pel Montseny, Núria i Ulldeter. Ràpida-

ment, però, aquestes primeres sortides curtes es van anar allargant i fent-se més complexes (coneixem algunes hivernals pels Pirineus Orientals).

EXCURSIONISME ESPORTIU

La gran excursió, però, tindria lloc durant el mes de juliol de 1915, quan amb els seus companys de carrera va estar tres setmanes per anar de la Seu d'Urgell a la Vall d'Aran i Benasc, per tornar a Tremp i Tarragona. Sembla que les primeres sortides les duia a terme de manera solitària o enquadrat dins d'un desconegut Centre Excursionista de la Defensa Social, del qual l'any 1914 era vocal. Finalment, el primer trimestre de 1916, va ingressar al Centre Excursionista de Catalunya. Inicialment es va fer membre de la Secció de Geologia, tal com recull el butlletí de juny de 1916, de la qual va acabar sent secretari.

Aquell mateix 1916 va fer la que està considerada la primera nacional al Besiberri Nord (segurament tercera absoluta), que era només la punta d'un iceberg d'una travessia molt més àmplia. Malauradament, aquell estiu de 1916 va passar a la història per la gran tragèdia que va tenir lloc al cim de l'Aneto, on perderen la

vida José Sayó i Adolf Blass. Els fets els va explicar Jaume Oliveras, però es dona el cas que Soler havia estat a la Renclusa l'estiu abans, mentre el refugi encara no estava acabat. Després de l'accident, que tingué lloc el dia 27 de juliol de 1916, Soler va participar, a petició de Jaume Oliveras, en el mesurament de la morfo-

logia del cim i en la transcripció del text que aquest darrer havia estampat al llibre registre del cim de l'Aneto.

Esportista de mena, l'any següent (1917) va participar en la cursa de muntanya que va organitzar el Centre Excursionista de Catalunya, amb un recorregut que anava de Llinars del Vallès al santuari del Corredor i Arenys de

J A LA DÈCADA DE 1920 VA PARTICIPAR EN L'ASCENSÍO AL GRAN FACHA, BALAITÚS I VINYAMALA

Mar. Era una cursa per equips i el seu —que corria sota les sigles de la Societat Sportiva Pompeya— va resultar-ne guanyador en la categoria excursionista.

L'any següent, junt amb Isidre Puig, Ramir Puig, Ignasi Canals i Joan Mates, feien la primera nacional a la cresta de Tempestats (terce-

Josep Maria Soler i Coll a la vall Hiverna, l'any 1918.

ra absoluta), feta en tres seccions. *La Vanguardia* va recollir la gesta i va dir que era «la primera vez que los españoles han puesto sus plantas en aquellas elevadas crestas».

Ja a la dècada de 1920 va participar en l'ascensió al Gran Facha, Balaitús i Vinyamala, junt amb Ignasi Canals, Josep Puntas i Santiago Perdigó, que segurament —pensava Soler— podien ser les primeres nacionals al Balaitús, al Mont Perdut i al Vinyamala.

La seva implicació en la marxa de l'entitat de la qual era soci es va incrementar quan l'any 1917 va ser elegit vocal de la Junta del CEC, càrrec en què fou reelegit el juny de 1918. El 1934 seria vicepresident de la Secció d'Esports

de Muntanya (SEM), per prendre després responsabilitats en la Secció d'Esquí.

Soler i Coll va començar a esquiar per primera vegada a la collada de Toses, l'hivern de 1918-1919, en el que ell en digué un concurs d'esports de neu de l'època heroica de Ribes de Freser (Mas Cunill i la Falgosa). L'any següent (1919), va assolir la segona plaça en el concurs nacional d'esquí de fons, per davant de dos dels seus futurs companys d'expedició, Lluís Estasén i Pau Badia. També va ser sisè en la copa de velocitat.

LA VISITA A LA VALL D'ARAN AMB ESTASÉN I BADIA

En el moment de lliurar-se els premis, el president de la Mancomunitat de Catalunya, Josep Puig i Cadafalch, va fer un parlament en què va fer referència «als projectes de la Mancomunitat per a millorar els medis de comunicació entre els pobles de l'alta muntanya catalana». Arran d'això, Soler va ser comissionat per la Mancomunitat per anar a la Vall d'Aran, junt amb Lluís Estasén i Pau Badia. Aquesta expe-

dició va acabar a Benasc, després d'instruir unes 125 persones, tant en l'ús dels esquís com en la seva construcció. Els expedicionaris portaren a la Vall d'Aran deu parells d'esquís, cinc de bastons i cinc de raquetes, material donat per la Mancomunitat que utilitzaren per dur a terme les pràctiques que els havien encarregat. Cal remarcar que també varen mesurar les

SOLER VA SER COMISSIONAT PER LA MANCOMUNITAT PER ANAR A LA VALL D'ARAN, JUNT AMB LLUÍS ESTASÉN I PAU BADIA

condicions meteorològiques i que les dades obtingudes foren trameses a Marià Faura i Sans, director de l'estació meteorològica que el CEC havia instal·lat a Viella. El text dóna al lector una idea de la duresa de la seva gesta:

Temperatures preses en una excursió a la Vall d'Aran en ple hivern per els senyors L. Estasen, J. M. Soler i P. Badia. Dia 22 de març de 1919, a les 12 del migdia 42° al sol al peu de la canal de Pumeró, al cap de una hora i mitja la temperatura

**Soler, Canals i Puig al cim
del pic Russell, l'any 1918.**

baixà sota cero. Dia 23 de març, Hospital de Benasque, 8 matí, al interior -4° i lo mateix al exterior, forta tempestat de neu i torb.

Soler també va ser un dels primers homes a petjar les pistes de Font Canaleta (la Molina), Núria i els Rasos de Peguera, que ell qualificava de *centres organitzats*; però també va practicar l'esquí de muntanya pel nostre país i a l'estranger. Alfons Segalàs va escriure que «En 1922 (...) Soler Coll descubre a la afición la magnífica estación Francesa de Superbagnères, publicando un artículo en el boletín del CEC, de abril de 1922, de entusiasta contenido. En esta misma temporada, el mismo Soler

Coll, junto con Estasen, Ribera y Feliu, todos del CEC, conquistan con esquíes el pico de Aneto. Es la primera vez que se llega a la más alta cima del Pirineo en invierno».

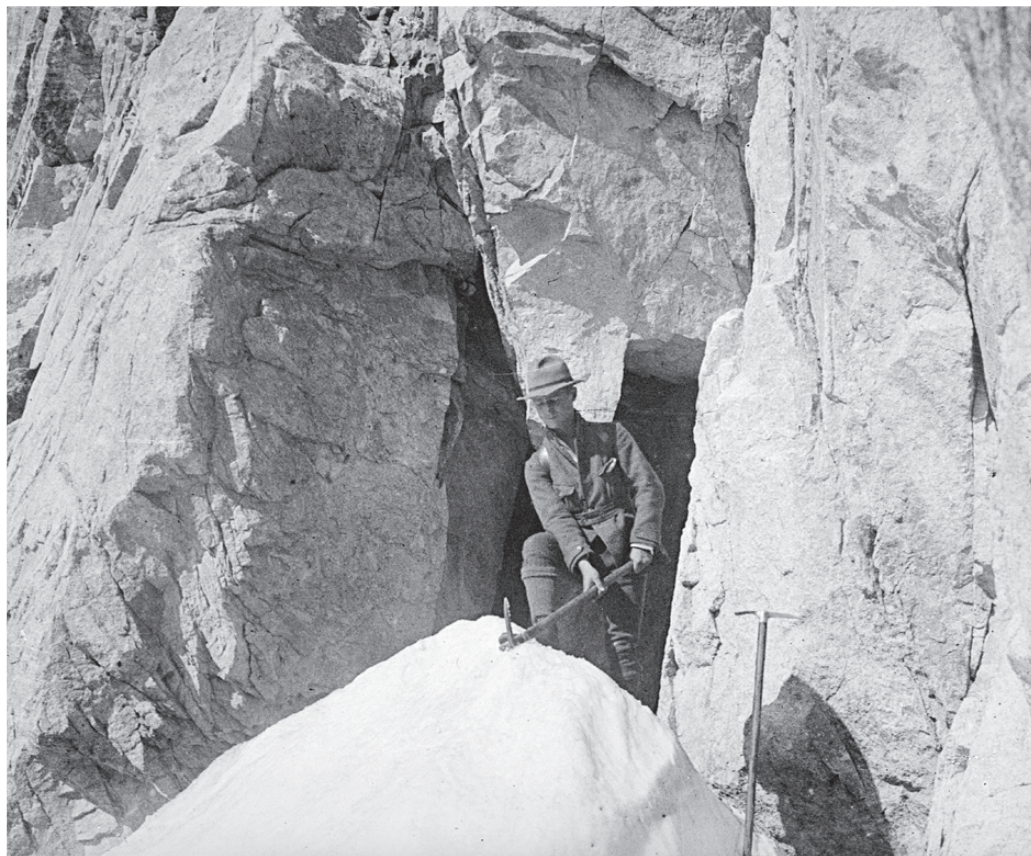
Després d'anys dedicat a la competició d'esquí (1921-1930), finalment Soler va esdevenir àrbitre i marcador de traçats de circuits. Va participar a la copa de França de 1927, a Chamonix, i va ser periodista acreditat per *La Vanguardia* a l'Olimpiada Blanca d'Anvers (1920) i als jocs olímpics d'hivern de 1928. En aquestes i altres sortides a l'estranger, Soler

Ascensió al pic de Russell, amb l'Aneto i els pics de Tempestat i Margalida al fons. Fotografia d'Ignasi Canals, cunyat de Josep M. Soler i Coll.

IGNASI CANALS (AFCEC)

**Josep M. Soler i Coll a la
bretxa Russell.**

aprendria noves tècniques, que transportaria a Catalunya. Així va assistir a l'escola dirigida pels germans Scheneider, i després es va convertir en un divulgador de les noves tècniques. També sembla que hauria portat materials fins llavors desconeguts a casa nostra, i no hi ha dubte que es va interessar per la competició d'eslàlom o habilitat entre banderes, que en aquells dies estava impulsant Arnold Lunn al marge de la federació internacional (aquesta disciplina seria inclosa en el reguitzell olímpic als jocs de 1936).

En reconeixement de la seva trajectòria, l'any 1934, quan es va constituir la Secció d'Esquí del CEC, en va ser nomenat president. Malgrat tot, ell seguiria defensant l'esquí de muntanya. També va ser vocal de la Federació Catalana d'Esquí (constituïda al 1933), i fundador i examinador del Col·legi d'Àrbitres d'Esquí de la Federació d'Esquí de Catalunya (gener de 1936). De seguida en va ser elegit president.

Amb motiu de la seva mort, Albert Oliveras va escriure: «Josep María Soler i Coll representava per als amics més joves la personalització de les primitives tècniques de l'esquí: el

SOLER TAMBÉ VA SER UN DELS PRIMERS HOMES A PETJAR LES PISTES DE FONT CANALETA (LA MOLINA), NÚRIA I ELS RASOS DE PEGUERA

telemark, el cristiania i l'estemboguen. És a dir, el contacte amb les pràctiques nòrdiques i amb les de l'Arlberg. Aquestes tècniques, successives, trobaren en ell l'alumne decidit a implantar-les entre nosaltres, entre el 1915 i el 1930, amb bon resultat, i es va convertir en un mestre.»

Tot aquest currículum el va fer mereixedor de la Medalla de Montañismo en la categoria de plata, que li fou concedida per la Federación Española de Montañismo l'any 1962. Quan So-

Retrat de Canals, Perdigó, Soler Coll i Puntas sota un porxo al llac de Gaube.

ler va abandonar l'esquí i l'excursionisme més punters, anava al Pirineu per dedicar-se a la pesca, i en aquest sentit l'any 1950 era vocal del Comitè Executiu Regional de la Federació Espanyola de Pesca.

L'EXCURSIONISME CIENTÍFIC

Tot el que hem dit ens mostra un Soler dedicat a la pràctica de l'excursionisme esportiu, com correspon a un home de la seva època. De tota manera, com altres grans excursionistes d'aquell moment, també va mostrar molt interès en la pràctica del que s'anomenà *excursionisme científic*.

VA SER MEMBRE DEL CONSEJO SUPERIOR DE INVESTIGACIONES CIENTÍFICAS Y DE LA FAO, LA SECCIÓ DE LES NACIONS UNIDES DEDICADA ALS TEMES D'ALIMENTACIÓ I AGRICULTURA

D'aquesta manera, el juliol de 1936 es convertí en vocal de la Comissió de l'Estudi de la Masia Catalana, presidida per Josep M. Blanc i Romeu, que comptava amb personatges com

Antoni Gallardo, Pau Vila, Josep Danés, Francesc Blasi i Vallespinosa o Francesc Maspons i Anglasesell.

Segurament, i com ell mateix va reconèixer en un moment determinat de la seva vida, la seva vinculació a la recerca científica en el si del fet excursionista li va permetre conjuminar al mateix temps el seu vessant muntanyenc i la seva pràctica professional.

Ja s'ha dit que professionalment Soler va ser enginyer agrònom i més concretament, un alumne de la primera promoció de l'Escola d'Agricultura de la Mancomunitat de Catalunya. Acabat aquest període de formació, va exercir diferents feines en aquest ram, fins arribar a ser cap dels Serveis d'Agricultura de la Diputació de Barcelona.

Professionalment, va mostrar, com a mínim abans de la guerra civil, un gran interès per l'elaboració de monografies agràries regionals,

i en particular es va dedicar a aquest estudi a la Vall d'Aran. De tota manera, Soler acabaria sent conegut i reconegut pels seus estudis en el terreny de la genètica, que sempre varen comptar amb un important suport estadístic.

És en aquest punt que no es pot oblidar la monografia sobre la Vall d'Aran que va escriure l'any 1915, com a part de la memòria que havia de presentar per justificar una ajuda de la Diputació de Barcelona que l'Escola d'Agricultura havia rebut per dur a terme una excursió que els dugué a recórrer pràcticament tota la Catalunya de ponent.

A més de 1915, Soler tornaria a la Vall d'Aran posteriorment, per motius professionals relacionats amb l'agricultura de la comarca. Per això, quan l'any 1923 es va presentar a un concurs per esdevenir el cap del Servei de Terra Campa de la Mancomunitat, plantejava com a objectiu final de la seva feina «estudiar i monografiar les nostres comarques agrícoles». En ell va poder dir: «Çó que acabo de fer per la Vall d'Aran, més complet encara, hauria de fer-se per l'Empordà, la Segarra, l'Urgell, Plana de Vich, Pla de Tarragona, Llussanés, Bergadà, Cerdanya, etc.»

Si bé la monografia de 1915 ha restat inèdita fins avui dia, aquest interès comarcalista el va dur a publicar *D'agricultura aranesa*, un text en què feia servir reiteradament el concepte d'ecologia per parlar de la recerca agronòmica, concepte que ja havia aparegut en la memòria de 1915. A més a més, l'any 1934, plantejava encara una nova divisió de Catalunya en comarques agrícoles que es materialitzava en una dotzena de pàgines acompanyades d'un mapa inèdit titulat *La divisió territorial de Catalunya en comarques agrícoles*. La seva proposta apostava per una Catalunya dividida en 19 comarques agrícoles.

ARXIU J.M. SOLER I COLL

**Josep M. Soler i Coll
esquiant a Núria.**

Josep M. Soler i Coll va ser un esquiador i alpinista que ha passat injustament oblidat. Segurament va tenir una mica més de reconeixement en el món agronòmic, on va ser membre del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) y de la FAO, la secció de les Nacions Unides dedicada als temes d'alimentació i agricultura. La seva memòria sobre la visita a la Vall d'Aran va quedar injustament oblidada, però, com passa sovint, aquest text ha augmentat el seu valor a mida que ha anat passant el temps. Es pot dir que avui dia ens ofereix una anàlisi molt acurada del camp de la Catalunya de Ponent de fa cent anys.

Tan de bo, amb aquest article, hàgim aconseguit despertar l'interès per la seva figura.

La vida de l'escalador Alex Macintyre

Un llibre que reproduïx el més autèntic de l'alpinisme i l'escaldada, amb l'exemple de l'arriscada i intensa vida d'aquest escalador britànic, que va morir l'any 1982 quan una pedra va impactar-li al cap a la cara sud de l'Annapurna a l'edat de 28 anys. Practicava un alpinisme revolucionari, un nou estil lleuger i ràpid, l'admiració dels seus contemporanis.

Manual tècnic sobre les allaus

Un manual sobre el món de les allaus escrit per Bruce Tremper, un dels millors experts en aquest tema, amb el suport de l'Asociación para el Conocimiento de la Nieve y los Aludes (ACNA). Un llibre que posa les bases per anar amb seguretat a la muntanya hivernal. Tracta aspectes com el factor humà, el terreny, el mantell nival, protocols per evitar accidents, tècniques de rescat, etc.

Un día como el tigre. Alex Macintyre y el nacimiento del alpinismo ligero y rápido

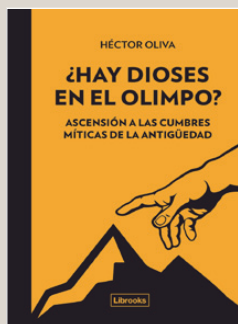
John Porter

Madrid: Ediciones Desnivel, gener 2017

Avalanchas, nociones imprescindibles

Bruce Tremper

Huesca: Verticalidad, 2016

Els cims del món antic

Una volta completa a la Mediterrània a través de les muntanyes més emblemàtiques de l'antiguitat: el Sinaï, el Vesubi, l'Olimp, l'Ararat, el Teide...

¿Hay dioses en el Olimpo?

Héctor Oliva
Barcelona: Libbooks, gener 2017

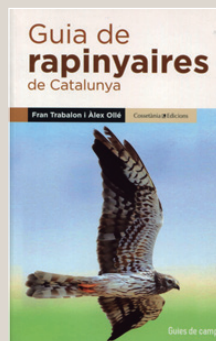

De la Costa Brava a la vall de Núria

L'any 2006 la FEEC va plantejar un desafiament: arribar al capdamunt de 100 cims d'una selecció de més de 300 muntanyes que val la pena descobrir.

El repte dels 100 cims a les comarques gironines.

Gala Jaile i Nil Jaile
Barcelona: Comanegra / Editorial Piolet, març 2017

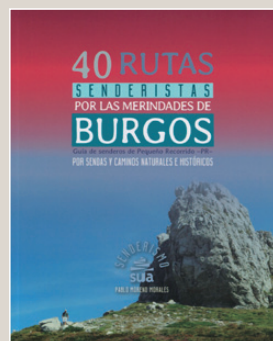

Un llibre sobre rapinyaires

Els secrets de la vida dels rapinyaires de Catalunya, des del coneixement actual sobre la nidificació fins a l'alimentació, la migració i els moviments.

Guia de rapinyaires de Catalunya

Fran Trabalón i Àlex Ollé
Valls: Cossetània Edicions, febrer 2017 [Guies de Camp, 4]

Les muntanyes de l'entorn de Burgos

40 itineraris que recorren camins històrics, boscos, cims emblemàtics, canyons i restes arqueològiques de gran interès per Las Merindades.

40 rutas senderistas por Las Merindades de Burgos

Pablo Moreno Morales
Bilbao: Sua Edizioak, febrer 2017

Anglada, una biografia des del cor

Desnivel recupera del seu fons editorial la biografia de Josep Manuel Anglada en una nova edició publicada en català, per retre homenatge a un dels alpinistes més destacats de casa nostra. Anglada ha estat reconegut merescudament com un dels precursors de l'alpinisme de dificultat, i també de les expedicions extraeuropees a Catalunya i Espanya. El primer en aconseguir, a través de primeres ascensions absolutes i noves rutes, cims d'entre sis mil i vuit mil metres.

Aquest llibre relata la seva vida, des de la seva infància i joventut a la Barcelona de la postguerra, la seva etapa d'estudiant a Anglaterra i Alemanya fins als seus primers passos en espeleologia i escalada i la formació de les cordades històriques amb Francesc Guillaumon i Joan Cerdà. No podien faltar les expedicions als Andes, a l'Hindu Kush, al desèrtic Hoggar i l'Annapurna. Finalment, coneixerem l'Anglada espòs i pare de família, funcions que mai s'han vist renyides amb la feina, els viatges, la muntanya i l'escalada.

Aquesta biografia ha estat escrita per la seva dona Elisabeth Vergés, companya també de viatges i escalades, on s'inclouen diversos articles d'Anglada –corresponents a les expedicions dels Andes 1961 i 1963, muntanyes del Hoggar 1967, Hindu Kush 1969 i Annapurna 1974, profusament il·lustrat amb imatges històriques de la seva col·lecció personal.

Una obra imprescindible per conèixer la història de l'alpinisme català.

Anglada

Elisabeth Vergés

Madrid: Ediciones Desnivel, 2a ed., abril 2017

Les plantes i flors del Mediterrani

Una guia per reconèixer la flora que podem trobar a la Mediterrània, amb imatges i detalls de distribució per distingir-la i aprendre'n en un recull que supera els 500 exemplars.

Flora del Mediterrani
Ingrid Schönfelder i
Peter Schönfelder

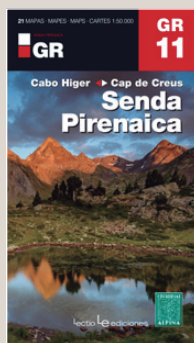
Valls: Cossetània Edicions,
març 2017

El nou tresc Ramat de Camins

Mapa i guia que segueix les passes de Camilo José Cela i Josep Maria Espinàs en el seu viatge pels dos Pallars, la Vall d'Aran i l'Alta Ribagorça l'any 1956.

Ramat de l'Est
Cesc Capdevila Torrell
i Núria García Quera
Granollers: Editorial Alpina,
abril 2017 [Travesses]
Escala: 1:50.000

La travessa dels Pirineus (GR 11)

La cartografia completa del GR 11, des de l'Atlàntic fins a la Mediterrània: 21 mapes topogràfics a escala 1:50.000 amb les 43 etapes d'aquest GR, fitxes tècniques i perfils parcials.

GR 11 - Senda Pirenaica
Granollers: Editorial Alpina
i Lectio Ediciones, abril 2017

La despoblació del Pirineu aragonès

Un recorregut a fons per valls, muntanyes, camins i pobles que mostra el fenomen de la despoblació del Pirineu aragonès des del punt fotogràfic en una obra bonica i colpidora.

Piedras con alma
Bakartxo Aniz
Aldasoro
Saragossa: Prames,
novembre 2016

HIMÀLAIA

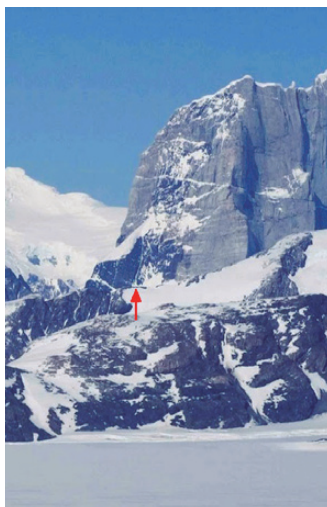
SIKKIM

Gimmigela E (7.005 m)

Nova via

Una mica amb retard, però no podem deixar de divulgar una esplèndida activitat, la primera ascensió de la cara nord del Gimmigela, imponent muntanya (cim principal de 7.350 m) situada al nord del Kanchenjunga. Tot d'una tirada, sense cap preparació prèvia, una *King line* segons els mateixos autors, els austríacs Hansjörg Auer i Alex Blümel. El dia 8 de novembre (2016) arrenquen des d'un camp base situat a 5.200 m, passen la rimaia a cota 5.800 i escalen 200 metres fins al bivac. L'endemà pugen fins gairebé tocar el cim (6.850 m) i el dia 10 a primera hora ja hi són. Aquella mateixa nit dormen a la tenda del base. Ràpids i precisos. La paret, normalment de mixt, la troben generosament entapissada de glaç, gràcies a les abundants precipitacions del darrer monso, unes condicions excepcionals que no resten mèrits a una aportació tan rodona.

Cordada terrible aquesta. Fa dos anys ja van sorprendre amb la cara sud del Nilgiri, una paret també no escalada de 1.400 m desnivell, on desgraciadament van perdre un company, Gerhard Fiegl (veg. crònica alpina de *Muntanya* 915). Per la seva

PATAGONIAGLACIAR.BLOGSPOT.COM

Cerro Murallón.

La sageta indica el traçat d'El valor del miedo.

banda, Hansjörg, amb el seu germà Matthias i el suís Anthamatten, el 2013 van fer la primera ascensió a la cara SO del Kunyang Chhissh (7.380 m), al Karakoram, una altra ascensió de les de piolet d'or (veg. crònica alpina de *Muntanya* 906).

ANDES

PATAGÒNIA

Cerro Murallón (2.885 m)

Nova via

El Murallón és una muntanya també perduda, en aquest cas a l'altiplà del Hielo Continental. I la seva cara est una paret de roca i glaç de 1.000 m igualment no escalada malgrat alguns intents. S'enduen la primera els Ragni di Lecco Matteo Bernasconi, Matteo Della Bordella i David Bacci, a principis de febrer. **El valor del miedo** (90°, M6, A2), amb només un bivac. Descens pel vessant SO.

La primera ascensió del Murallón data del 1984 i va ser obra del mític Casimiro Ferrari, al tercer intent, amb Carlo Aldè i Paolo Vitali. Una escalada extraordinària, i més en aquell moment, pel verticalíssim esperó NO (5.10, A3, 80° / 1.500 m de recorregut).

Torre Egger (2.685 m)

Solitària

Ens fem ressò de la primera solitària

hivernal a l'Egger de Marc-André Leclerc (i segona hivernal absoluta, la primera per suïssos el 2010). Horari sorprenentment ràpid, 21 hores entre pujar i baixar. El canadenc surt de matinada d'una tenda emplaçada sota la cara est, escala 300 m per terreny nou a la dreta de la **De Donà-Giongo**, continua per **Link-Up** (variant oberta durant la 1a hivernal que uneix **De Donà-Giongo** amb **Titanic**) i seguidament remunta la segona meitat de **Titanic**. Cim a les 6 de la tarda. A les 11 de la nit torna a ser a la seva tenda. Setembre del 2016.

En sentirem a parlar d'aquest nano: té només 23 anys! Entre altres activitats fora del comú, també compita amb la travessa del Torre, que va realitzar amb l'especialista patagònic Colin Haley (veg. crònica alpina de *Muntanya* 914). I ja que surt Haley i la Egger, primera primera solitària de l'agulla és seva (veg. crònica alpina de *Muntanya* 916).

ESCANDINÀVIA

ROMSDALEN

Trollryggen

Hivernal

Una altra primera solitària hivernal, la de la inhòspita cara nord del Troll. Marek Raganowicz, segueix **Suser Gjennom Harryland** (VI, A3), en el pilar de la part esquerra de la gran muralla. Setze dies a la paret, del 11 al 26 de gener, i dos més baixant en ràpel per la mateixa via. Cal destacar l'escrupolós estil del polonès: un sol atac, sense cordes fixes i sense muntar camps (el que seria estil càpsula); es limita a pujar i bivaquejar sense perdre cota. Ascensió molt dura per la llarga permanència i les condicions inherents a un lloc tan septentrional com aquest, amb mal temps freqüent, poques hores de llum i molt fred.

DOLOMITES

MARMOLADA

Punta Rocca (3.309 m)

Solitària

En Miquel Blanco hi torna, el passat estiu escala en solitari i sense cordes la clàssica combinació **Vinatzer-Messner** (fins 6b+ / 800 m de desnivell). De fet, hi va tornant sovint, però aquesta és de les sonades. Tot

ELIAS HOLZKENECHT

Gimmigela E. La via dels austríacs segueix la línia evident a la vertical del cim.

en lliure, sense coneixement previ de l'itinerari i en 4 h 30 min. Va lligat a un parell de bagues que ocasionalment mosquetoneja a ancoratges (concretament i segons ell mateix, a 12 pitons), de manera que no es pot parlar d'una solitària integral estricte, però en cap moment s'hi penja o supera.

Tre Cime di Lavaredo Encadenament

Encara Dolomites, però saltant a l'estació freda. Després de la primera travessa hivernal de les tres puntes principals (Ovest, Grande, Piccola), el 2012, era previsible que sorgís el repte, també estètic, de rematar-ho amb les altres dues puntes del conjunt Lavaredo: Frida i Piccolissima. Ho han materialitzat aquest març (dia 17, hivern per tant) el sudtirolès Simon Gietl i l'alemany Michi Wohlleben, tots dos guies (UIAGM). I ho han fet en poc més de 9 hores: Cima Ovest (**Spigolo Scoiattoli**) i descens per la via normal), Cima Grande (via **Dülfer** i descens per la normal), Cima Piccola (normal i descens per la **Innerkofler**), Punta di Frida (**Spigolo Ovest** i descens per l'**Spigolo Est**) i Cima Piccolissima (**Spigolo Ovest** i descens per la **Preus**).

S'ha de dir que l'any 1961 Claude Gardien ja havia encadenat les cinc puntes, en solitari i en 13 hores. Sens dubte una realització per davant del seu temps. El belga no va seguir la co-

rona de crestes però les va escalar per itineraris encara més difícils, a l'estiu, això sí: Ovest (**Cassin**), Grande (**Comici**), Piccolissima (**Preus**), Frida (**Dülfer**) i Piccola (**Innerkofler**).

I una darrera referència, també hivernal, a aquest grup de Lavaredo, darrerament sovint a la palestra. A finals de desembre (2016) Simon Kehrler i Christoph Hainz encadenen **Comici, Cassin** i **Spigolo Giallo** en 7 h 30 min. Pocs dies més tard, Simon Gietl i Vittorio Messini, també sudtirolesos, encadenen **Comici, Cassin** i **Innerkofler** en 5 h 45 min. Evidentment molts metres de progressió simultània, si no, no surten els números... El primer encadenament hivernal dels tres cims principals li devem al fenomen Ueli Steck, que junt amb l'alemany i també guia (UIAGM) Michi Wohlleben, ho van aconseguir en 16 hores. I d'això últim no fa tant (veg. crònica alpina de *Muntanya* 908).

PIRINEUS

PALLARS / ARIEJA Mont-roig, punta N (2.857 m) Nova via

Exploradors pirinencs habituals, els germans Ullastre, Guillem i Ferran, obren un itinerari de neu i mixt a la cara NO, tot desembocant al cim nord. Via **Nord-Oest**, amb pendents màximes de fins 80° al ressalt de la base i 700 m de desnivell total. Ves-

REMI THIVEL

Fakir al Rognon de Ger, una ascensió insòlita.

sant recòndit, accessible en 4 o 5 hores pel barranc de Comamala, coll de Pòrtanec de Mulats i cabana de Clòts de Dessus. Descens al SO, crestejant el cim principal i el vèrtex geodèsic 2.846, fins al coll de la Cornella (que connecta de nou amb Comamala). Els autors recomanen el joc de tascons, friends petits, 4 cargols i 4 claus. Desembre del 2016.

GORETA Rognon de Ger (2.571 m) Nova via

Les condicions excepcionals del pas-sat hivern fan possible una ascensió insòlita, piolets i grampons sobre la fina capa de neu dura de les plaques calcàries de la cara N. Un regal que vetllaven des de feia temps els coneguts occitans Christian Ravier i Remi Thivel i que finalment han pogut recollir aquest febrer. **Fakir** és una escalada exposada, amb pendents que no superen els 80° però amb poques possibilitats de protegir-se. Llargs sovint a 70 m, una expansió a cada una de les tres primeres reunions i dues expansions al tercer llarg (el més difícil). Material aconsellat: tascons petits, friends petits i mitjans i quatre pitons (extraplans, universal i U).

GUILLEM ULLASTRE

La via dels germans Ullastre al Mont-roig.

Sens dubte l'escalada lliure ben equipada és el que més prospera a cada banda del riu Gállego, on les roques i els rapinyaires són els principals protagonistes de l'extraordinari paisatge que ofereix el *Reino de los Mallos*. Si bé en aquesta zona podem trobar escalades de tots tipus, la tendència actual condueix clarament al domini del parabol, avaluant les ascensions senzillament pel nombre de cintes exprés que cal portar. Mentre que en alguns itineraris encara cal donar la talla respectuosament, d'altres són veritables rocòdroms generosament equipats, ideals per passar l'estona segons el criteri dels oberturistes. A hores d'ara, la dificultat real està en embotir-los sense perjudicar els existents, perquè l'espai disponible va minvant progressivament en molts casos. A Riglos, el fenomen és més acusat, mentre que a la Peña Rueba la tragèdia va en camí. Però els insistents assidus viuen el present amb una obsessió prou discutible, que els duu a explorar pam a pam el que dona de si un terreny cada cop més martiritzat. Potser caldria ajustar-se a la realitat i consensuar uns límits, com ja s'ha fet en altres escoles, sinó molts itineraris en patiran les conseqüències i moltes aventures s'hauran acabat definitivament per manca de compromís.

Diaples) enllesteixen la via **Negro sobre Rosa** (tardor, 2015), aprofitant 5 tirades de l'antiga via *Rosaleda* i equipant els últims tres llargs del circuit principal. D'aquesta manera resusciten un vell itinerari del 60 (*Navarro-Díaz-Bescós-Montaner*) al preu de domesticar-lo convenientment amb una bona dosi de parabolts i una neteja a consciència. Escalada equipada on seran necessàries 16 cintes (algunes llargues). És possible sortir per la canal de la Rosaleda -anomenada així pels seus rosers-, però poc recomanable per la vegetació punxeguda. Un cop dalt, i des del collet, localitzarem una cadena per remuntar i davallar a peu com del Mallo Frechín. En cas de necessitat es pot abandonar des de la R4 amb ràpels, atesa l'existència d'una instal·lació sobre la cova d'As Grallas (40 m).

La monumental façana principal del Mallo Pisón ha estat de sempre la diana més cobejada de Riglos amb diferència, perquè reuneix tots els al·licients necessaris per consagrar un itinerari. Actualment, però, la distància entre els traçats comença a ser alarmant, sobretot entre les vies *Carnavalada* i l'esperó de la *Choooper* on es concentren 10 vies en poc més de 100 m. Últimament s'ha obert la via ***Bailando con bolos*** (desembre, 2016) a càrrec d'Iker Madoz, Carlos Garrido i Edu González, encertant (segons els autors) una línia de roca molt bona immediatament a l'esquerra de la *via dels Catalans*, creuant-la a mitja paret i sortint pel darrer llarg de la via *Vixente l'fluxente*. Una escalada oberta íntegrament per baix en 6 jornades, i equipada amb parabolts per realitzar-la en lliure amb un grau màxim obligat de 6b+. Segons sembla, la ruta no dona treva en cap moment i les xapes, en ocasions, estan allunyades exigint un bon nivell i un bons braços per culminar-la amb èxit. Per adobar-ho, és interessant dur un joc de friends fins el nº2, 14 cintes llargues i dues cordes per pal·liar el frec d'unes tirades prou sinuoses.

RIGLOS
Mallo Pisón
 Bailando con bolos
 (300 m, 7a)

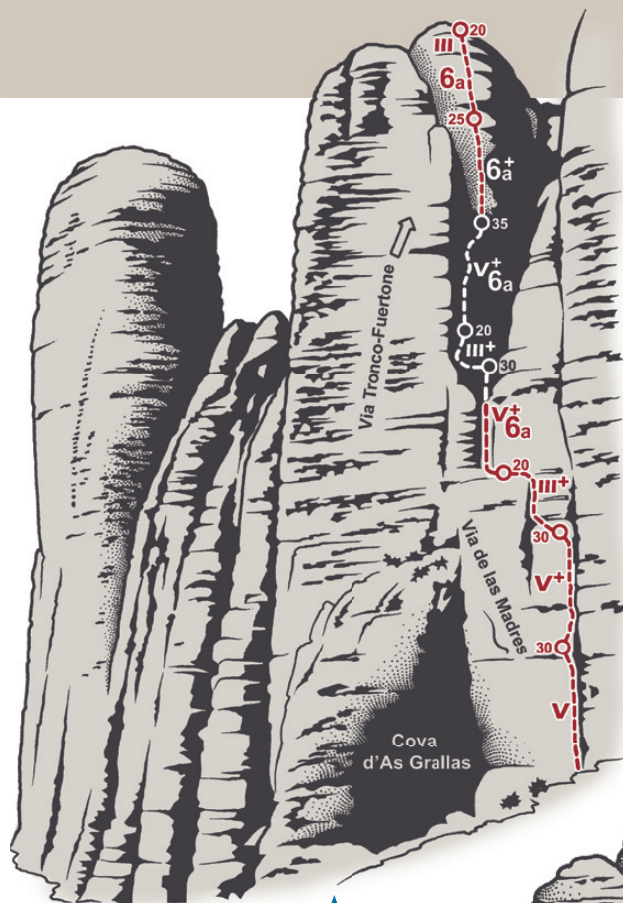
40
 6_b
 25
 6_b
 35
 7_a
 35
 6_c
 40
 6_b^{*}
 45
 6_b
 40
 6_b
 40
 6_b
 40
 6_b

Via Vixente Influxente

Via Opus Nigrum

Via dels Catalans

RIGLOS

El Cuchillo

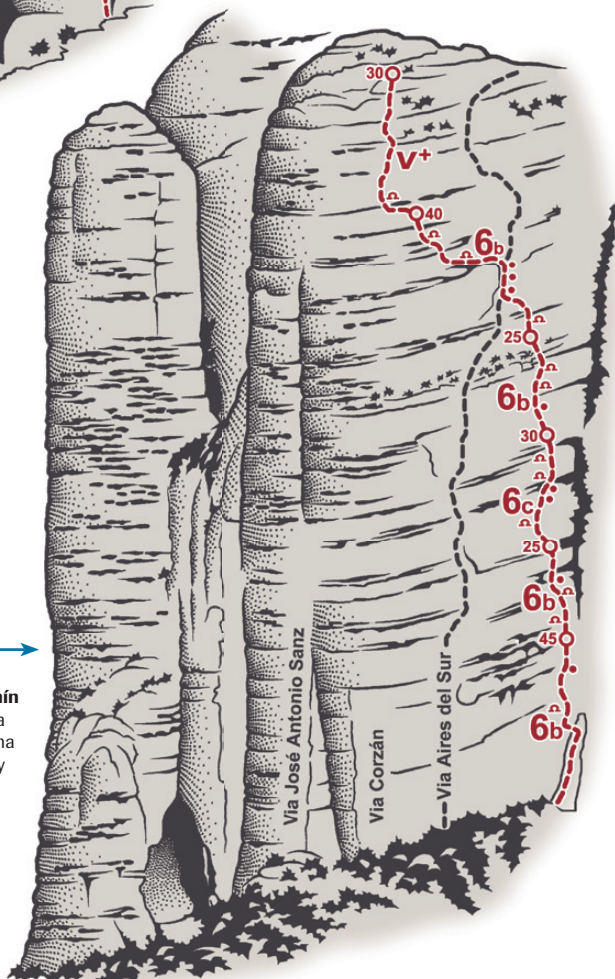
Negro sobre Rosa (210 m, 6a+)

Al marge esquerra de la Quinta Chimenea en la cara E del Mallo Melchor Frechín, Dani Ascaso i Miguel Madoz obren la via **El hombre pa ser hombre, ha de ser legal y macho** (tardor, 2012). Es tracta d'una línia molt més exigent, semiequipada amb ponts de roca i alguns parabolts, que cal amanir amb un joc complet de tascons, joc de Totems, microfriends, cordinos i friends fins al nº3 (els passos més difícils estan protegits). La via comença pel fons de la canal fins atansar un primer pitó, per flanquejar i situar-se sobre la verticalitat de l'esquerra, encertant un traçat obert amb gràcia i mestratge, ideal per fugir de la calor. Després d'aquest rodatge, la mateixa cordada junt amb Fabian Leboru, s'atreveixen amb la cara E del Firé realitzant la via **Me gustas democracia, por que estás como ausente** (tardor, 2016), immediatament a la dreta de la fissura Gallego-Carrillo. Seguint amb

la mateixa tònica, encerten el passadís amb una agosarada línia semiequipada, on cal un bon nivell i domini del rocam en 8 tirades en lliure que no afluixen fins dalt. Cal dur els tascons, joc de Totems, Aliens (blau i verd), cordinos i Camalots fins al nº2. Una impressionant mostra d'escalada als Riglos després d'uns anys de sequera general. Enhorabona als autors.

PEÑA RUEBA

Al vessant sud de la Peña Rueba tenim quatre noves vies que corroboren la dèria d'amortitzar un terreny de qualitat, molt còmode d'accés, i prou sol·licitat per la seva constant oferta d'itineraris de consum. Ja fa uns deu anys que va començar la campanya i a hores d'ara tenim unes 25 línies repartides entre el Mallo Común, el Mallo Estrella i el Mallo la Mora on, amb tota seguretat, trobarem la que

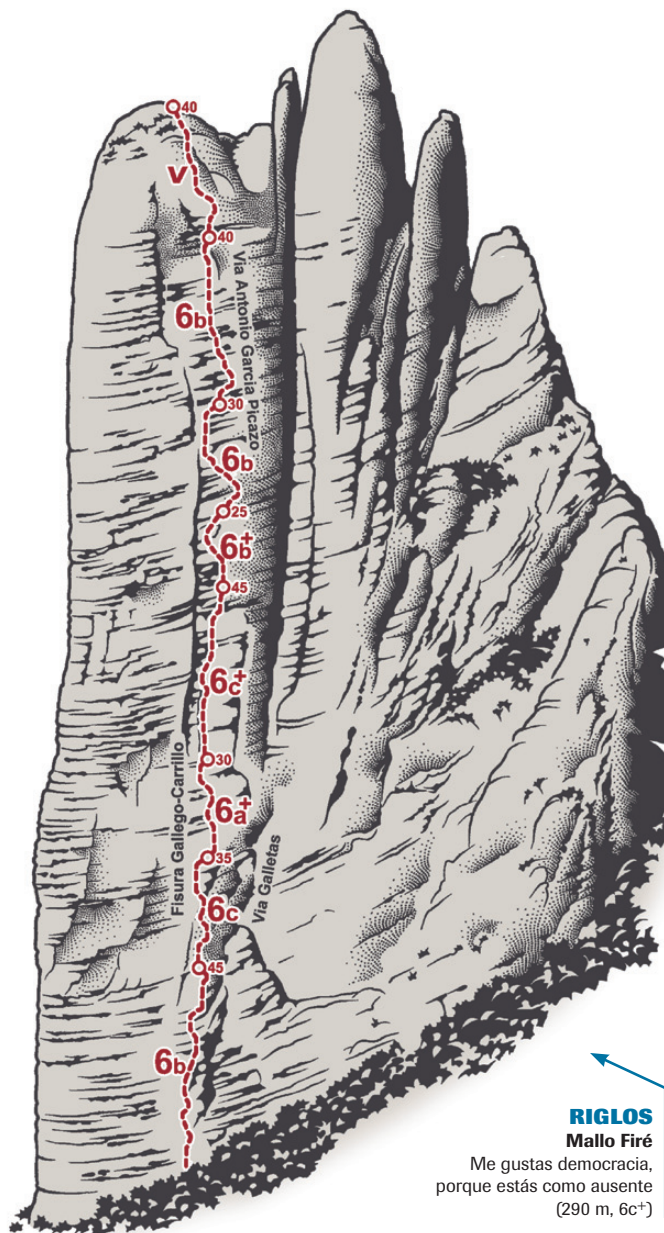
RIGLOS

Mallo Frechín

El hombre pa ser hombre ha de ser legal y macho (195 m, 6c)

més s'adapta a las nostres exigències. De fet, disposem de tota la gamma d'obstacles, des de vies pràcticament desequipades obertes amb coratge, fins a rampes ben equipades per anar amb els avis i la canalla. Un bufet lliure prou consistent que en poc temps ha captat l'interès d'una clientela forana, que s'hi atansa expressament per gaudir del fenomen i comprovar que es tracta d'un dels pocs indrets de

tota la península fonamentat d'aquesta manera. Amb la via anomenada **Más de lo mismo** (2015) al Mallo Común, Luis Royo i Julio Benedé sumen un nou traçat fotent-se d'ells mateixos després d'obrir gran part dels traçats més freqüentats, amb el seu particular estil vinculat a l'escalada poc obligada i generosament equipada amb parabolts. S'han de dur 16 cintes, per tirades de com a molt 30

RIGLOS Mallo Firé

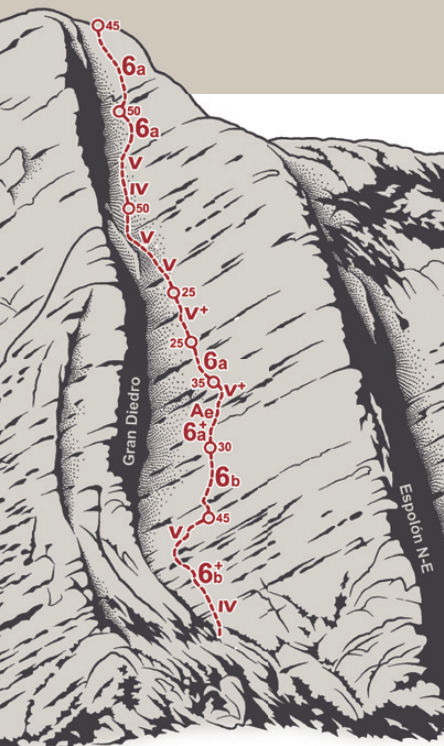
Me gustas democracia,
porque estás como ausente
(290 m, 6c+)

m (màxim obligat: Ae/V⁺), amb reunions rapelables. Un any abans i tot just a la dreta Raúl i Michel obren **Así es la vía** (2014), sobre un pany de paret pràcticament idèntic, on amb tan sols 10 cintes s'endevina una escalada quelcom més exigent i obligada només de veure el material.

Més a la dreta, i en el Mallo la Mora, Jesús Sánchez i M. Pérez realitzen la via **Dos Diablos en el corazón** (2015), una nova línia d'entreteniment (V obligat) on cal dur 15 cintes, al igual que la via **Bruno Gaspar** (2015) dels mateixos L. Royo i J. Benedé, situada paral·lela més a la dreta (V⁺ obligat). Si després de tot això encara aconsegueixen embotir alguna via més en aquest sector, no serà precisament per necessitat, sinó més aviat per inèrcia.

Al vessant N-E i amb la idea de ressuscitar la via del **Gran Diedro** (Bescós-Montaner, 1961), la colla Os Diaples acaba obrint la via **Abrazo al vacío** (estiu, 2016) en constatar l'exigent tasca de neteja del projecte inicial. Amb això ens ofereixen una nova i elegant alternativa per superar aquest indret llegendari, mitjançant una ruta ben assegurada amb parabolts que aprofita la millor roca, amb líquens, però. La via arrenca per un seguit de xapes negres i als primers llargs és on trobem el grau més destacable,

PEÑA RUEBA

Vessant N-E

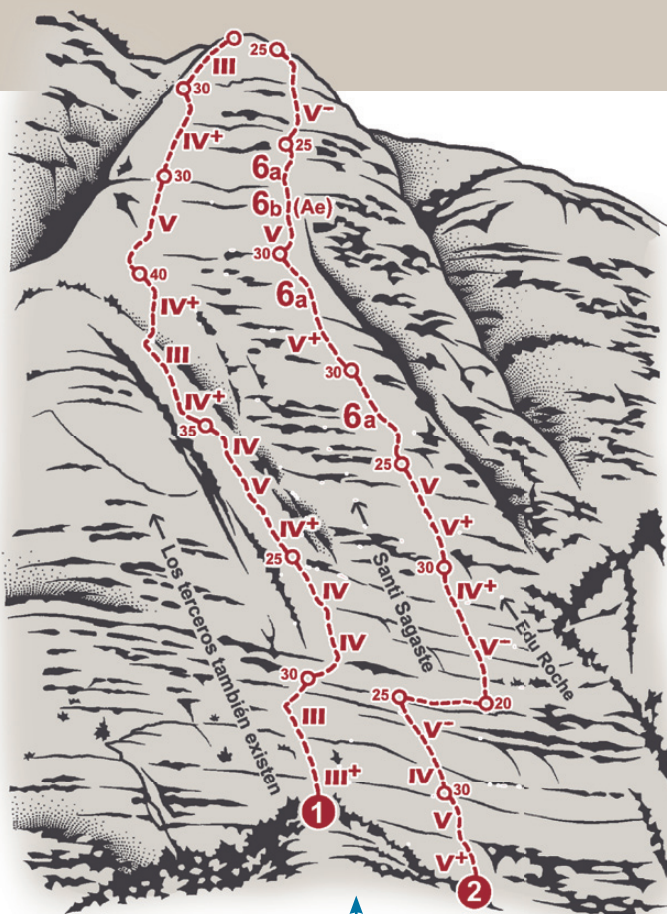
Abrazo al vacío (305 m, 6b+/Ae)

PEÑA RUEBA

Vessant sud

1) Más de lo mismo (210 m, 6c+)

2) Así es la vía (200 m, 7a+)

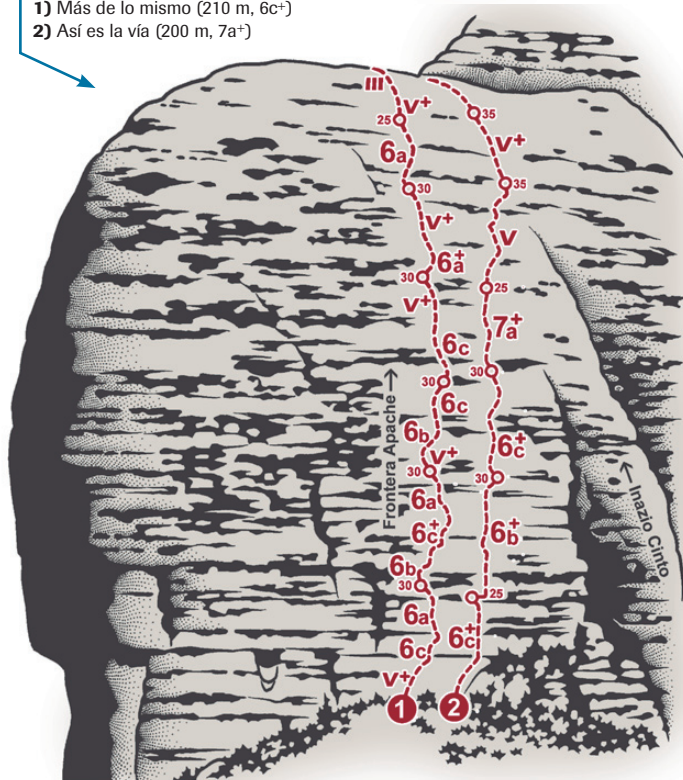

PEÑA RUEBA

Vessant sud

1) Dos diablos en el corazón (210 m, V)

2) Vía Bruno Gaspar (220 m, 6b)

perquè el conglomerat no ofereix un gran relleu per l'erosió de l'aigua. No s'aconsella d'anar-hi en dies freds o quan ha plogut amb insistència. Cal dur 22 cintes i un estrep (V+/6a obligat). Aproximació idèntica a les vies del vessant E, però en arribar al barranc, cal creuar-lo i seguir-lo amunt per un corriol senyalitzat amb fites (40 min). Descens davallant pel crestall en direcció sud fins a localitzar una línia de ràpels equipada, on la paret ofereix menys desnivell. A l'altura d'una petita bretxa (fita) trobem el primer ràpel de 35 m que duu a una cornisa amb un passamà instal·lat que condueix a un segon ràpel de 20 m. Aquest ràpel acaba en una canal herbosa, que cal desgrimpar (corda fixa) fins a una tercera instal·lació en un arbre (30 m) que porta al peu de la muralla. D'aquí s'ha de continuar per terreny poc definit fins a la pista de l'aproximació.

Ascensió al pic de Ríbuls (2.821 m)

L'escorta més sublim del circ dels Pessons

La vall de Madriu és un lloc d'una bellesa impactant: a les zones més baixes hi creix un bosc impenetrable i ombrívol, que a mesura que guanya alçada, deixa pas a uns prats marcats per la cicatriu del riu de Madriu, un rierol de muntanya feréstec i fresc. Al capdamunt, els llacs glacials i les crestes coronen un circ vistós i panoràmic, on la sensació de llibertat és gratificant.

ITINERARI

■ **Aparcament Llac Engolasters**

■ **Font de les Ortigues**

■ **Coll Jovell**

■ **Cruïlla a Ràmio**

■ **Refugi de Fontverd**

■ **Cabana de la Farga**

■ **Refugi dels Orris**

■ **Refugi de l'Illa**

■ **Pic de Ríbuls**

Un cop a Andorra ens dirigirem a Escaldes, on agafarem la carretera del llac d'Engolasters (CS100), en la qual trobarem aparcament. Cal preveure dos dies per a l'excursió. El primer per a l'ascens (8 h i escaig) i el segon per al descens (unes 3-4 h), sempre que

es pernocti al refugi de l'Illa.

0:00 Aparcament d'Engolasters. Ens allunyem del llac artificial tot prenent el camí dels Matxos, marcat de GR 11.

0:07 Font de les Ortigues. És a l'esquerra del camí. Caminant amb rumb sud, de tant en tant ens trobem algun trencall. Ens cenyim a les marques vermelles i blanques del GR i refusem tota desviació. Caminem a recer del bosc espès.

0:45 Coll Jovell. Petita collada sota un bosc que alberga una cruïlla de camins. Continuem pel GR 11, ara baixant lleument entre la pineda.

1:15 Cruïlla de Ràmio. Aquest poble de muntanya queda una mica enclostat, no massa lluny. No ens hi acos-

tem, sinó que trenquem a mà esquerra caminant per una zona més aviat plana. Hem canviat el GR 11 pel GR 7. Tot d'una ensopeguem amb el riu Madriu, cabalós sobretot en èpoques de desgel o pluges. Hi ha algun pont que ens ajudarà a creuar els passos més complicats. El següent tram és bucòlic: anem resseguint el riu aigües amunt, en direcció llevant.

2:15 Refugi de Fontverd. Construcció de pedra amb teulada a dues aigües situada a la riba dreta. Deixem enrere aquesta clariana per continuar cap al collet de l'Infern.

2:30 Cabana de la Farga. Aixopluc que ens pot servir en moments de temporal. Prosseguim guanyant alçada cada cop amb menys arbres i més prats. Al cap d'un parell de minuts observem com les marques de GR es bifurquen. Nosaltres seguim riu amunt, ignorant el GRP que marxa cap a la collada de la Maiana (sud). Som al pla d'Ingla, un lloc on el riu corre tranquil entre pastures.

Carenes, crestes i prats alpins s'escampen per la geografia i el paisatge de la part alta d'aquesta ruta.

JUAN CARLOS BORREGO

ALBERT MARTINEZ (BASE ASTER)

JUAN CARLOS BORRERO

L'acollidor refugi de Fontverd, a tocar del riu de Madriu.

EL DESCONEGUT CONTRABAN DE MULES

Quan associem Andorra i contraban, la ment se'ns fixa en productes com el tabac o l'alcohol.

El tabac ja s'escolava per les valls andorranes al segle XVII. El seu comerç era monopoli dels estats, i aquesta activitat delictiva ha arribat fins als nostres dies.

Però ara que els vehicles de motor són l'eix de les comunicacions, el comerç i el transport, ens sorprèn que un dels negocis més lucratius entre els segles XVIII i XIX fos el contraban de mules. I és que llavors eren imprescindibles en tots els àmbits comercials i laborals. Si això afegim que el Principat tenia un dèficit en la producció d'aquest bestiar, la demanda va justificar l'estraperlo. Comprades prèviament a França, es calcula que un total de 15.000 mules salvaven els passos fronterers cap al sud cada any.

GETTY IMAGES

3:45 Refugi del Riu dels Orris. És a l'altra riba. Continuem pel GR, pel camí dels Estanyons. Creuem una zona alpina, plena de llacs petits.

5:20 Refugi de l'Illa. És allargassat i el més gran de tots. Rere seu hi ha l'estany artificial del seu nom. Rodegem l'edifici per dirigint-nos al vèrtex est del llac, on hi ha una cruïlla de GR. Ens decanem per la seva riba per deixar-la al poc i iniciar l'última pujada entre dos estanys petits, preludi de la canal dels Isards.

7 h Pic de Ribuls. Hi arribem trencant cap a la dreta d'aquesta canal, tot caminant amb cura per la carena.

Temps de camí

7 h (anada)

Desnivell

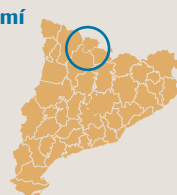
1.200 m (acumulats)

Dificultat

Mitjana

Cartografia

Camí de l'Òssa. Barcelona: Editorial Piolet. Escala 1:15.000

La via ferrada de les Goges de Salenys

Amb aquesta excursió podrem conèixer de prop què és una via ferrada, però hem d'anar acompanyats d'experts. Amb una via ferrada podem superar fàcilment parets i indrets abruptes amb l'avantatge de tenir accés als paisatges verticals i a les sensacions d'escalada, amb seguretat. Això ho podem fer gràcies a barrots, escales o cadenes que ens ajuden a passar aquests espais sense que siguem escaladors. La ferrada de les Goges de Salenys és una via curta i fàcil, que pot servir d'iniciació. També podem seguir-la a peu, pels trams més accessibles per un camí equipat, paral·lel a la via.

Ens trobem en un paratge ombrívol i humit molt agradable en èpoques de calor. Un indret conegut des de la prehistòria, com ho evidencia el dolmen de la Cova d'en Daina, però també és un lloc molt conegut gràcies la font Picant, d'aigües amargants i efervescents.

COM PODEM ARRIBAR-HI

Des de la C-65 en direcció a Sant Feliu de Guíxols, agafem la GIV-6612 cap a Romanyà de la Selva. En el punt quilomètric 4,6 trobem una pista a la dreta i una pineda on es pot aparcar. Deixem el cotxe i ja veiem marques del GR 92.

ITINERARI

0:00 Aparcament del PK 4,6

La pista que baixa es bifurca de seguida i el camí més ample de l'esquerra és per on tornarem. A la dreta

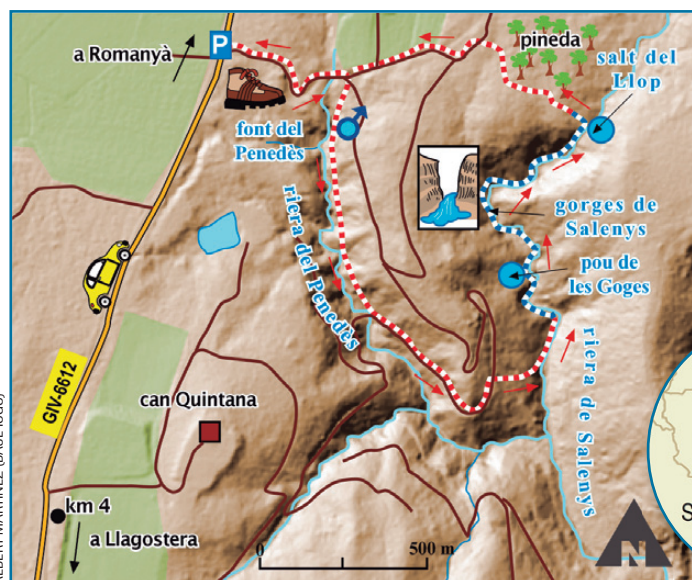
baixem al frondós espai de la riera del Penedès i ben aviat trobem la font del Penedès.

0:10 Font del Penedès

Seguim endavant i en un revolt a la dreta, a uns 150 m de la font, hi ha un camí descendent que ens porta fins a la llera de la riera de Salenys. Ara, a l'esquerra, seguim un camí que remunta el riu i ben aviat el travessa amb un petit pont de fusta i cables de ferro. Més endavant arribem al pou de les Goges, que és on comença la ferrada i on ja intuïm, a la dreta, el camí alternatiu.

JORDI QUERA

0:25 Pou de les Goges

La via ferrada es divideix en tres trams: el pou de les Goges, el ressalt de la Murtra i el salt del Llop. Si no seguim la ferrada trobarem sempre un camí que segueix el torrent i que el travessa amb ponts en diversos indrets fins al salt del Llop, on les escales del Diable ens porten al final de la via ferrada, sobre aquesta cascada de 60 m amb un pont de fusta espectacular sobre la gorja, que també es pot evitar.

Travessant el pont penjat, ben assegurats i agafats amb les dues mans.

2:40 Pont penjat i final de la ferrada

Des d'aquí, un camí fressat ens porta fins a una pineda on, a l'esquerra, seguim una pista amb marques blanques i vermelles del GR, que ens porta al punt d'inici.

FITXA

Descoberta: iniciació en camins de via ferrada.

Equip: arnès, casc, cinta dissipadora amb mosquetons i guants. Una corda per assegurar algun pas als més novells.

Època recomanable: es pot fer durant tot l'any, excepte si baixa molta aigua, plou o hi ha perill de mal temps.

Dificultat: fàcil, però cal anar amb molt en compte, ja que les instal·lacions no estan en les millors condicions.

LES VIES FERRADES A CATALUNYA

A Catalunya i als Pirineus hi ha precedents d'equipar passos complicats al Montsant, a Montserrat, al Calderer del Pedraforca, al Puigsacalm, a Guara, a Ordesa o als ports de Tortosa-Beseit; però les primeres vies ferrades amb finalitats esportives es van instal·lar a Montserrat a principis de 1990. La primera, el *Joc de l'Oca* el 1990, seguida de l'emblemàtica *Teresina* d'A. García Picazo, iniciada el 1993. Podem assegurar doncs, que aquesta és una afeció recent a casa nostra, tot i que ha guanyat adeptes molt ràpidament i ja hi ha una bona colla d'itineraris.

El pont penjat de la via ferrada Regina, a l'Alt Urgell.

Algunes d'aquestes vies ferrades són autèntiques obres d'enginyeria, i el seu traçat és com una cremallera de graons de ferro amb assegurances de claus i cables metàl·lics, amb cadenes i ponts penjats sobre el buit, fixat tot en forats fets a la roca i emplenats amb ciment químic.

Tanmateix, una via ferrada implica tones de ferralla en un espai natural, amb elements que comporten la modificació de l'estat de la paret. En molts casos, això també pot representar una agressió per als ocells que hi tenen els nius. Amb el seu ús –i com més massificat, pitjor– hi ha un trencament de la solitud del paratge i un abandonament constant de deixalles.

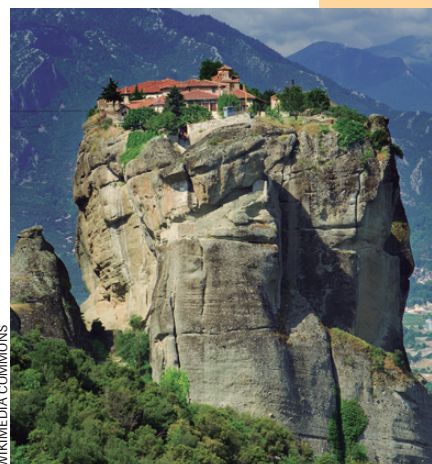
Per tot això, quan fem una via ferrada, cal que ens conscienciem en la necessària regulació d'aquesta activitat, no només per preservar la natura, sinó també per evitar accidents.

LA REFLEXIÓ DEL SAVI XIRUCAIRE

El *Diccionari d'esports de muntanya* de Carles Albesa i Jordi Mir defineix la via ferrada com «aquella via que, sense ser pròpiament d'escalada, té alguns passos dificultosos equipats amb elements fixos, com ara barrots, escales, passamans o cadenes, que ajuden a superar-los sense que calgui cap especialització més enllà d'unes mesures elementals d'assegurament.»

Tot i que d'instal·lacions per recórrer les parets de les muntanyes n'hi han hagut des de temps antics. Per exemple, els monestirs penjats damunt dels penyals dels Meteors (Grècia) daten segle XIV. Les primeres vies ferrades es troben a Àustria, a mitjan segle XIX. Durant la Primera Guerra Mundial, a les Dolomites, les tropes italianes i austríaques van construir ferrades amb finalitats militars. L'any 1936, el Club Alpí Italià de Trento va equipar la *via delle Bocchette* amb finalitats esportives. D'aleshores ençà, ha anat creixent l'interès per recórrer aquests camins aeris.

Un dels monestirs dels Meteors, a Grècia (segle XIV).

Recuperant l'esperit dels fundadors Eduard Cayón i Costa, nou president del CEC

Eduard Cayón (Sant Celoni, 1962) és doctor en Química Orgànica per la Universitat Autònoma de Barcelona (1993). La seva activitat professional es desenvolupa en el sector farmacèutic, havent prestat serveis a diferents empreses del sector. En la actualitat dirigeix una empresa d'àmbit internacional dedicada a la realització d'auditories de qualitat per tot el món. Es va associar al Centre Excursionista del Catalunya l'any 2003 de la mà de la seva dona Marta Domingo Còdol i del seu sogre Francesc Domingo Francàs, que li van transmetre la importància d'aquest club a Catalunya. Ha estat membre de les darreres dues juntes directives de l'entitat com a vocal de la Secció de Càmping, fins que el mes de març passat fou nomenat president del CEC, juntament amb una nova Junta Directiva. Com a excursionista, practica sobretot l'esquí de muntanya i l'alta muntanya.

¿Com ha canviat el Centre des que et vas associar a aquest club? Al teu parer, ¿quina n'ha estat l'evolució?

He vist que el Centre ha passat d'una forma tradicional de gestió cap a una altra etapa. He tingut l'oportunitat de conèixer detalls del club a través de la Secció de Càmping, perquè he estat vocal d'aquesta secció en les darreres dues juntes directives. Vaig viure

el moment en què van desaparèixer les juntes de les seccions. Justament, l'encàrrec que vaig tenir per part del president Puente en el primer mandat que vaig participar, va ser el d'aconseguir mantenir tots els valors que fins aleshores s'havien desenvolupat en els campaments i en la Secció de Càmping. És a dir, mirar d'endregar la gestió del Centre perquè fos una

entitat auditable. Que tota la qüestió econòmica i organitzativa fos modernitzada per poder-la portar a un nivell auditable, sense perdre, això sí, el que serien els valors propis de l'entitat. Que el voluntaris continuessin sentint-se totalment integrats, etc.

Els voluntaris són un part molt important del Centre com també ho són per al país. Per exemple, el 9-N es va poder fer gràcies als voluntaris, precisament. ¿No sé si això és un exemple que podríem equiparar amb el Centre. És a dir: ¿gràcies als voluntaris el Centre podrà tirar endavant o bé és gràcies als voluntaris que el Centre és el que és?

Jo crec que gràcies als voluntaris el Centre és el que és. És a dir, que no concebo un Centre sense voluntaris, perquè el club sense voluntaris deixa de tenir contingut, deixa de tenir essència. Hi ha hagut voluntaris al Centre que fins i tot han estat personatges il·lustres que han acompanyat la història de Catalunya en els darrers 140 anys. Per tant, sense ells el Centre no seria el que és ni tampoc tindria el futur que té.

ROGER ROVIRA

¿Què és el que més t'agrada de la muntanya? ¿Quins esports has practicat amb el Centre o de manera independent?

Vaig començar fent aproximacions a la muntanya amb el senderisme, però després em vaig animar a fer alta muntanya. Més endavant, amb els campaments vaig fer un grup d'amics que eren més *canyeros* i vaig iniciar-me en l'esquí de muntanya i també vaig fer algun curs a l'EMCEC per practicar l'alpinisme. Tot i que no el practico habitualment, sí que faig, però, esquí de muntanya i excursions d'alta muntanya.

Pel Centre han passat alpinistes de tota mena i de prestigi reconegut internacionalment, alguns dels quals encara continuen com a socis, però molts han marxat, això és una evidència. ¿Creus que el Centre ha perdut prestigi? És a dir, si al 1982, per exemple, vam ser capaços d'organitzar la primera expedició catalana a l'Everest, que culminaria amb èxit l'any 1985, ¿creus que una activitat d'aquesta envergadura seria possible de dur-la avui a terme?

Jo crec que això ho podem recuperar. El Centre ha tingut una tradició alpinística d'elit o de nivell en algun moment de la seva història, el que passa és que tampoc aquesta és la raó de ser del Centre. Jo crec que és un element, com qui té la Fórmula 1, però aquesta disciplina no deixa de ser un element de referència, encara que la base del Centre no és aquesta. Si mirem als orígens, volem articular un projecte que vinculi la qüestió científica, cultural, social, lúdica i esportiva amb el medi natural, tenint en compte que la qüestió esportiva no és més que una d'aquestes branques.

Això és una mica el que Norbert Font i Sagué i els seus seguidors ja van fer al Centre a principis del segle xx amb la definició de l'excursionisme científic?

Efectivament. De fet, ara volem engegar un projecte de ciència ciutadana que lliga amb els principis que propugnava Font i Sagué.

¿Aquest és el projecte més original de la Junta Directiva que encapçales? ¿En què consistirà exactament?

No és que sigui el més original, sinó que el que és original és l'enfocament. Això no deixa de ser una conseqüència, entre moltes altres que vindran, per intentar que el Centre torni a ser alguna cosa diferent, un club innovador. De fet, el Centre quan va començar a caminar, a finals del segle XIX, va coincidir amb la Renaixença i va ser un element innovador del molts conceptes. Fins i tot, tenim l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, que en aquell moment no era gaire ben comprès, però que el tenim present a la nostra seu, amb molts altres socis il·lustres que han participat en la confecció del Centre amb idees noves, amb idees que en aquell moment eren transgressores. El que volem és justament recuperar aquesta essència. També valorar tota l'harmonització que hi ha entre natura, ciència, cultura i excursionisme. El que dèiem abans: el vessant esportiu, però també el vessant social, cultural i científic.

¿El Centre és un dels pocs clubs que és capaç d'oferir a Catalunya un projecte d'aquestes característiques?

Certament, i el repte que tenim és d'adaptar-ho a les característiques que ens ha tocat de viure al segle XXI. Aquest és l'essència de tot plegat. A partir d'aquí ho hem d'articular a través de projectes concrets que la gent entengui, que li siguin intuïtius i sobretot que li semblin interessants. Un dels nostres membres de la Junta diu que hem de convertir el Centre en un centre sexy, és a dir que sigui atractiu i, d'alguna manera, que no tan sols aglutini la gent que vol fer esport a la muntanya, com és la tendència que hi ha hagut en els darrers anys, sinó que recuperem la hibridació del que serien les sortides al medi natural, és a dir, en què hi hagi components de tot tipus. El projecte que estem perfilant amb el vocal de Cultura i Ciència, passa per buscar elements que ja s'havia plantejat Font i Sagué i per buscar aliances, tant a dins de Catalunya com a fora, per modelitzar un projecte seriós de ciència ciutadana a través del Centre. Això permetria que la gent surti al medi natural amb ulls nous. No només anar a fer esport o a veure paisatge, sinó a observar la natura i treure'n profit d'aquesta obser-

vació a través de projectes concrets que puguem definir al Centre, i que la gent se senti motivada a fer observacions concretes i a portar el resultat d'aquestes observacions perquè siguin processades.

Això és el que postulava, doncs, Font i Sagué, però també és el que han fet al llarg de més de cent anys les societats geogràfiques d'Occident, des de la britànica fins a l'americana National Geographic Society...

iBé és que nosaltres som el *National Geographic* català! Efectivament, aquesta és la qüestió.

I a més a més, totes aquestes societats han destacat també per les seves publicacions, que editaven en revistes de prestigi tot allò que anaven descobrint...

Per això la revista *Muntanya* també és un element clau d'aquest nou projecte, perquè és un aparador que ha de continuar mantenint aquest to, aquest esperit de *National Geographic* català. Es tracta de fer divulgació entenedora per a qualsevol persona, encara que no tingui una formació tècnica d'alpinisme ni tampoc cal que sigui un científic o un naturalista, però també hi pot participar, i això s'ha de fer en tot els nivells.

¿Què més ens pots explicar del projecte de la nova Junta Directiva que encapçales?

Hi ha una tercera part molt important, que és el fet de dinamitzar la participació del soci. Els socis han de tenir l'oportunitat de participar tant en l'àmbit d'opinió com en el de l'acció. Aquest seria un punt, i l'altre que lliga amb aquest, és el que estem fent amb el nou director general: un plantejament perquè tot l'equip professional es giri de cara al soci, al club; que no es giri només cap a fora, sinó també cap a dins. És a dir, que actuïn de facilitadors de la dinàmica de l'activitat i de la participació del que és la massa social del Centre.

¿Com veus la relació del soci amb al Centre i amb la Junta Directiva avui dia?

El que jo he estat observant en aquests darrers anys és que es produïa una separació molt important pel

que fa al sentiment, a la pertinença, no tant amb el club, que això no s'ha perdut, sinó amb la Junta Directiva i sobretot també amb l'àrea professional. Semblava com si hi haguessin tres clubs: la Junta Directiva, l'àrea professional i els socis actius. Un tema que tenim sobre la taula és que del conjunt de 4.600 socis que som, només n'hi ha uns centenars que realment són actius. Això no deixa de ser una característica del Centre, que per la càrrega simbòlica que té, hi ha gent que s'associa pel fet que li agrada participar d'una entitat com la nostra; però ens agradaria poder aconseguir una participació d'un percentatge de socis més alt. La percepció que hi havia estava separada, creien que no se'ls donava opció a participar, veien l'àrea professional de forma hostil, com si d'alguna manera pensessin que els feien la competència, però justament l'articulació del nostre projecte és capgirar això completament. És a dir, volem harmonitzar aquests tres elements. Tinc la percepció, i he rebut molts missatges en aquest sentit, que això ha generat il·lusió en els socis i ara el nostre repte és que no es refredi aquesta il·lusió. L'hem de canalitzar adequadament i, després de molt de temps, sumar en la mateixa direcció aquestes tres branques: els òrgans de govern, que seria la Junta Directiva i l'equip professional, que han de ser realment un factor facilitador. En aquest sentit estem fent una cosa que resulta innovadora, en el sentit que estem creant comissions que substitueixen en l'àmbit funcional les seccions. Aquestes comissions estan agrupades per activitats tipus o bé per projectes de millora, o també són comissions que participen en l'organització estructural del Centre.

¿I això no crea conflicte amb les seccions actuals?

Jo crec que en aquest moment el soci està a l'expectativa. Cada vegada que ho hem comunicat, el *feedback* que hem rebut és positiu, il·lusionador, però hi ha un cert neguit perquè no se sap com funcionarà, perquè això és una cosa nova. Qualsevol canvi sempre genera una certa incertesa, però és una incertesa amb il·lusió. En aquest sentit tenim programades diverses reunions a fer en les properes

setmanes per anar construint entre tots aquest model que ja ha estat proposat en la candidatura. Ara ja l'estem treballant com a Junta Directiva, des de diferents camps. El primer està representat per la Junta Directiva, on hi ha càrrecs que tenen més responsabilitat i, per tant, això genera rols diferents. Després hi ha els comissionats, que són els líders de les comissions, tant les d'activitat com les de participació en projectes de millora i estructurals. En darrer lloc, tenim els vocals més compromesos, els voluntaris, la nostra tercera línia d'acció, que estan coordinats a través de les comissions. Aquesta idea és la que ara hem de desenvolupar en l'àmbit organitzatiu. També hi ha una diferència molt important en la concepció del que és la Junta Directiva. Abans estava estructurada de forma més o menys funcional a través de representants de les seccions i ara això ja no és així. Avui, la Junta està formada per gent que representa sectors dels socis, per poder aconseguir que la suma de les vocals ens porti a cobrir les expectatives dels socis actuals i dels que esperem recuperar o agafar de nou.

En la presentació que va fer dies enrere a la sala d'actes vau transmetre aquesta sensació de confiança i d'il·lusió, per relançar el Centre i tirar-lo endavant. ¿Vas copsar també aquesta mateixa sensació?

La meua percepció va ser aquesta. Vaig sortir molt satisfet perquè em va donar la sensació que la Junta Directiva connectava, que hi havia una comunió, fins i tot i va haver gent que va tenir reaccions emotives.

Avui, doncs, continua aquest esperit, ¿oi?

Absolutament. De tota manera, insisteixo que quan es generen il·lusions hi ha incertesa també, i això pot generar una mica d'angoixa. Però això no és el que voldria que passés; per això demanem als socis que ens donin un cert temps, perquè veurem canvis importants.

¿Potser aquells socis que poden manifestar aquesta mena d'angoixa són els més grans? ¿Creus que la piràmide d'edat del Centre, amb una majoria de socis molt grans, és

un dels problemes que té el nostre club?

No crec en absolut que la gent gran sigui contrària a aquest canvi. Per posar un exemple: la meua experiència en la Secció de Càmping, quan vam fer canvis molt importants, amb qui vaig tenir més complicitats va ser amb la gent de tota la vida. Per tant, no ho veig així. La meua percepció no és aquesta.

¿Què podem fer per tenir més joves associats i participant amb el Centre?

Al Centre tenim un forat importantíssim entre els nens que van a la muntanya amb els pares i els nois de més de 18 anys. El que no podem pretendre és que a porta freda arribin nois de 18 i 19 anys que no hagin tingut una experiència prèvia amb el Centre, s'entusiasmin, entenguin el Centre i comencin a fer activitat a dojo. Per tant, hem de mantenir la línia, tot el que és el currículum excursionista, des de petits. En aquest sentit treballarem a fons per les activitats monitorades, perquè aquí ens enfrontem també amb problemes legals. No és el mateix portar un menor d'edat ara a la muntanya que fa 40 anys. Hi ha maneres de fer-ho, però, i ho farem. Sobretot, també, cal que es creï aquest caliu social, aquest caliu de pertinença al club, amb molta complicitat amb altres companys. Si això ho aconseguim fer, i estic convençut que ho farem, aleshores el nois quan arribin als 18 anys dins del club no entendran la muntanya sense el Centre. A través d'això tindrem garantida la continuïtat. Ara que engeguem a fons aquest projecte, això tindrà resultats en 4 o 5 anys.

¿Creus que avui dia, per als joves de 18 anys en amunt, com que els temps han canviat i els hàbits i costums han canviat, en part gràcies a la tecnologia, però també en moltes altres coses, l'excursionisme no és ja una oferta per a ells?

No, no ho crec. Justament tinc dos fills de 19 i 17 anys, i la meua percepció és que algunes coses que semblava que anaven en una direcció, ara van de tornada, i que la natura i tot el que significa el medi natural, més enllà de l'excursionisme com a esport,

ROGER ROVIRA

sinó també com a vessant científico-cultural, i sobretot lúdic el en cas del jovent, té un futur fantàstic perquè està de moda, és *cool*. Per tant, nosaltres podem oferir un ventall enorme de possibilitats, tant per a la gent que busca practicar un esport d'elit com per a gent que vol anar simplement a passejar i a contemplar la natura.

La Junta anterior ens havia proposat de transformar el Centre en una fundació. Per això es va fer una assemblea extraordinària en la qual els socis van votar favorablement aquesta proposta. ¿Això, com ho teniu previst d'implementar? ¿Aquesta serà la solució perquè el Centre sigui viable?

Tenim el compromís d'acabar-ho de valorar, el fet de fer servir una fundació com a eina per garantir la viabilitat del Centre en els propers anys o per garantir el desenvolupament del projecte que estem començant. En aquest moment no disposem encara de prou dades objectives per saber si una fundació realment seria una eina efectiva. Això, en el moment en què ho sapiguem, ho traslladarem als socis per fer una assemblea extraordinària per continuar amb el compromís assolit en assemblea prèvia, en la qual s'explicaria el pla de viabilitat d'aquesta fundació si és que fos el cas, o bé la justificació per la qual creuríem que això no és viable, per ser novament vo-

tat en assemblea. Jo crec que la fundació pot ser una eina molt important per tirar endavant i per configurar una organització del Centre moderna i fins i tot viable, però ara no tinc les dades per saber si això serà realment així.

Si al final es veïés que fer una fundació no fos la solució, ¿què és faria exactament? ¿Teniu pensades altres alternatives?

En aquest moment estem intentant entendre la situació financera del Centre, connectada també amb el model econòmic que hi ha respecte del que són activitats, explotació de refugis i tot una sèrie d'elements on el Centre participa i, un cop hàgim conclòs aquest primera fase, podrem saber també quina és la via d'acció per aconseguir disminuir o eliminar completament els balanços negatius que hi ha hagut reiteradament en els darrers anys. Per a mi, la fundació pot ser un element a mig termini, però a curt termini necessitem fer accions molt en el context on ens trobem, que ja dóna moltes opcions, per aconseguir una primera viabilitat. Sense aquesta primera viabilitat és difícil pensar en muntar una fundació.

Dit clarament: això vol dir que necessitem diners.

Absolutament. La qüestió és que tenim un problema financer, no tant en el sentit que l'entitat en aquest mo-

ment estigui malament, sinó que els balanços són negatius. O sigui, tenim un bon nivell de tresoreria perquè hi ha hagut unes vendes de patrimoni, però com que el balanç és negatiu, això té una caducitat.

¿Per què són negatius aquests balanços?

Hi ha diferents elements. El model econòmic, relacionat amb un conjunt ampli d'activitats, fa que com més activitats fem, més despeses es generin i s'incrementi d'aquesta manera el balanç negatiu.

¿I això fa que es necessitin més treballadors i més sous?

És clar. El problema és que molta de l'activitat que es fa no està generant un balanç zero o positiu, sinó que està generant un balanç negatiu. Això per una banda, i d'altra banda hi ha més elements, com el fet que el Centre havia tingut una sèrie de subvencions importants que han anat desapareixent. Aquestes subvencions eren les que històricament havien cobert aquest dèficit estructural, però en desaparèixer, el dèficit estructural ha esdevingut permanent. Ens trobem davant d'un problema que hem de treballar en diferents direccions.

¿I amb delicadesa, oi?
i Absolutament!

ESQUÍ DE MUNTANYA

Èxit dels esquiadors catalans en la copa del món d'esquí de muntanya

La Val d'Aran Skimo World Cup, organitzada pel Centre Excursionista de Catalunya i el Centre Excursionista d'Aran, ha estat la darrera de les proves puntuables per a la copa del món d'esquí de muntanya de la International Ski Mountaineering Federation (ISMF). Aquesta competició ha portat a la Vall d'Aran als millors esquiadors de muntanya del món i ha estat un èxit de participació i organització.

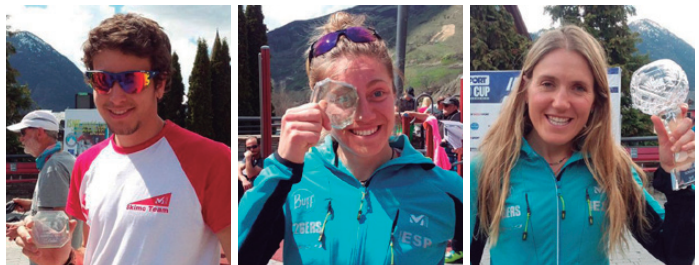
L'entorn de l'estació d'esquí de Baqueira Beret ha acollit tant la prova individual com la vertical, els dies 8 i 9 d'abril. Per un cap de setmana, el pla de Beret es va convertir en l'epicentre mundial de l'esquí de muntanya.

La prova disputada en territori català ha decidit els podis en les disciplines individual i vertical, a més de la classificació combinada. En esprint,

Clàudia Galícia i Marta Garcia, del CE Cerdanya Skimo Team, van aconseguir les medalles de plata i bronze. Oriol Cardona (Ski Club Camprodon) s'ha acomiadat de la categoria promesa amb la plata de la combinada i el bronze, tant en la modalitat individual com en la vertical. Kilian Jornet

(AE Ekke Lleida) ha finalitzat tercer en la vertical, malgrat no haver competit en la darrera de les curses a la Val d'Aran.

Clàudia Galícia ha estat la tercera en la general combinada sènior de la copa del món, després d'haver-se classificat cinquena en la modalitat individual, vuitena en la vertical i segona en sprint. Júlia Casanovas (Ski Club Camprodon), en la seva darrera participació com a júnior, ha estat la tercera de la general en les modalitats individual i combinada.

Oriol Cardona, Júlia Casanovas i Clàudia Galícia.

PIRINEUS

Pirineisme, ciència i cultura conclouen la 7a edició del Festival Pyrenades

El 15 d'abril acabaven les VII Pyrenades, després d'una setmana d'alçada a Salardú (Val d'Aran), a les dependències del PyrenMuseu del Refugi Rosta, on van passar 13 conferències, es van reproduir 17 pel·lícules i es va poder gaudir d'espectacles musicals. El festival reivindica el paper dels Pirineus i els seus habitants per contribuir i fomentar una societat que faci front als reptes actuals.

La jornada inaugural del festival va arrancar el 8 d'abril amb la intervenció dels esquiadors de muntanya Oriol i Nil Cardona, que van oferir un relat, acompanyat de projeccions audiovisuals, sobre la seva experiència en el món de la competició.

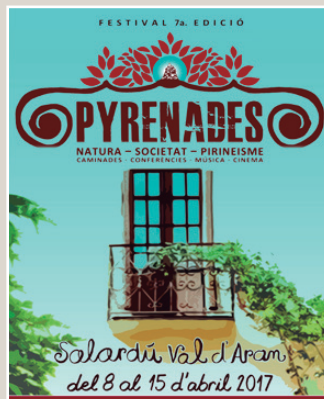
Un dels moments més destacats es va produir el diumenge 9 d'abril, amb un diàleg sobre els Pirineus i el futur del pirineisme. Arcadi Castilló, membre de l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA), va moderar un diàleg amb les intervencions de M. Àngels Lobera, periodista de *Pyrenees Magazine*; Jordi Pons, alpinista; Roland Petit, guia de muntanya; Manel Rocher, director de *Pyrenades*, i un públic participatiu i compromès. Com a conclusió, Manel Rocher va manifestar que si el

pirineisme va ser un moviment generat per persones foranes, actualment hauria de ser la gent que viu als Pirineus, ja sigui autòctona o nouvinguda, qui impulsi aquest nou pirineisme.

Els germans Albert i Òscar Masó van finalitzar el cicle de conferències el divendres 14 amb «Piulades d'Altura», una exposició d'alt nivell i cultura de muntanya sobre les ascensions a partir de la recerca dels llibres de registre de dalt dels cims.

La tradicional Mostra de Cinema de Muntanya de Pyrenades va oferir els títols més destacats del gènere, amb una selecció de les millors pel·lícules del Festival de Cinema de Muntanya de Torelló.

En les VII Pyrenades no hi va faltar la música per amenitzar les jornades. Xavier Serret va oferir un variat repertori de música tradicional durant la jornada inaugural, mentre que el divendres 14, Romanic Musicau, el quartet de corda de música clàssica, va omplir l'església de Sant Andreu de Salardú. El cantautor Ian Sala va oferir un concert extraordinari el dissabte 15 al PyrenMuseu del Refugi Rosta.

IN MEMORIAM

Rècords increïbles i obertures impressionants, el llegat de Ueli Steck

El 30 d'abril passat l'alpinista suís Ueli Steck va morir al Nuptse quan es trobava 7.200 m, al final de la primera meitat de la paret, en un punt on calia superar un mur de roca. Steck s'acimatava pel seu darrer gran repte: completar la travessa Everest-Lhotse en estil alpi. Uns xerpes que eren al camp 2 van ser testimonis de la seva caiguda i un equip d'urgència va sortir a ajudar-lo, però ja el van trobar mort al peu de la paret d'aquest cim del Nepal.

Ueli Steck va començar la seva carrera l'any 1995, a 18 anys, quan va fer la primera de les moltes ascensions a la nord de l'Eiger (41 en total), on va perfeccionar el seu estil d'alpinisme de velocitat. El tercer rècord a la nord de l'Eiger en soli-

tari el va fer ell mateix l'any 2008, en un temps de 2 h i 47 min. Les seves ascensions als tres cims del massís de la Jungfrau, juntament amb el Cerví, el Mont Blanc per la *Innominata* o el repte 82 Summits, en què va pujar 84 quatre mils dels Alps en 62 dies, han estat els èxits que l'han popularitzat amb el sobrenom de la *Màquina suïssa*.

L'any 2001 va fer el salt a l'Himàlaia amb la primera ascensió de la cara oest del Pumori, que prosseguí el 2005 amb l'expedició Khumbu Express, en què va fer dues ascensions en solitari a la cara nord del Cholas (6.640 m) i a la cara est del Tawoche (6.505 m). El 2008 va escalar amb Simon Anthamatten la cara nord del Tengkampoche (6.500 m) en estil alpi, fet que els va valdre als dos

alpinistes el Piolet d'Or. L'any 2009 feia el seu primer vuit mil: el Gasherbrum II (8.035 m) en solitari, seguit del Makalu (8.485 m). Aviat aconseguiria un dels seus èxits més notables: la cara sud del Shisha Pangma (8.027 m) en 10 h i 30 min. L'Everest sense oxigen arribaria el 2012.

Una de les muntanyes que han marcat Ueli Steck ha estat l'Annapurna. Va fer el seu primer intent a la cara sud el 2007, i gairebé perd la vida quan una roca va estavellar-se al seu casc. Hi tornaria el 2013, amb èxit, després d'un atac exprés de 28 h, entre pujar i baixar, pel qual va obtenir el segon Piolet d'Or.

Finalment, Ueli Steck s'ha extingit. Ens ha deixat una llegenda de l'alpinisme actual, exemple únic i de gran transcendència.

WWW.BLUICK

Cala Montjoi

Ciutat de Vacances
Roses · Costa Brava
Parc Natural Cap de Creus

DESCOMpte ESPECIAL SOCIS I SUBSCRIPTORS

Aquí trobaràs muntanya i mar i un ventall d'activitats esportives i d'oci que no t'acabaràs!

Tennis, caiacs, rutes btt, trail, senderisme, pàdel, esquaix, mini golf, vòlei, ping-pong, futbol, pistes petanca... i els nens (4 a 16 anys) els tindreu ocupats al mini club, màxi o club d'adolescents.

Gaudeix d'un entorn
meravellós,
en plena harmonia
amb la natura

info@montjoi.com
Tel.: 972 25 62 12
www.montjoi.com

CELEBRACIONS

La Festa de la FEEC distingeix Jordi Pons i Josep Manuel Anglada amb l'Ensenya d'Or

El passat 23 de març es va celebrar la Festa anual de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC) a l'espai Endesa de Barcelona per commemorar les fites assolides per l'excursionisme català durant l'any 2016. La FEEC ha assolit gairebé els 40.000 federats, cosa que demostra el bon moment de l'excursionisme al nostre país.

Un repàs del que ha estat el 2016 s'iniciava amb el projecte del Catalunya Trek Festival i el nou refugi de la

Morera de Montsant. També es van lliurar sengles reconeixements, entre altres organismes i marques, al programa Temps de Neu de TV3, que ara forma part de la família de la FEEC, i al Servei Meteorològic de Catalunya, per la cooperació en el projecte Meteomuntanya. Un dels moments més importants de la nit va ser la celebració dels aniversaris de les entitats que arriben als 25 anys i als 50 anys, i també el reconeixement de la Selecció de Raquetes de Neu.

Pel que fa als mèrits esportius, va arribar el moment del lliurament dels premis als esportistes catalans, d'entre els quals volem destacar Marc Torralles, Oriol Baró i Roger Cararach (director de l'EMCEC i Guies del CEC), per fer la via *Manitua* a la cara nord de les Grandes Jorasses en un dia; per obrir set vies noves al Zangskar i per fer la primera repetició de la via *Prestige des Écrins* al pic Sans Nom. També fou distingit Ferran Latorre (CEC), per la possibilitat de ser el primer alpinista català en aconseguir els 14 vuit mils.

El lliurament de l'Ensenya d'Or, a proposta de la vegueria de la regió IV, va recaure per primera vegada en dues persones: Jordi Pons (CEC) i Josep M. Anglada (CEC), «per ser una referència en l'alpinisme català, per haver obert les expectatives quan ningú ho havia fet abans, per convertir-se en dos noms propis amb lletres grans».

L'acte va acabar amb el tancament de les autoritats i amb la intervenció del president de la FEEC, Jordi Merino, que va fer un repàs de les actuacions del 2016.

Jordi Merino, Jordi Pons, Josep M. Anglada i Roger Cararach a la Festa de la FEEC 2016.

DAVID OLIETE

REFUGIS

El nou refugi de la Morera de Montsant

La FEEC amplia la seva xarxa de refugis de muntanya amb un nou equipament al municipi de la Morera de Montsant (Priorat). L'edifici és l'antic Ajuntament de la Morera, situat al carrer Major nº 6, un espai de 500 m² repartits en tres plantes.

Al peu de la serra del Montsant, on la FEEC no hi tenia cap refugi, aquest equipament és un punt estratègic per a moltes activitats d'àmbit excursio-

nista, a banda de l'aproximació al patrimoni ecoturístic de la comarca.

La concessió per a l'explotació del refugi s'ha concedit per a un període de 20 anys, prorrogable anualment durant 5 anys més. Des del Comitè de Refugis de la FEEC s'ha pres la decisió de reformar l'edifici per adaptar-lo a les necessitats dels usuaris. Aquestes obres es faran durant el primer semestre del 2017.

FEEC

La natura deixa empremta

**Activitats per
a infants i joves
de 8 a 17 anys**

ESTIU 2017

Campaments a la vall d'Àneu

Del 23 al 30 de juliol

Del 30 de juliol al 6 d'agost

De 8 a 14 anys

Travessa d'Aigüestortes

Del 22 al 30 de juliol

De 15 a 17 anys

CURS 2017-2018

Grup de Muntanya

Quatre Columnes

Esplai del CEC

De 8 a 17 anys

Més informació a:

Centre Excursionista de Catalunya

Paradís, 10 • 08002 Barcelona • 933 152 311

families@cec.cat

<http://cec.cat/infants-i-jovent/>

Agramunt, 2009.

3.542 hectàrees agrícoles cremades.

EN UN INCENDI, NO NOMÉS PERDEM UN BOSCH.

En els darrers 15 anys els incendis han cremat 65.653 hectàrees a Catalunya, amb un balanç de milers de persones evacuades, nombrosos danys materials i econòmics, desenes de persones ferides i fins i tot víctimes mortals. Evitar-ho és responsabilitat de tothom.

El foc ens toca de prop.

#NoNomésBosc

Diputació
Barcelona

112
emergències

Generalitat
de Catalunya